

ÖNSÖZ

Antalya, binlerce yıl öncelerinden günümüze gelmiş, içerisinde büyük uygarlıkları barındırmış, iklim ve doğa özellikleriyle yaşanılabilir bir kenttir.

Antalya'yı anlatmaya başlarken, bu eşsiz ilimizin hangi özelliğini ön planda tutacağımı, daha sonra da hangi özelliklerine yer vereceğime çok zor karar verdim. Çünkü Antalya tabiat ananın bütün güzelliklerini bünyesinde barındırırken, tarihi, kültürü, folkloru ve coğrafyasıyla da sadece ülkemizin değil dünyanın dilinde olan bir şehrimizdir. Bu çalışmayı hazırlarken ben bir çok araştırmacı gibi klasik yoldan giderek öncelikle tarihi, sonra coğrafyası ve kültürüne yer vermeyi tercih ettim.

Bir rivayete göre 11. Attalos adamlarına "Bana bir yeryüzü cenneti bulun", der. Adamları uzun arayışlardan sonra Antalya'ya gelirler ve krallarına haber salarlar. 11. Attalos Antalya'yı çok beğenir ve cennetin kucağında bir kent inşa eder. İşte Antalya ismi bu kurucu Attalos'dan gelmiştir.

Antalya'ya uğrayanlar bu nadide şehrimiz için "cennet", tabirini kullanırlar. Ulu önder Atatürk 1930 yılının ilkbaharında ilk kez gördüğü Antalya'da lacivert denizlerin ardındaki dağların anlık renk değişimini izlerken boşuna "Antalya hiç şüphesiz ki Dünyanın en güzel yeridir",

dememiştir. 19. yüzyılda bir Avusturyalı araştırmacının benzetmesiyle Antalya "Avrupalı yazarların çizdikleri hayal ürünü güzel manzaraların belki de hayal edilmeyecek kadar güzeli ve gerçeğidir", İşte Antalya'yı "turizm başkenti", kılan serüvenin kaynağı da budur.

Bu araştırmanın hazırlanmasında bana yol gösteren ve yardımlarını bizlerden esirgemeyen Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a en içten duygularıyla teşekkür ederim.

Zeki Gödek

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖNSÖZ.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
GİRİŞ.....	1
I.TARİH.....	2-7
A-Tarihsel gelişme.....	2
B-Bizans Dönemi.....	3
C-Selçuklu Dönemi.....	4
D- Osmanlı Dönemi.....	5
II.COĞRAFYA.....	8-28
A)Coğrafi Konum ve Özellikler.....	8
B)Yeryüzü Şekilleri.....	8
1-Dağlar.....	9
2-Göller.....	10
3-Akarsular.....	10
4-Şelaleler.....	15
5-Ovalar.....	15
6-Yaylalar.....	17
7-Kyılar-Plajlar.....	20
8-Mağaralar.....	25
C)Genel Jeopolitik Yapı.....	25
1-Jeopolitik Yapı.....	25
2-Topak Özellikleri.....	27
3-Yer altı Su Kaynakları.....	28
D)İklim.....	30
III.SOSYAL YAPI.....	30
A) Halk Kültürü.....	30
-Antalya Halk Kültürü.....	30
-Aile ve Konut.....	30
-Kale İçi Evleri.....	31
GELENEK - GÖRENEK ÖRF VE ADETLER.....	35
Doğum ve Çocukla İlgili Gelenekler.....	35
Evlenme ve Düğün Gelenekleri.....	35
-Kız İsteme.....	36
-Nışan.....	36
-Kına Gecesi.....	37
-Düğün.....	39
-Ölüm-Mezar Gelenekleri ve Adetleri.....	40
-Sofra Adetleri ve Yemekleri.....	42
Antalya El Sanatları, Halk Sanatları.....	43
Antalya (Teke Yöresi) Halk Oyunları.....	46
Halk Oyunları ve Kıyafetleri.....	54
Antalya Türküleri.....	

Masal ve Efsaneler.....	59
Atasözleri ve Maniler.....	62
Alkışlar ve Kargışlar.....	64
ANTALYA KÜLTÜR VE SANAT YAŞAMI.....	66
Antalya Kültür Merkezi.....	66
Anfaş-AEC.....	67
SANAT GALERİLERİ.....	69
Kütüphaneler.....	69
ESKİ ESERLER.....	71
Antalya'da Türkler.....	71
Selçuklu Hanları.....	72
Evdır Han.....	72
Kırkgöz Han.....	72
Kargı Hanı.....	72
Şarapsı Han.....	73
Alara Han.....	73
Antalya İçindeki Hanlar.....	73
Medreseler.....	74
Minareler.....	76
EKLER.....	77
KAYNAKÇA.....	87

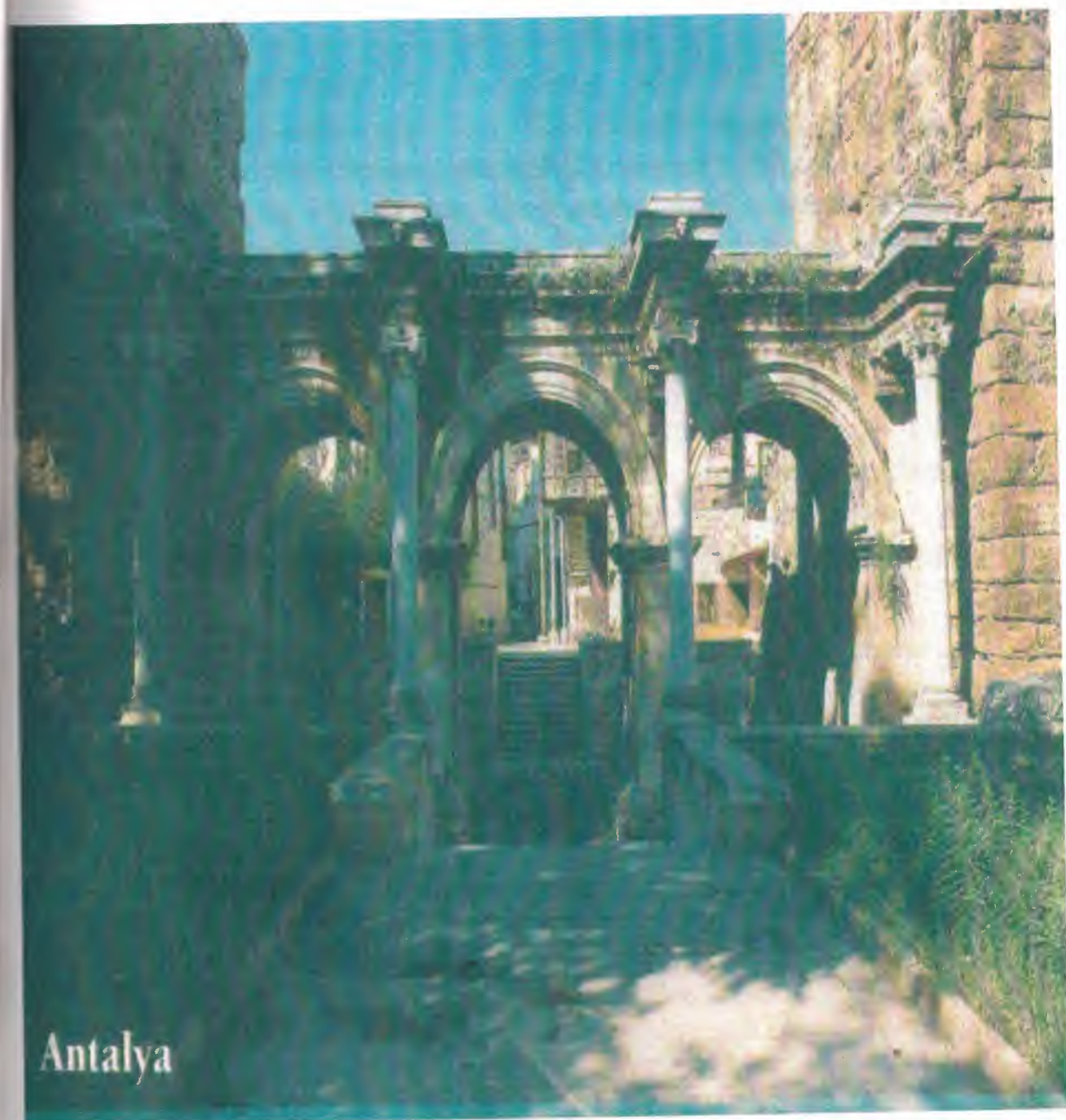
GİRİŞ

Antalya gibi eski yerleşim merkezlerinden birine sahip olabilmek uğruna nice savaşlar yapılmıştır. Akdeniz öncelikle coğrafi konumu nedeniyle önemli bir yerdir. İçinde bin bir güzelliği barındıran Antalya 'ya sahip olmak hiçbir millete yetmemiş ve bunlara nice nice güzellikler eklemişlerdir. Antalya'yı daha da güzelleştirmek için; camiler, tiyatrolar, kentler, surlar, türbeler vs. yapmışlardır.

Antalya diğer yerleşim merkezlerine göre daha gelişmiş durumdaydı. Çünkü geçen zaman süresince her medeniyetten bir parça kültür alınmıştır. Ekonomik yapısı, doğal zenginliği ile her geçen gün büyümüştür. Antalya Türkler için Akdeniz 'e açılan bir kapı özelliği taşıırken yedinci yüzyılda Hristiyan alemi için dinlerinin Anadolu 'ya yayılmasında önemli bir merkez durumundadır.

Bu çalışmayı hazırlarken sınırlılıklarımı Antalya ili ile belirledim. Bununla birlikte Antalya 'nın tarihini, coğrafyasını ve kültürünü tanıtmaya çalıştım.

Bu kadar güzel bir şehir uğruna ne yapılsa sanırım yeridir. Siz de bu çalışmayı okuyunca sanırım aynı fikre ulaşacaksınız.

Antalya

TARİH

Tarihsel Gelişimi

Antalya antik bölgelerden Kilikya'nın batı kesimini, Pamfilya'nın güneydoğu ucunu ve doğu Likya'yı içine almaktadır. Antalya Türkiye'de bugüne kadar bilinen en eski yerleşmelerin bulunduğu en önde gelen illerimizden biridir .

Antalya'nın bilinen öyküsü Karain'le başlar. Antalya'ya 20 km. uzaklıkta ve Torosların Akdeniz'e bakan yamaçlarında yer alan mağaralar 1946 yılından beri sürmekte olan araştırma ve kazılar, özellikle de 1990 yılından bu yana Prof. Dr. Işın Yalçınkaya'nın yaptığı kazılar sonrasında Antalya ilinde Paleolitik yerleşmenin varlığını ortaya çıkartmış ve bölgenin tarihini İ.ö. 220 bin yılına kadar indirmiştir.

Bölgenin en önemli Prehistorik buluntularını içeren Karin mağarası Paleolitik ve Neolitik, Beldibi mağarası da Mezolitik çağdan veriler sunarken, Badem ağacı Höyüğü 'de son kazılarda Cilam taş çağı yerleşimlerine ve buluntularını yanı sıra insanın yerleşik hayata geçişinin ilk izlerine rastlanır. Bunlara Karataş, Semahöyük'te yapılan kazılarla elde edilen Erken Tunç Çağı bulguları da eklenince, bölgede Paleolitik çağdan zamanımıza kadar kesintisiz bir uygarlığın varlığı belirlenir .

Antalya Bölgesi'nin erken tarihi, son buluntulardan önce karanlıktı. Hititlerin çivi yazılı belgelerinde, adı geçen Ahhiyava ve Arzava ülkelerinin Pamfilya oluşu bilim çevrelerinde artık daha yüksek sesle ileri sürülmektedir .Son araştırmalar ve buluntuların yorumlanmasıyla karanlık diye bilinen bu dönem de aydınlanmaya başlamıştır .

Konya'nın Yalburt'unda bir Hitit Hieroglatinde Patara'nın "Patar" biçiminde geçmesi bu aydınlanmayı güçlendiren buluntulardır .Anlaşıyor ki; Hititler, "Lukka Ülkesi" diye adlandırdıkları Akdeniz sahiline kadar uzanmıştır .

İ.ö. 14. ve 13. yüzyıllar, Miken kolonistlerinin en faal oldukları dönemlerdir. Anadolu'nun batı ve güney bölgelerinde bazı yerleşmeler olduğu halde, Antalya ' da henüz Miken kalıntılarına rastlanmamıştır .

Hitit İmparatorluğunun yıkılmasının sebebi olan Deniz kavimleri göçü sırasında bir kısım Akalıların bu bölgeye göç ettiklerinden Grek efsanelerinde söz edilir. Truva savaşlarından sonra bazı Aka boyları, Amphilokhos, Kalkhas ve Mopsos'un idaresinde Pamfilya'ya geldikleri; Perge, Silyon, Aspendos ve Selge'yi kurdukları söylenmekle birlikte son bilimsel veriler bu kentleri yörenin yerli halkının kurduğunu göstermektedir. Perge'nin Parha, Aspendos'un Estvediis, Selge'nin Estlegiis, Silyon'un Selyuiis adlarından da bu bellidir .

Antalya sınırları içinde yerleşen Likyalı'ların kökenleri tartışılmakla birlikte, Hitit ve Mısır kaynaklarında Lukki veya Lukka adlı bir kavimden bahsedilmektedir. Bu kavim, kendilerini "Tekmili" olarak adlandıran Akdeniz kıyılarımızdaki güçlü komşuları Luvilere akrabalıkları ile bilinen Likya ulusundan başkası değildir .

Grek Kolonizasyonu, İskender'in Zaptı

İlk yerleşme hareketleri İ.Ö. 7 .ve 8. yüzyıllarda Akdeniz kıyılarımda başlamıştır. Özellikle Batı Anadolu ve Yunanistan'da bazı koloniler bu harekette önderlik ederek, bazı kentleri egemenlikleri altına almışlar veya yeni kentler kurmuşlardır .

Bu dönemde Pamfilya bölgesinde kurulan ilk Grek koloni kenti Faselis'tir. Bu şehri kuruluşunu Side takip etmiştir.

Herodot'a göre Likya bölgesi, Lidya Kralı Kroissos'un yenilmesi ile, 1. ö. 557 yıllarında Pers Kralı Kiros tarafından Pers topraklarına katılmıştır. Böylece Pamfilya 'daki Side ve Aspendos gibi şehir devletleri, bir Pers eyaleti haline getirilmiştir .Pers egemenliği sırasında Aspendos ve Side, sikke basmaya kadar varan büyük bir özgürlüğe sahip olmuştur.

İskender'in Alışdan Bizans Egemenliğine

M.Ö. 334'de, Makedonya Kralı Büyük İskender, Likyadan sonra Pamfilya üzerine yürümüştür. Büyük İskender, Pamfilya'da, sahilde kurulan Perge, Aspendos ve Side'yi kolaylıkla zaptetmiş ise de, doğusu ve batısı dik yamaçlı dağlara, kuzey ve güneyi çok dar bir vadiye açık, tek giriş yolu bulunan Termesos'u günlerce kuşatmış, bir sonuç alamayacağını anlayarak, civardaki zenginlikleri ve ormanları ateşe verip seferine devam etmiştir .

Bu devlet şehirlerin yönetiminde, İskender'in almasından sonra da, bir değişiklik olmamıştır .

Pamfilya, İskender'in ölümünden 1.Ö. 2. YQZYIL a kadar çeşitli krallıkları egemenliğinde kalmış, bu tarihte Roma senatosu kararıyla Bergama Krallığına verilmiştir .

Sonraları, Bergama Kralı 2. Attolos, Bölgenin yarısına sahip olduğu halde Side'yi açmamış, bir liman şehrine olan ihtiyacı için, kendi adıyla anılan "Attaleia yı" (Antalya) kurmuştur.

Antalya'nın kurulmamdan sonra, 1.Ö. 167 yılında kentler arasında kurulan bir birlikle, egemenliğini Roma hakimiyetine kadar korumuştur .

İ.ö. 133 yılında Bergama Krallığı vasiyet yoluyla Roma topraklarına katıldığında, Pamfilya'nın durumu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, 1.Ö. lü2'de Anadolu'da Kilikya diye bir eyalet kurulunca Pamfilya da bu

eyaletle bağlanmıştır. 1.Ö. 36 yılında Antonyus Pamfilya'yı Galatya Kralı Amyentas'a vermiş, bu durum 1.Ö. 25 yılına kadar sürmüştür. Likya kentlerinin imparatorluğa eklenmesi ise Kladyus zamanına rastlar. Kladyus her iki eyaleti birleştirerek Pamfilya Likya adı altında tek eyalet haline sokmuştur. Bu dönemde başkent Patara'dır.

Bu tarihten itibaren Anadolu'nun öteki kısımlarında olduğu gibi bölgede de barış ve mutluluk çağı başlar. Özellikle İ.S. 2. ve 3. yüzyıllardan sonra Antalya İli, Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmiştir. Yalsız yönetim yönünden bazı değişiklikler olmuştur .

İ.S. 315 de Likya ve Pamfilya ayrılarak egemen birer eyalet durumuna genişlerdir .

İ.S. 4. yüzyıldan sonra gelişmeye başlayan Hristiyanlık yayılmıştır.5. yüzyılda bağımsız piskoposluklar meydana gelmiştir .Bu dönemde gerek Likya, gerekse Pamfilya bölgesindeki birçok kent, İznik Konsül listelerinde görünür.

Bizans Egemenliği

Hristiyanlığın Anadolu'da hızla yayıldığı t.S. 5. 7 .Yüzyıllar boyunca pamfilya ve Likya, Bizans eyaleti olarak önemlerini korumuşlar, hatta t.S.2. yüzyıldaki parlak çağlarına yaklaşır derecede, imar gömmüşlerdir .7 .Yüzyıl ortalarında Arapların sllrekli yağma ve saldırıları her iki bölgeyi bUytlık ölçüde zarara sokmuş, bu durumda engel olmak isteyen Bizanslılar, bölgeyi korumak amacıyla özel bir donanma kurmuşlardır .Roma İmparatorluğunun bölgeye kesinlikle egemen olmasından sonra, stratejik yerler veya kentlerin bazıları, ufak keşilikler halinde Bizans egemenliği sırasında yaşamlarım sıfır düşmüşlerdir

Ayrıca, Lodos, Venedik, Ceneviz korsanlarına tanınan, Kıbns Krallarının saldırıları ve Haçlı seferi sırasındaki yağınalar, bölgenin ekonomik gücü kadar kentleri de yıpratmıştır .Bu sırada özellikle Rodos ve Cenevizliler koruma ve saldırma için, uygun kıyılarda üsler kurmuşlardır .

Antalya Batı Akdeniz kıyısında stratejik konumuyla önemli bir liman şehridir .Bu özelliğinden dolayı, kurulduğu tarihten başlayarak sürekli istilalara maruz kalmıştır .

Selçuklu Dönemi

Hellinestik dönemde Bergama Kralı II. Attalos (t.Ö. 159-138), bölgenin stratejik dönemini dikkate alarak buraya bir Liman-şehir, kurdurmuştur

Kent, kurucusunun adından dolayı " Ataleia" olarak geçmektedir. Yerleşme 3. yüzyılın ilk çeyreğinden başlayarak "Antalya" olarak adlandırılmıştır .

Antalya'nın ilk surlarının II. Attolos zamanında inşa edildiği bilinmektedir. İ.S. 130 yılında Roma İmparatoru Hadriyanus, Antalya seferi sırasında "Hadriyanus kapısı" nı yaptırmış, surların doğu bölümünü de onarttırmış.

Antalya, İ.S. 395 yılından başlayarak Bizans döneminde, özellikle Akdeniz ticari açısından işlek bir liman olmuştur. 7 .yüzyıldan başlayarak Arap saldırılarına uğrayan şehir, 860 yılında Abbasi halifesi Mütevekkil'in komandanı fazl bin Karin tarafından kısa bir süre zapt edilmiştir .Bizans imparatoru VI. Leon ve oğlu Konstantin Porphrogenetos döneminde (İ.S. 912-914) surların yeniden onarıldığı bilinmektedir. Bu dönemde surlar, ikinci bir sur ve sur dışında bir hendekle kuşatılmıştır .

Antalya'nın ilk Selçuklu sultanı 1. Rüknettin Süleyman şah zamanında da (1076-1086) Türkler tarafından fethedildiği ve 1096 yılında başlayan Haçlı seferine kadar Türklerin elinde kaldığı bilinmektedir .1. İzzeddin Mesut zamanında (1116-1155) da Selçuklulara geçen şehir, 1120 'de Bizanslılar tarafından geri alınmıştır.

Karayolu ticaretini geliştirmeye çalışan Selçukluların en önemli hedeflerinden biri Akdeniz ticaretini ele geçirmektir. Stratejik öneminin yanı sıra, ticari açıdan Anadolu'yu diğer Akdeniz ilkelerine bağlayan bir liman olması nedeniyle de Antalya'nın alınması gerekiyordu. Mısır ve Suriye'den gelen tacirler, Anadolu'ya geçiş yolu Antalya'yı kullanıyordu. Nitekim, 1182 yılında Selçuklu sultanı II. Kılıç Aslan (1115-1192) Antalya'yı kuşatmış, fakat alamamışlar . Latinlerin 1191 yılında Kıbrıs adasına yerleşmelerinden sonra, Antalya 'ya gelen tacirlerin malları çalınmaya başlamıştır .Bunun üzerine Selçuklu sultanı 1. Gıyaseddin Keyhüsrev , ikinci sultan sırasında Antalya'nın fethine karar verir. 5 mart 1207 de Sultan, yerli halkın da yardımıyla şehri iki aylık kuşatmadan sonra fethetmiştir .Bunun üzerine Antalya 'ya kadı, imam, hatif ve malzemeleri tayin edildi; mihrap ile minber konduğu, kale ve burçların onarılıp silahla, erzakla doldurulduğu belirtilmektedir .Böylelikle Selçuklulara Akdeniz yolu açılmış; Antalya, Avrupa ve Mısır'la yapılan ticaretin merkezi olmanın yanı sıra, Selçuklu donanmasının eski haline geliniştir. 1212 yılda, Antalya'nın yerli halkı isyan ederek yöneticileri öldürmüştür. Bunun üzerine, Selçuklu Sultanı 1. İzzettin Keykavuz Antalya'nın yeniden fethine karar vermiş ve 22 Aralık 1216'da şehir Selçukluların eline geçmiştir.Hristiyan ve Müslümanların birlikte yaşama deneyimi başarısızlıkla sonuçlanınca, güvenliğin sağlanması amacıyla şehir ikiye bölünmüştür. Müslümanlarla, Hristiyanların yaşadıkları mahalleleri birbirinden ayırmak için bir iç sur yapılmıştır; Hristiyanlar şehrin doğusuna, Müslümanlar batısına yerleşmişlerdir .Kentin batısında Türk nüfusunun artmasıyla yeni

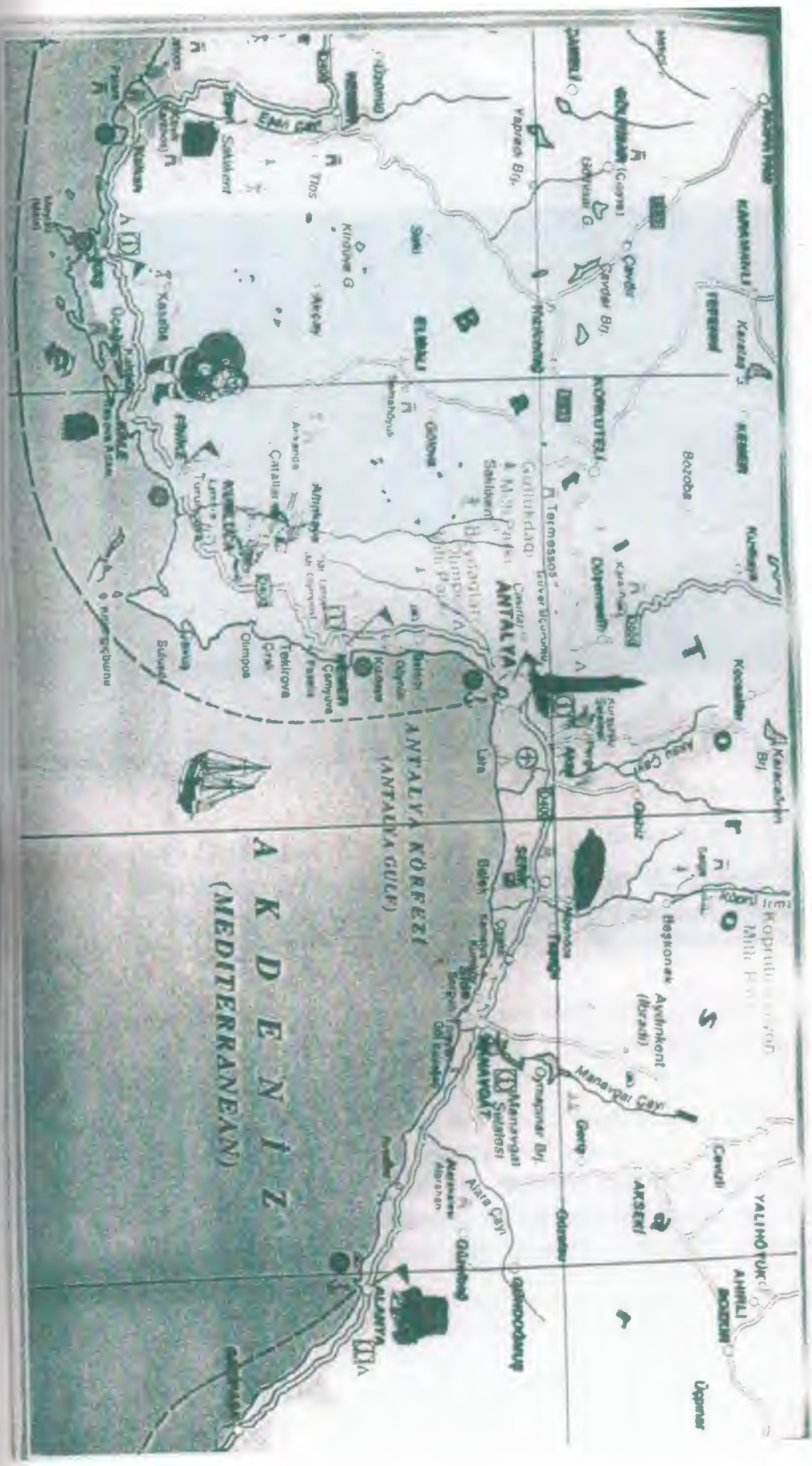
Bir sura gerek duyulmuş, Selçuklu Sultanı 1.Aladdin Keykubat döneminde 1225 yılında daha doğuda, denize doğru ikinci bir sur yapmıştır. Böylelikle şehir Selçuklu Sudanının kışlık merkezi haline gelmiş, kışları çoğu zaman Antalya ' da ve 1223 yılında fethedilen Alanya ' da geçirmeye başlamışlardır

Osmanlı Dönemi

Selçukluların zayıflayıp yıkılması ile beylikler dönemi başlamıştır .Bu dönemde Hamitoğulları beyliği egemenliği altında bulunan şehir , Antalya'ya yerleşen Tekelioğulları tarafından yönetilmektedir. 1389'da Yıldırım Beyazıt'ın şehri almasından sonra Osmanlı yönetimine giren Antalya'yı 1. Dünya savaşına kadar bir Osmanlı sancağı olarak görmekteyiz. 1917-21 arasında İtalyanların işgalinde kalan şehir, 1921 yılında Cumhuriyet Hükümeti ' ne bağlanmıştır .

Osmanlı Dönemi Salnamelerinde Antalya

Osmanlıların Abdülmecit zamanında 184 7' de çıkarmaya başladıkları salnamelerde (Bugünkü anlamı ile yıllık) Antalya'nın Konya'ya bağlı olması sebebiyle, Teke Sancağı adı ile geçmektedir. "Salname-i Vilayeti Konya" adını taşıyan ve 1869'da çıkan bu salnamede, Teke Sancağının idari ve mülki teşkilata, coğrafya tarihi,iktisadi durumu açıklanmaktadır. Bunlardan 1884'de çıkan salnamede Alaiye (Alanya) kazasında; 16 han, 188 camii ve mescit, 25 kilise, 9 medrese, 131 mektebi sübyan (İlkokul), çeşme olduğu bildirilmektedir .

COGRAFYA

Coğrafi Konu ve Özellikleri

Antalya ili Anadolu'nun güneybatısında 29 derece 20'- 32 derece 35' doğu boylamları ile 36 derece 07'- 37 derece 2' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Yüzölçümü 2051 km. olup, Türkiye yüzölçümünün % 2.6'sı kadardır .

İlimizin kara sınırlarını Toros dağları meydana getirmektedir .İlin güneyinde Akdeniz, doğusunda İçel, Konya ve karaman, kuzeyinde Isparta ve Burdur, batısında ise Muğla illeri vardır.

İl alanının 3/4'ünü kaplayan Torosların birçok tepesi 2500-3000 metreyi aşar. Batıdaki Teke yöresinde geniş platolar ve havzalar yer alır. Çoğunlukla kireçtaşlarından oluşmuş bu dağlar ve platolar alanında, kireçtaşlarının erimesiyle oluşmuş magaralar, düdenler, su çıkaranlar, dolinler, ufalar ve daha geniş çukurluklar olan polyeler gibi büyüklü, küçüklü karstşekilleri çok yaygındır.

İn topoğrafik yönden gösterdiği değişkenlik gerek iklim, gerek tarımsal gerekse demografi ve yerleşme yönünden farklı ortamlar yaratmaktadır .Ayrı özellik gösteren bu alanları sahil ve yayla bölgesi olarak tanımlayabiliriz. Sahil kesimi ilçeleri; Merkez, Gazipaşa, Alanya, Manavgat, Serik, Kemer, Kamluca, Finike, Kale ve Kaş'tır. Denizden yüksekliği 5-44 m arasındadır. Yayla kesimi ilçeler ise; Gündoğmuş, Akseki, İbrada, Korkuteli ve Elmalıdır .Bu ilçelerin denizden yüksekliği 900-1 000 m arasındadır .

Yeryüzü Şekilleri

Dağlar

Antalya'nın önemli dağları, Ak dağ, Susuz dağları, Alaca dağ, Bey dağları, Tahtalı dağı Geyik dağlarıdır .Elmalı ovasının güneybatısında yer alan Ak dağ, Muğla il sınırına koşut uzanır. Yüksek ve toplu bir dağ kabarığıdır. Düzensiz bir kubbe şeklinde uzanan sivri ve keskin sırtlı tepeler üzerinde bol otlu, bol sulu çayırlar, karstik ya da buzul çukurlar vardır. At kuyruk sallamaz tepesi (uyluk) denen doruğun yüksekliği yaklaşık 3024 metredir. Oldukça sitedir. Eteklerine doğru düzgün şekilde alçalan Ak dağ , in bu kesimlerinde arınan örtüsü yer alır. Ayrıca aynı bölgede yer yer Çukur ardıc gibi düzlüklere rastlanmaktadır. Ak dağ'ın güney eteklerinde yer alan yaylaların aşağısında derin Lengüme Boğazı yer almaktadır .

Susuz Dağlar

Kıbrık Deresi'nin doğusundan başlayarak doğuda Avlan Gölü'ne kadar ;' uzanan bu dağlar toplu ve geniş bir dağ kütesidir .Sivri olmayan tepelerden oluşmuştur. Tepelerin arası çanak biçimindedir. Bunları birçoğunda ilkbaharda su birikir ve belirli bir süre sonra çekilir .Bu nedenle dağın üst kısımları kuru ve susuzdur. Bitki örtüsü seyrek otlardan oluşur. Kuzeybatı ve Güney Yüzlerinin eteklerinde ise geniş ormanlık alanlarla kaplıdır . Güneyde uzanan Kohu Dağı (240) Köyse Gediği'nden başlar ve batı ucunda Sinekçi beli Geçidi bulunmaktadır. Bitki örtüsü olarak ot bulunan bu dağda yaz mevsiminde ise hiç bulunmaz. ", Alaca Dağı Kohu Dağı'ndan başlayarak güneye doğru uzanıp Finike ile Kaş'ı birbirinden ayıran bir dağdır. En yüksek tepesi 2336 m ile Toylak Karlığı Tepesi'dir. Alaca Dağ'ın tüm etekleri ormanlarla kaplıdır. Denize dik iner.

Bey Dağları

Tam anlamıyla düzgün bir sıra dağ olan bey Dağları güney kuzey Tekeli Yaylasının doğusunda yer alır. Kıyı sıradağları ve asıl Bey Dağları adını alan birbirinden farklı ve koştur sıra dağdan oluşmuştur .

Asıl Bey Dağları kalker oluşumludur. Güneyden kuzeye doğru uzanan Düzenli bir vadi görmek olanaksızdır .

Kıyı sıradağları, Ala gır çayı ile Antalya Kôrfezi arasında uzanan ; Deniz kıyısından birden bire yükselen kabartılara sahiptir .

Tahtalı Dağı

Bir çadır biçiminde yükselen Tahtalı dağları kıyı sıradağlarının en yüksek ve ilginç olanıdır. Gôynük çayının kuzeyinde yer alan Sarı çınar

Dağının } İlksekligi 1811 metreyi bulur .Denize dik yamaçlar halinde iner .

Geyik Dağları

Antalya ilinin doğusunda Taş eli Platosu üzerinde kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanır. Yüksek bir deve hörgücü biçiminde bir sırt durumundadır .Kuzeye bakan kısımlarda yaz aylarında bile kar bulunur .Bu dağlar dizi halinde Konya, Karaman ile Antalya arasında bir sınır çizerler .

Göller

İlimizin başlıca gölleri Söğüt Gölü, Kara göl Sazlığı ve Avlan Gölü'dür. Antalya 'da göller genellikle ilin batı bölölümünde yer almaktadır.Bunlar küçüktür, yazın kururlar. Örneğin Kara göl senenin 8-10 ayında; Avlan gölü senenin 6- 7 ayında göl halini alırlar.

Kara göl de devamlı su altında bulunup, göl durumunu koruyan saha 24,5 km, Avlan da ise 8,5 km' dir. Bu göllerin çevresi taşkın arttığı zaman bataklık halini alır. Ancak suları çekildiği zaman tarıma elverişli olur.

Kırkgöz Kaynakları Gölü

Bu alanda devamlı göl yoktur. Ancak Kırk göz kaynaklarının yayıldığı ya kaynak debisine bağlı olarak yağılım gösteren bataklık alanı vardır .Göl alanının büyük kısmı sazlık ve kamışlıktır.Ekonomik değere sahip balık yetişmemektedir .

Akarsular

İlimizin Y eşil göl akarsuları, daha çok dere ve çaydan oluşur . ilimizin önemli akarsuları şunlardır:

Manavgat, Köprü, Aksu, Düden, Dim, Kargı, Alara, Karpuz, Başgöz, Karaman ve Korkuteli Çaylarıdır .

Yazları sıcak ve kurak geçtiği için suları çok azalır .Birçoğu kurur . Dere ve çayların sonbahar yağmurları ile su seviyesi yükselir .İlkbaharda Toros Dağlarındaki karların erimesiyle en yüksek seviyeye ulaşır.

Dere ve çayların kaynakları Toros dağlarıdır. Bunlar denize inerken arazinin fazla eğimli olması nedeniyle hızlı akarlar ve toprak erozyonuna neden olurlar.

Çağlayanı ile bilinen Manavgat Çayı Antalya ili içerisinde ulaşım elverişlidir. Derinligölçe yakınlarında 2- 7 metreyi bulur. Bu çayın 11zerinde Çymapınar Barajı kurulmuştur .

Şelaleler

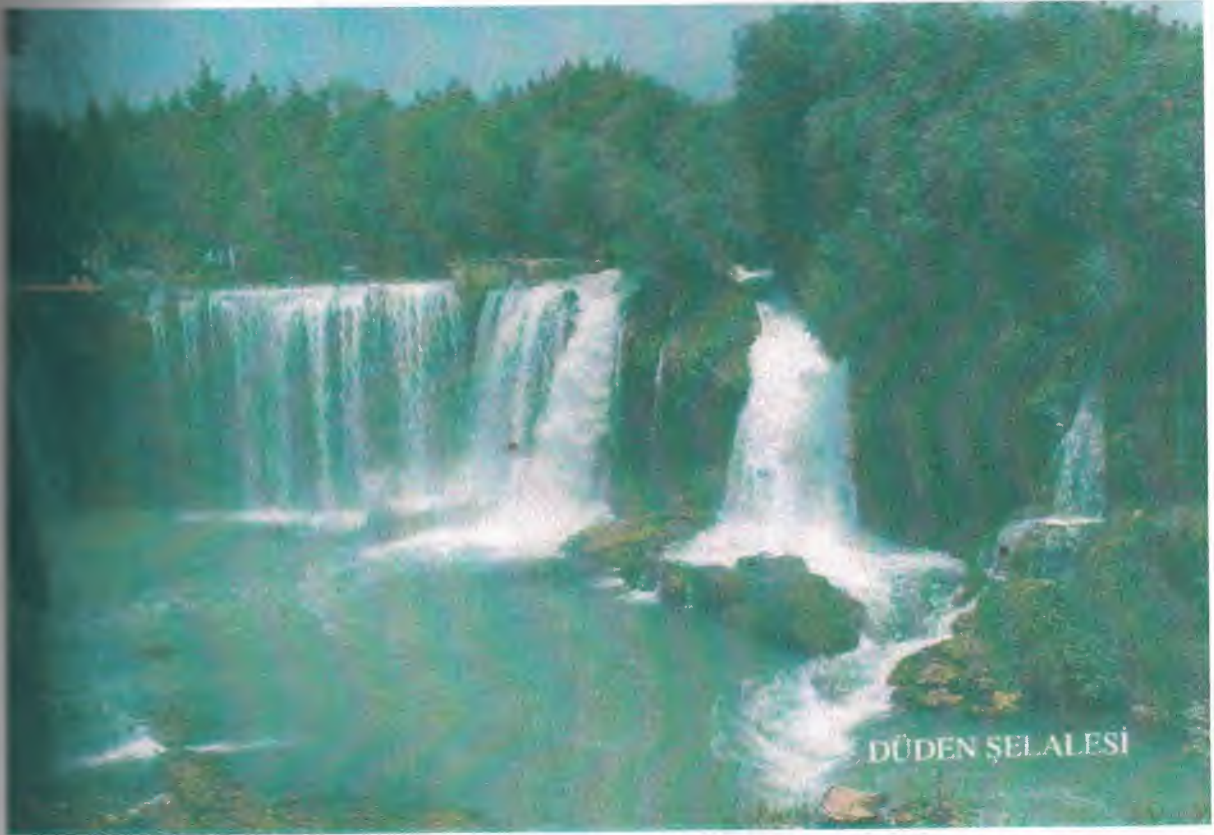
Antalya'nın turistik potansiyelini arttıran doğal güzelliklerinden biri de Torosların gllneyindeki kaynaklardan çıkan akarsuların, geçtiği yerlerde veya denize dökülürken oluşturdukları inanılmaz güzellikteki çağlayanlarıdır .Antalya'nın 39 m. yüksekliğindeki dik traverten falezinden denize düşen Düden suyu, Kepez Mesire yerinde bir çağlayan oluşturur.Aynı uyun Antalya'ya gelen bir kol, yedi oklar denilen yerde değişik kollara ayrılarak 13 çağlayan halinde denize dökülür ve muhteşem manzaralar oluşturur. Antalya ' da turistik önem arz eden şelaleler; Yukarı Düden Şelalesi, Aşağı Düden Şelalesi, Kurşunlu Şelalesi ve Manavgat Şelalesi'dir. Bunlardan başka

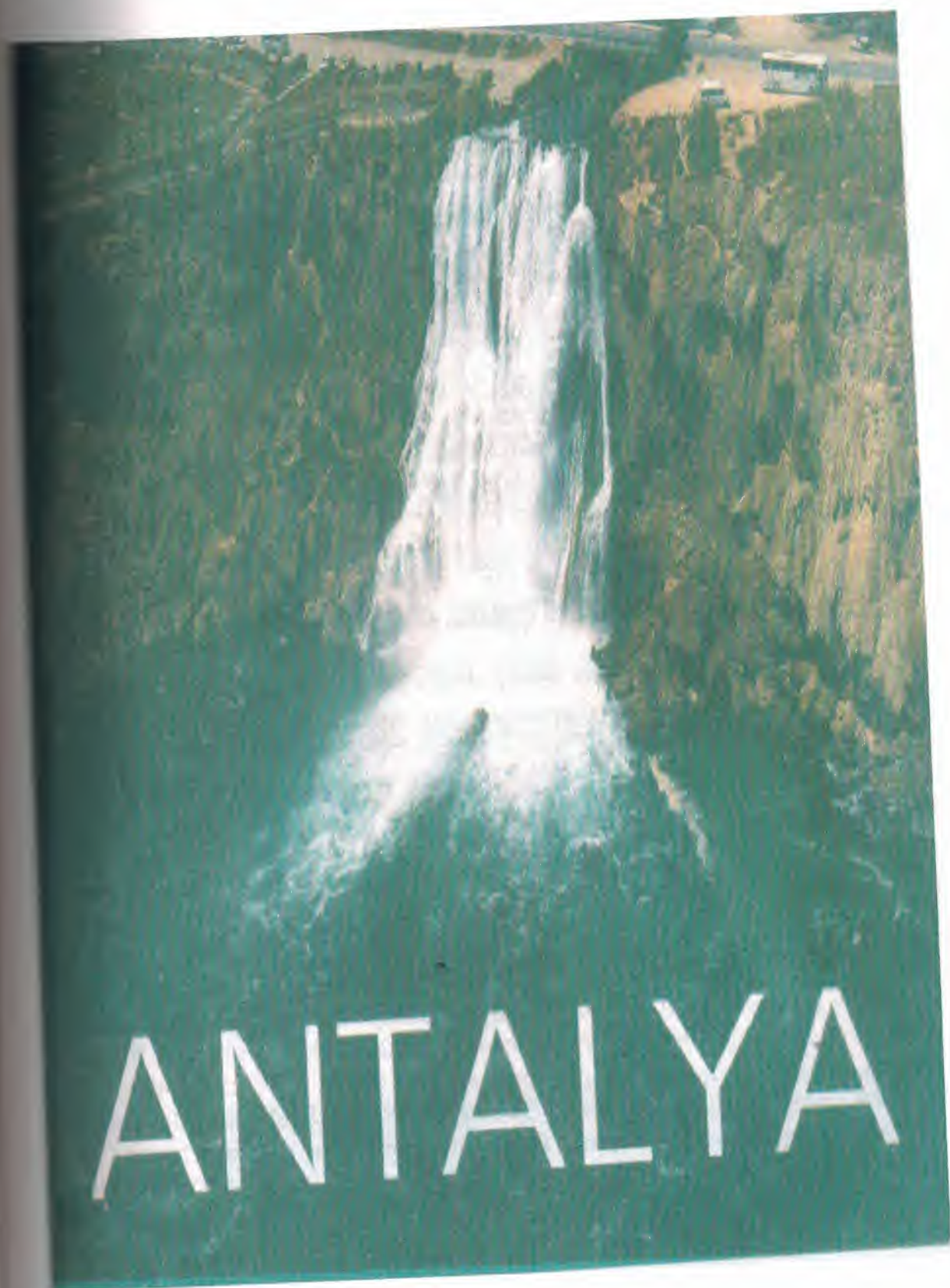
Gladoğmuş Kasabası civarında Çevikli, Kızıl kaya gibi şelaleler de mevcuttur .

Düden Şelalesi

"Düden Şelalesi" de denilen bu şelale, şehir merkezinin kuzeyinde olup merkeze 10 km. uzaklıktadır .Şelalenin bulunduğu yer sık ağaçlı ve yeşil görünümü ile cenneti andırır .20 m yükseklikten dökülen suyun sesi; şelaleye 22 km. uzaklıkta olan "Kırk göz Mevkii"dir. Mağaraya girilerek, arkadan da izlenebilen şelalede ayrıca görülmeye değer kaya mezarları da mevcuttur. Ayrıca şelalenin düştüğü yerdeki tabandan u kaynak halinde çıkmaktadır .

Piknik, restoran kafeterya, otopark, hediyelik eşya, PTT imkanlarına sahip olan şelale; "Mesire Yeri ve Piknik Alanı" haline getirilmiştir. Piknik yerlerinde masalar, su, wc bulunmaktadır. Belediye Halk otobüsü ve minibüslerle ulaşım mümkündür.

Asiye Düden Şelalesi Lara yolu üzerinde, Karpuz kaldıran Plajı yakınlarında şehir merkezine 8 Km uzaklıktadır .Düden çayının yaklaşık 40 m yüksekliğindeki bir falezden su bulutu halinde denize dökülmesi ile oluşan manzara; rahatlatan, dinlendiren bir tablo gibidir. Gençlik parkında otopark, içme suyu, Wc, kafeterya bulunmaktadır

Manavgat Şelalesi

Antalya 'ya 80 km mesafededir .Manavgat ilçesinin 3 km kuzeyinde bulunan ve adını bu ilçeden alan şelale, ırmak Sularının 4-5 metrelik bir falezden düşmesiyle meydana gelir .Az bir yükseklikten dökülmesine rağmen geniş bir alan üzerinde gürül gürül akışı görülmeye değer bir manzara oluşturur. Ayrıca Manavgat Irmağı'nı besleyen kaynaklardan en büyüğü olan karistik Dumanlı kaynağı, sol kıyıdaki dik bir kayanın yüzünde bulunan küçük aralardan fişkırarak çıkar .Duman ve köpük halinde 15 m kadar yükselir ve ırmağa karışır .

Kent gürültüsünden uzaklaşıp doğa ile baş başa kalmak isteyenler için şelalenin evresinde uygun piknik alanları vardır .Ayrıca çevredeki Lokantalar, taze balık yeme imkanı sunarlar. Ulaşım, Manavgat'tan kalkan minibüslerle sağlanır .

Kurşunlu Şelalesi

Antalya- Mersin karayolunun 24 km'sinden sola dönülerek 7 km devam edilince; çam ağaçlarının arasında zengin florası olan bu mükemmel şelaleye ulaşır. 18 m yükseklikten dökülen, 7 adet küçük gölletin küçük şelaleciklerle birbirine bağlandığı, 2 km.lik bir kanyon içindeki bu şelale 1986 yılında hizmete açılmıştır. Şelale ve piknik yeri 33 hektarlık bir alanı kaplar .Piknik alanı içinde; manzara seyir terasları, çocuk parkı, restoran, otopark, gezinti patikaları, içme suyu, wc vardır .Ulaşım, belediye otobüsleri veya minibüslerle sağlanır .

Ovalar

Antalya topraklarının % 12'si ovalar kaplamaktadır. Bunların içinde en önemli olanları Antalya Ovası, Finike Ovası, Alanya Ovası, Kasaba Ovası ve Tekir ovasıdır.

Antalya Ovası

Batı Toros dağları ile Alanya arasında kıyı boyunca uzanır ve üçgen biçimindedir. Yapı bakımından farklı iki bölümden oluşur. Batıda Bey Dağları üzerinden Aksu'ya ve kuzeyine doğru olan bölümleri yatay kalker türden oluşmuştur. Kıyıda 25-30 m yükseklikteki dik yarımlarla başlayıp, basamak uç araça halindedir. Kıyıdan itibaren hafif eğimli düzlükler oluşturan bu araçlar, Toroslar'dan kireç taşlarını eriterek gelen yer altı suları ve düden Çayı'nın çökeltileri travertenlerden oluşur. Antalya ovasının doğu bölümü ise Aksu, Köprü, Manavgat Irmağı gibi akarsuların kıyıda yığıldığı yer yer bataklık, alüvyon düzlükleri ve bunlar arasında alçak tepelikler halindedir. Doğanın bir bölümü tarım bakımından en verimli kısımdır.

Finike Ovası

Finike Körfezinden başlar. Büyük bir düzlük görünmektedir. Birkaç akarsuyun kollarını birleştirerek oluşan ova, alüvyonlu, içinde taş olmayan oldukça verimli, siyah topraktır.

Kasaba Ovası

Yaklaşık 15 km uzunluğunda ve 4-5 km genişliğinde olan ovanın tarafı dağlarla çevrilidir. Deniz iklimi egemendir. Kış ve yaz ayları genellikle sisli geçmektedir. Su bakımından zengin değildir, ancak kış aylarında su bulunmaktadır.

Alanya Ovası

30-40 km.lik bir alanı kapsamaktadır. Dim Çayı ve Oba çayı teknesi olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Alanya ovasının iklimi Antalya ovasına oranla daha yumuşaktır.

Demre Ovası

Demre çayının getirdiği alüvyonlarla oluşmuştur .20 km.lik bir alanı kapsamaktadır. Topraklar oldukça verimlidir. Demre ovası da su bakımından pek zengin değildir .

Alara Valisi

Toprağı orta verimlikte bir ovadır. Alana çayı ile sulanır.

Yaylalar

Antalya ilinde iki büyük yayla vardır. Bunlar batıda Tekeli, doğuda Tekeli Yaylalarıdır.

Tekeli Yaylası

İl topraklarının batı sınırlarıyla Antalya kôrfezi ve Antalya ovası arasında kalan bölgedir .Yaylada güneybatı - kuzeydoğu doğrultusunda sıra dağlar ve bunların arasında çukurluklar bulunmaktadır Tekeli yaylası birdenbire yükselen, Ortası geniş, kapalı tekneleri de içerir .Yayla birbirinden çok az farklı küçük coğrafik birimlere ayrılmıştır .

Bu yayla Gir dev Yaylasının, Korkuteli Düzlüğünü, Aksu ve Köprü suları ile Manavgat Çayının teknelerini de içine alınmaktadır .

Taşeli Yavlası

Antalya Kôrfeziyle Mersin ili sınırı arasındaki bölgeye yayılmıştır. Burada Akseki'nin doğusundan Mersin ili sınırlarına doğru geniş bir kıyı şeridi bulunmaktadır .Ü zerinde Yedi kaza Y aylaları yayılmıştır .Bu yaylalar arasında Sülek ve Merdiven Yaylaları ile Gevni Yaylası sayılabilir. Güney doğuda ise Gazipaşa Y aylası bulunmaktadır .

Bu coğrafi oluşumun dışında bölgenin Yörük yaşamının da geliştirdiği yayla kültüründen dolayı tespit edilebilen yayla alanları da aşağıdadır.

Toros dağlarındaki yaylalarda Antalyalılar ve Yörükler yaz mevsimini geçirirler. Bölgemizdeki başlıca yaylalar; Bakırlı, Feslegen, Yeşil yayla ve Saklıkent'tir.

Gündoğmuş, Akseki Korkuteli ve Elmalı ilçeleri ise rakımı } 11ksek olduğu için yaz aylarında tercih edilen yerlerdir.

Saklı Yaylası

Kışın kayak merkezi, yazın da yayla olarak hizmet vermektedir. Ocak, Şubat ve Mart aylarında sürekli, Aralık ve Mayıs aylarında parçalı karlıdır . Kayak merkezi beş ay süren yaylada pistlerin uzunluğu ve eğitim her türlü yarışa uygundur .50-1 00 cm arası değişen kar kalınlığı yukarı kesimlerde artmaktadır. Antalya kent merkezine 50 km uzaklıkta olup rakım 2547'dir. Yakınlığı nedeniyle bir gün içinde hem kayak hem deniz sporunu yapabilme olanağı sağlar. 2 teleksi ve başlangıç yerinde bir kafeterya mevcuttur. Kayak için malzeme kiralamak mümkündür .Çeşitli seyahat acenteleri turistler için Saklıkent ' e günlük turlar düzenlemektedirler .

Kemer Yaylaları

Kemer halkı yaz aylarında genellikle Gödene Y aylası gibi yüksek kesimlere çıkmaktadır. Sôgüt cuması Toroslarm (Beydağları) üzerinde kurulmuş olup yaz aylarında oldukça meşhur olan yeşil Yayla, Yağlı Pehlivan gllreşleri yapılmaktadır .

Kaş Yaylaları

Kaş ve civarı ormanlarla kaplıdır. Yüksek dağlar ve eteklerinde çam, sedir, selvi ve diğer Akdeniz bitki örtülerini görmek mümkündür. Gömbe yaylası ve sütleğen yaylaları bunların en güzelidir .Akdağ eteklerinde kurulmuş bulunan ve yaz aylarında çok soğuk ve karlıdır. Soğuk suları ve parmakları dikkati çeker. Uçarsa ve yeşil Göl herkesin ziyaret ettiği ve soğuk sularını kana kana içtikleri bir yerdir .Buralarda birçok meyve ağaçları vardır .

Manavgat Yaylaları

Kôprülü çayı vadisinin ikiye ayrıldığı Toroslarm üzerinde birçok yayla bulunmaktadır .En önemlileri Gülen pınar ve Beloluk yaylaları, Dumanlı Y aylası, Topal ceviz, Alıç ve Demre yaylaları, Dumanlı Y aylası ile Bezburun dağı eteklerinde tekiz yaylası oluşturur.

Manavgat'ın dağlık bir görünüme sahip olması ve bu nedenle tarım arazilerinin dağ kôylerinde yaşayan halkın geçimini keçi besleyerek

şeyhliğini gerektirir. Bu yüzden köy halkının % 90'ı yaz aylarında hayvanları ile birlikte yaylalara geçerler.

KIYILAR VE PLAHLAR

Türkiye'nin en önemli turizm merkezi olan Antalya ilimizin kıyılarındın uzunluğu; girinti, Çıkıntı dahil 640, düz hat 500 km'dir. Antalya'nın batı kıyılarında dağları denize dik inmesi nedeniyle deniz derindir ve plajlar süreklilik göstermez. Ancak Kemer, Tekir ova, Kumluca, Finike, Demre Ve Kaş kıyılarında iyi olanaklı tabü plajlar vardır. Ayrıca Beldibi Plajları, Geynük sahilleri ile Kemer, Tekir ova, Olimpos ve Kolindonya burnundan Santos'a kadar olan sahillerde turizm için gerekli bütün tabü unsurlar bulunmaktadır. Konya altı ve Reşat Adası Plajları da Antalya'nın batısında yer alır .

İlimizin doğu kesiminde ise dağların denize paralel uzanması, dağlara deniz arasında bir ova oluşumunu sağlamış, böylece Antalya ' dan deniz arasında bir ova oluşumunu sağlamış, böylece Antalya'dan başlayıp Side ve Gazipaşa yakınlarına kadar İnce kumdan meydana gelen muhteşem plajlar olmuştur. Lara, Karpuz kaldırın, Belek, Kuldu plajları Antalya'nın doğusunda yer alan plajlarımızdandır .

Antalya'da "2000 yılı Mavi Bayrak ödülü" 45 plaj mevcuttur. (Mavi Bayrak: Özendirme yolu, ile yüzme amaçlı kullanılan deniz ve göl sularının temizliğini, kıyıların düzenine plaj hizmetlerinin niteliğini yükseltmeyi amaçlayan bir kampanyadır .1987' den beri Avrupa çevre Eğitim V akfı (FEEE) 'nce yürütölmektedir .Ülkemizde 1992 ' de Akdeniz kıyılarımızda başlatılan Türkiye çevre Eğitim Vakfı tarafından yürütölmektedir .)

Kleooatra Plajı U zunluğu 2 km olan Alanya ' nın batısında yer alır .İnce kumlu alabildiğine geniş bir plaj olup burada ilçe belediyesinin işletmeye açtığı plaj tesisleri vardır. Kleopatra'nın bile banyo yaptığı söylenen bu plajın bir güzelliği de denizin Sığ olmasıdır.

Incekum Plajı

Alanya 'nın yaklaşık 20 km batısında çamlık, doğal, İnce kumlardan oluşan güzel bir plajdır. Burada "Orman İdaresi Tesisleri"de Bulunmaktadır. Yaz aylarında kurum personeli buradan yararlanabilmektedir .Ayrıca halkın çadır kampı yapabileceği alan da mevcuttur .

Doğu Plajı

Alanya'nın doğusunda, Antalya -Mersin karayolu üzerindedir. Keykubat plajı ile bunun 14 km'lik sahil uzantısından oluşur. Sahil boyunca plaj tesisleri bulunmaktadır .

Ulaş Plajı

Antalya -Mersin karayolu üzerinde Alanya merkezden batıya doğru 6 km uzaklıkta bulunmaktadır. ulaş plajındaki "Karayolu Ulaş Dinlenme Parkı" sahil yolunu takip eden arabalı yerli ve yabancı turistlerin dinlenme yeri olarak düşünülmüş ve bu amaçla yapılmıştır.

Sorgun Plajı Antalya'nın en güzel Plajlarından. Manavgat'a giderken güneye İnen yoldan 5 -6 km gidilince fıstık Çamları arasında şirin, doğal bir plaj ve sahildir .

Koru Plajı

Gazipaşa 'nın Koru Mahallesi'nde bulunan bu plajda deniz; kendi kendini filtre eden tek deniz olma özelliğine sahiptir. Üç doğal havuzu vardır . Bunlardan iki doğal havuz Özellikle yeni yüzme öğretmenler için idealdir .Gazipaşa 'ya 3 km uzaklıkta iskele plajı ve kahyalar beldesinde de kahyalar plajı vardır .

Karpuz kaldıran Plajı

Lara Plajı'nın batısında Dilden Şelalesi'nin denize döküldüğü yerdir. Askeri dinlenme kampı olarak kullanılan plajın kumu çok ince, denizi sığdır .

Adalar Plajı

Karaalioglu Parkı'nda kayalık bir plajdır. Yeme-içme ihtiyacının karşılandığı gazinosu ve soyunma kabinleri vardır .

Konvaltı Plajı

Antalya , nın üç km batısında, yaklaşık 1. 5 km uzunluğunda kum çakıl karışımı bir plajdır .Belediyenin yaptırıp işletmeye açtığı halka açık plaj

mesileriyle yeme, içme ihtiyacına cevap verebilecek gazinolar , pansiyonlar ve oteller vardır .

Reşat Adası Plajları

Eskiden Sulatan Reşat'ın mesire yeri olan plaj: Antalya'nın 15 km kadar batısında, Kemer yolu üzerinde etrafı ormanlarla kaplı taba bir plajdır. Karayolları tarafından düzenlenip ayrıca piknik yeri olarak da değer kazanmıştır .

Kemer'de Bel dibi mevkiinden başlayıp Tekir ova' ya kadar olan genellikle ince kumlardan oluşan doğal plajdır .Kemer merkezde belediye plajı, yat limanı yanındaki Ayışını Plajı ve Phaselis Plajı denize girenler tarafından tercih edilen plajlardandır .

Phaselis Plajı

Tarih, dağ, deniz, orman, sığ bir koy ve ince kumun birleşmesiyle meydana gelen eşine az rastlanır güzellikte bir plajdır .

Tekir ova Kıyıları

Tekir ova; kayalık ve kumsal kıyıları, vahşi tabiat gttzellikleri ve nefis kokulu portakalları ile dikkat çekmektedir.

Finike Sahilleri

İnce kumları ve güzel manzara ile Akdeniz sahillerinin taba plajlarına sahiptir .

Adrasan Kıyıları

Antalya 'nın doğal bir limanı olup kayalık ve ince kumlu doğal plajlara ve çok güzel bir manzaraya sahiptir.

Patara Kumsalı

Özel çevre Koruma Bölgesi olan Patara(Ovagelemiş), Kaş-Fethiye yolu üzerinde ilçe merkezine 45 km. uzaklıktadır .

Patara, Türkiye'nin en geniş ve en uzun kumsalıdır. Akdeniz'de yaşayan beş deniz kaplumbağası türünün ikisi *Caretta caretta* ve *Chelonia Mydas* Antalya sahillerinin on yedi bölgesini yumurtlama kumsalı olarak kullanılmaktadır .

Patara Kumsalı da birinci dereceden deniz kaplumbağası yumurtlama bölgesidir. Deniz kaplumbağası popülasyonu Patara Kumsalı'nın Eşen çayı ağzının doğusundan başlayarak doğuya Gelemiş Kôyü'ne doğru antik kentin bulunduğu kumsalın doğu ucundaki dağlık kısmına kadar devam eder . Yaklaşık yedi km. uzunluğunda olan bu kumsal, çok ince ve temiz bir kum ile kaplıdır .

Lara Plajı

Antalya'nın 12 km doğusundadır. Kumu gayet ince olup çam ormanları ile kaplıdır .Halka açık plajları, yiyecek ve içecek ihtiyacını karşılayacak şezitörleri ve soyunma kabinleri vardır.

Mağaralar

Antalya, mağara oluşumu bakımından oldukça zengin bir ilimizdir . İlimiz Toros dağı kuşağının eteklerinde kurulmuştur .Toros dağları ana iskelet bakımından genellikle kireç taşlarından oluşmuştur. Mağaraların büyük bir çoğunluğu da bu jeolojik formasyonlar içinde bulunmaktadır. Antalya ' da yaklaşık 500 kadar mağara bulunmuştur .Ancak sadece birkaç tanesi uluslararası önem taşımaktadır .Bunlardan; Antalya merkez ilçeye bağlı Prehistorik Karain Mağarası ile Alanya ' daki Damлатаş Mağarası turizme açılmış mağaralardır .Ayrıca; Altın beşik, Düdensuyu Mağarası, Kocain Mağarası, Dın Mağarası ve Mavi Mağara en kısa zamanda turizme açılması gereken mağaralarımızdır .

Karain Mağarası

Antalya 'nın 27 km. kuzey batısında buluna Karain Magarası, merkeze bağlı Yağca Köyü içindedir. Prehistorik tarih öncesi değeri olan mağara, Batı Toros Kalker kuşağının tarverten ova ile teşkil ettiği sınırda, yamacın seksen metre kadar üstünde, denizden 370 metre kadar yükseklikte bulunmaktadır .Karain Mağarası , ilk kez 1919 yılında Antalya şehrinin kısa bir süre İtalya işgali altında kaldığı sırada İtalyan Gaiseppe Moreui tarafından bulunmuştur .Yapılan prehistorik araştırmalar ve kazılardan ortaya çıkan bulgulardan, Karain Mağarası'nın Orta Paleolitik çağlarında sürekli iskan anlaşılmaktadır .Klasik çağlarda da bu iskanın devam ettiğini ve mağaranın kutsal bir adak ve tapınma yeri olarak kullanıldığını bilhassa dış duvarlar üzerindeki kitabelerden anlıyoruz. Karain Mağarası'ndaki kültür kartları arasında, çakmak taşından yapılmış el baltaları, çeşitli kazıyıcılar stls takıları ve ok uçları ile su aygırı parçaları bulunmuştur. Karain Mağarası'na, basamak şeklinde düzenlenmiş bir patika ile çıkılmaktadır .Mağara içi elektrik ışığı ile aydınlatılmış olup kısmen turizme açılmıştır .

Beldibi Mağarası

Antalya bölgesinin ikinci önemli prehistorik merkezidir .Mezolitik Çağın seramikli ve seramiksiz bölümleri en güzel biçimde burada buluna malzemelerle tanınmaktadır .Çakmak taşı gereçlerinin yanı sıra çanak çömlek parçaları özellikle aşı boyası ile kayalar üzerine yapılmış yaban keçisi ve benzeri hayvan figürleri ilgi çekicidir .Karain Mağara ' sını da eksik olan mezolitik kültürünü de bu yerleşme yeri tamamlamaktadır.

Kocain Mağarası

Antalya-merkezden 50 km. kuzeyde Ahırlaş Kôyü'nde bulunan bu mağaraya Burdur asfaltının 27 km'sinden kuzeye sapan yolla gidilmektedir. Mağara henüz turizme açılmamıştır .Mağara, boşluğunun büyüklüğü bakımından ülkemizin en büyük mağarasıdır .İçinde dev dikitler vardır .Bu dikitlerden bazıları sekiz metre ve yüksekliği otuz beş metre olanları vardır. Mağara Ahırlaş Kôyü'nün 2 km. kuzeyindedir. Çıkış iki saat, iniş ise bir buçuk saat sürmektedir .Mağaraya Ahırlaş Kôyü içinden, Çakırlar kôy yolundan ve Ahırtaş'ın Gök seki Mahallesi'nden olmak üzere üç değişik yolla çıkılabilir.

Karataş -Sema höyük Mağarası

Antalya'ya 115 km. uzaklıktadır. Karain ve Beldibi Mağaralarından soma en eski yerleşim merkezi olarak bilinir. 1961 yılından beri kazılar yapılmaktadır. Bu Bölgedeki en eski yerleşme "Bronz çağı" dır.

Damlataş Mağarası Damlataş Mağarası, 1948 yılında vapur iskelesi inşaatında kullanılmak üzere taş ocağı olarak tespit olunan bu günkü yerinde, bir dinamit ateşlenmesi sonucu bulunmuştur .Birbirinden güzel binlerce sarkıt ve dikitlerle Süslü bu mağara hemen koruma altına alınıp mağara hakkında araştırmalara başlanmıştır .

Mağara hakkında ilk araştırmalar , Galip Dere tarafından yapıldı. Galip Dere, gazetelerin birinde İkinci Dünya Savaşı zamanında atılan gaz bombalarından korunmak için bir mağaraya sığınan Almanların içinde astımlı olanların şifa bulduklarına dair bir haber okur .Mağaranın sağlık açısından faydası konusunda resmi incelemeler başlar .Doktor ve kimyagerlerden oluşan ekibin incelemelerinden sonra mağaranın astıma iyi geldiği tespit edilir .

Mağaranın kapısından içeri girince 45-50 metre uzunluğunda bir geçit, 13-14 metre çapında ve 15 metre yüksekliğinde silindirik bir boşluk, ayrıca 15 bin senede oluşmuş sütunlar vardır. M~aranın iki katlı olan boşluğu 2500 metre küp hava ihtiva etmektedir. içindeki ısı yaz-kış 22.3 derecedir. Mutlak nem 19.6 derece, nispi nem % 98'dir. Mağara dış tesirlerden arınmış olup havasında bol miktarda asit karbonik vardır. Hava basıncı deniz seviyesinden biraz aşağıda olmasına rağmen 760 mm.dir .Mağara boşluğunun tamamını 180-200 metre karedir.Mağara etrafındaki kalınlık 10 mayi bulduğu için çökme ihtimali yoktur .Senenin 5-6 ayında devamlı damlar.

Mağaranın Tıbbi Fonksiyonu : Mağaranın astıma iyi gelen dört vasfı olduğu tespit edilmiştir. Mağaranın ortamında bulunan normalde 8-10 misli fazla

karbondioksit, yüksek oranda nem, alçak suhulet, radyo aktive gibi etkenlerin ilk ikisinin astıma iyi geldiği, diğer ikisinin de yardımcı faktör olarak kabul edildiği bilinmektedir.

Alanya 'ya tedavi için gelen hastaların, öncelikle bir doktordan mağaraya girmesinde bir sakınca olmadığına dair rapor alarak, mağaranın ilgili memuruna baş vurması gerekmektedir. Tedavi süresince sembolik bir ücret alınır .

Den Mağarası

Alanya merkezinin 12 km doğusunda bulunan Cebereis Dağı'nın etrafındadır. Mağaraya Alanya Belediyesi'nin açtığı yolla ulaşım kolaylaştırılmıştır .Turizm açısından büyük bir önem taşıyan mağaranın Alanya bakan bölümünde büyük ve geniş ağız vardır. İçindeki sarkıt, dikit ve sütunları, havasının serinliği ile gezmeye değer yerlerden biridir .

Hasbahçe Mağarası

Alanya'nın Küçük Has bahçe Mahallesi iniş dibi mevkiinde şehre 4 km kadar uzunluktadır.damlataş Mağarası'ndan birkaç misli büyük olan mağarada henüz derinlemesine bir araştırma yapılmamıştır .

Düden suyu Mağarası halen aktif bir sistem olduğundan bu durumu da gözeticilerle turizme açılacaktır. Feyezan sırasında düden patlaması olmakta ve mağaradan çok büyük su çıkmaktadır .

Kaş ve civarında, yaz aylarında turistlerin ilgisini çeken ve gezilen deniz mağaraları vardır .

Asırlı Adası Deniz Mağarası

Kale'nin iskelesi olarak kullanılan çay ağız plajından, Kek ova 'ya giden ve kale Köyüne gelirken bu mağaranın önünden geçilir. üçüncü zamanda kalma kalkerler içinde, denizin aşındırmasıyla oluşmuş çok güzel bir mağaradır .Yaz aylarında turistlerin gezip-görmek için tercih ettikleri yerlerin başında gelmektedir .

Mavi Mağara

Kaş-Kalkan arasında deniz kıyısında olan Mavi Mağara, Kaş 18 km Kalkan'a 6 km uzaklıkta olup, Kapıdaş plajı yakınlarındadır. Eskiden fok balıklarının içinde yaşadığı bilinen Mavi Mağara 1972 yılında Jeolog Dr. Tunaçın Ay gen tarafından bulunmuştur. Güneş ışıkları mağaranın içine deniz dibinden yansıyarak girmekte ve mavi parlak fosforesson rengi meydana getirmektedir .Mağara 50 m uzunluğunda, 40 m genişliğinde ve 15 m yüksekliğindedir .

Güvercinlik Deniz Mağarası

İnce Burun'un arkasında yer alan bu mağara Kalkanda 2 km mesafededir Güvercinlik Deniz Mağarası, çok sayıda yabani güvercini barındırmaktadır .Mağaranın içinden küçük bir yer altı deresi denize karışır .

Güvercin İni Deniz Mağarası

Güvercinlik Mağarası'na 100 m uzaklıktadır. Küçük, dar ağızlı bir mağaradır. Yaklaşık 40 m uzunlukta olup tavanı da yüksektir .

İncirli Deniz Mağarası

Finike'ye 1.5 km mesafededir. İçinde yer altı gölü bulunmaktadır. Kaş ve çevresinde aşağıdaki kara mağaraları da mevcuttur .

Hıdırellez Mağarası

Kaş ilçesinin güneyinde ve karşısındaki Liman ağzı Koyu'nda bulunan bir mağaradır .Halk tarafından Hıdırellez zamanında ziyaret edildiği için buraya bu isim verilmiştir .İçinden yer altı deresi de akan mağarada ilk Hristiyanlık döneminden kalma fresklerin olduğu bilinmektedir.

İnbas Mağarası

Kalkan bucağına bağlı bezirgan Köyü'nün sahilinden biraz içeride kalan İnbas mevkiiinde oldukça büyük bir mağaradır. Yol, yakınına kadar gitmektedir.

Bayındır Mağarası

Kalkan arasında "Elif Mağarası" da denilen küçük bir mağaradır . Bayındır Köyü'nün Liman ağzı mevkiiinde bulunmaktadır.

Akbaş/Zeytinlitas Mağarası

Serik İlçesi'nin 18 km kuzeyinde Akbaş Köyü Gökçeler Mahallesi'nde Zeytinli taş adlı kayanın zemininde yer alır. Mısır elde Etmek için taş kırmız çalışmaları sırasında rastlantıyla ortaya çıkmıştır. İki galeriden oluşur. Zemininde su vardır. Göz alıcı, ince sarkıt ve dikitleriyle dikkati çeker. Zeytinli taş Mağarası'na ulaşmak için Serik'ten Akbaş Köyü'ne doğma giderken 18 km den sağa sapıp 300 m kadar stabilize yol izlenecek.

Genel Jeolojik Yapı

Antalya ilinde Ouartermer, Tersiyer, Mezozoik, Paleozoik adlı yaşlı kayaçlar bulunmaktadır .

Antalya ovasının büyük bir kısmı Ouartermer'e ait konglomera, altıvyon ve travertenlerle örtülmüştür . Büyük bir çok sayıda boşlukları bulunan travertenler , tipik karst topografyasını meydana getirmişlerdir . Deniz altında devam eden travertenlerin toplam kalınlığı birkaç ytlz metreyi geçer .

Tersiyer araziler ise ovanın zeminini meydana getirmektedir. Dağlık bölgelere ilerledikçe Mezozoik yapı ve Tersiyer yapının karışık halde bulunduğu görülmektedir .Aksu, Kôprtl çayı, Manavgat çayı doğrultusunda kuzeye doğru uzayarak yer alır.

Antalya havzasının btlytlk bir kısmını oluşturan Mezozoik formasyon kalker, şist ve serpantinden oluşmuştur. Kalkerler gri renkli, çok çatlaklı ve boşlukludur. Ayrıca karstik şekillere ve dtldenlere sahiptir.

En eski formasyon olan Paleozike kayaçlar Alanya'nın kuzeyinde yaygın olarak görülmürler. Kristalen şist, tıllat, mermer ve kalkerlerden meydana gelen bu kayaçlar, şiddetli tektonik olayların etkisiyle kırılarak levrilmişlerdir .

Toprak Özellikleri

İklim, toboğrafya ana madde, bitki örtüsü ve zamanın etkisiyle Antalya ilinde çeşitli büyük toprak grupları oluşmuştur. Antalya ilindeki toprak grupları ve dağılımı şöyledir:

Kırmızı Akdeniz Toprakları

Antalya havzasında en geniş alanı kırmızı Akdeniz toprakları kaplar . Antalya ilinde 574.332 hektarlık alanı kaplamaktadır. Havzanın özellikle güney ve ortalarında yaygındır .

Kırmızı Akdeniz topraklarının bulunduğu yerlerde yıllık ortalama yağış 800-1250 mm'dir.

Bu toprakların çok yıllık doğal örtüsü orman ağaç ve ağaçlıkları ile Akdeniz maki örtüsüdür.Orman ağacı olarak daha çok ibrelilerden kızıl çam, kara çam ile kısmen yaprağını dökenlerden meşe, köknar, ardıç bulunur.Maki topluluğunun ve otsuların hepsini görebiliriz.

Kahverengi-Kahverengi Akdeniz Toprakları

Antalya ilinde 2421 hektarlık alanı kaplamaktadır. Bu topraklar özellikle Antalya havzasında Eğirdir Gölüne kadar toplu bir yağılım oluşturur. Başta kahverengi orman toprakları olmak üzere birçok altlıviyal ve kolüviyallerle karıştığı gibi kırmızı Akdeniz toprakları ile birlik oluşturur.

Kahverengi Akdeniz Topraklarının bulunduğu yerlerde Yıllık ortalama yağış 750-900 mm'dir. Doğal bitki örtüsü bu topraklarda da orman ağaç ve kırmızı-kahverengi Akdeniz topraklarının büyük bir kısmı orman geri kalan az bir kısmı da fundalık ve kuru tarım olarak kullanılmaktadır.

Kahverengi Orman Toprakları

Antalya havzasında kapladığı alan bakımından ikincidir. 326246 ha'lık alanı kaplar. Antalya ' dan başlayarak kuzeybatıya doğru Akdeniz toprakları ile Rendzinalar arasında havzayı baştan başa kat eder .Ayrıca havzanın batısında ve güneyinde Kestane rengi topraklarla birlikte bulunur .

Kahverengi orman topraklarının bulunduğu yerlerde ortalama yağış 1 00 mm civarındadır .

Bu toprakların doğal bitki örtüsü orman ağaç ve ağaççıklardır .

Kestane Rengi Topraklar

Antalya havzasının önemli topraklarından bir diğeridir .Antalya ilinde 71883 hektarlık alanı kaplar. Havzanın batısında Korkuteli ile kuzeyindeki Isparta ve yalvaç civarında yayılan gösterir .Bu toprakların bulunduğu yerlerdeki yıllık ortalama yağış 400-600 mm civarındadır.

Bu toprakların doğal bitki örtüsü yıllık otlar , ot, çalı karışığı, seyrek fundalıklar ve kısmen seyrek orman kalıntılarıdır .

Rendzina Toprakları

Antalya havzası sahil kuşağının önemli topraklarındadır .Antalya ilinde 51458 hektarlık alanı kaplar. Bu toprakların bulunduğu yerlerde yıllık ortalama yağış 1 000 mm ' dir .Rendzinaların doğal bitki örtüsü maki, otsu ve kühürleridir .

Alüval Topraklar

Antalya havzasında çok büyük bir alan kaplamaz. Ancak havza tarımında önemli bir yere sahiptir .Antalya ilinde 1 1558 hektarlık alanı kaplamaktadır .Özel bir iklime ve doğal bitki örtüsüne sahip değildir .

Alüvial Topraklar

Havza bakımından önemli bir yere sahiptir. Antalya ilinde 51339 hektarlık alanı kaplamaktadır. Özel bir iklime ve vejetasyona sahip değildir. Bu toprak grupları dışında Antalya havzasında yer alan toprak grupları şunlardır:

- Regosal Topraklar
- Piksek Dağ-Çayır Toprakları
- Tuzlu- Alkali Topraklar
- Hidromorfik Alüvial Topraklar
- Kireçsiz Kahverengi orman toprakları
- Organik Topraklar
- Sahil Kumulu
- İrmak Y atakları
- Çıplak kaya ve molazlar

Yer altı Su Kaynakları

Antalya yer altı suyu yönünden oldukça zengin bir ilimizdir .İlin su ihtiyacının karşılanmasında ve sulamada bu yer altı su kaynaklarından yararlanılmaktadır .Antalya ' da ki yer altı su kaynakları;

Kırkgöz Kaynakları

Toros dağlarından çıkan bir kaynaktır .

Gürkavak Kaynağı

Şehrin su temin ettiği en eski kaynaklardan biri olan "Gür kavak Kaynağı" Antalya'nın kuzeybatısında Düzler çam Milli Parkı içerisinde bulunmaktadır

Mağara Kavnagi

Antalya altı Plajının karşısındaki falezlerden çıkan bu kaynak, şehre en yakın kaynak olup, şehrin içme suyu buradan karşılanmaktadır.

Duraliler Kavnagi

Duraliler Kôyü'nün yerleşim ve tarım alanları içerisinde bulunan bu kaynaktan sulamada yararlanılmaktadır .

İskele Kavnagi

Yat limanındaki mescit alanından çıkan bu kaynaktan mahalli içme suyu ihtiyacı karşılanmaktadır .

Hurma Pınarları

Antalya 'nın batısında hurma Kôyü içerisinde bulunan ve çok kaliteli suya sahip olan bu kaynak, yakın zamana kadar şehrin içme suyu ihtiyacının karşılanmasında kullanılmıştır .Ancak son yıllarda yaşanan kuraklığın tesiri ile şimdi bakımsız ve terk edilmiş durumdadır .

Araosuvu Kaynakları

Antalya 'nın batısında bulunan Arap suyu L ve II kaynakları 2 km kadar yüzeyde aktıktan sonra denize ulaşırlar.

Boğacağı Keson Kuyuları

Bogaçayı havzasındaki aluvyonlarda bulunmakta, içme ve kullanma suyu ihtiyacının karşılanmasında kullanılmaktadır .

Düden Şelalesi Kavnagi

Düden şelalesinin altından çıkmaktadır .

Duraliler Kuyusu

Duraliler Kôyü'nün kuzeyinde, yerleşim ve tarım alanlarının dışında bulunan bu kuyular sulanmakta kullanılmaktadır .

Antalya Kuyuları

Antalya'nın Meydan semtinde bulunan bu kuyular, yerleşim alanlarının dışında kalmıştır. Şehir içme suyunun bir kısmı buradan sağlanmaktadır.

Antalya ili iklimini; yazları Sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlı olarak tanımlayabiliriz.

Antalya ilinde iki çeşit iklim görülebilir. Birincisi sahil bölgesindeki tipik Akdeniz iklimi. ikincisi ise yukarı bölgedeki, Akdeniz iklimi ile iç Anadolu iklimi arasında geçiş oluşturan kara iklimidir.

Sıcaklık

Antalya'da güney ve güney-doğudan gelen rüzgarla açık olduğu için kış ayları ılık, yaz ayları Sıcak ve nemlidir.

Antalya'da genelinde yıllık ISI ortalaması 18.63 derecedir. En yüksek Sıcaklık Temmuz ayında 44. 7 derece, en düşük Sıcaklık Şubat ayında 4.6 derece olmuştur.

Yağışlar

Antalya 'da yağışlar mevsimlere göre büyük farklılıklar gösterir. Yağışlar, güneyden kuzeye gidildikçe azalır. En çok yağış kış ve ilkbahar aylarında, en az yağış ise yaz aylarında görülür.

Antalya'nın yıllık ortalama yağış miktarı 1064. Mm'dir.

Yıllık Max. (1929/1991) 1914.3 (1969)

Yıllık Min. (1929/1991) 611.1 (1990)

Antalya'nın fazla yağış almasının nedeni merkezin doğusunda bulunan Toros Dağları ile Batısında bulunan Toros Dağları ile batısında bulunan Beydağları'nın hava kütlelerinin hareketlerine Antalya üzerine çekmeleridir.

Antalya'da yıllık ortalama nispi nem %64'dür.

SYAL YAPI

Antalya Halk Kültürü

Antalya halk kültürünün belirleyici unsuru yörenin Yörük yerleşimidir. Antalya halkının büyük çoğunluğunu oluşturan Yörükler büyük bir kısmı Konya'ya yerleşmişlerdir. Konar-Göçer yaşamın oluşturduğu kültürel etki Antalya'nın Sosyal-kültürel yapılaşma da etkili olmuştur. Daha 20-25 yıl önceye kadar yazın yaylaya, kışın sahile inen ve hayvancılıkla geçinen Yörükler, bugün hayvancılığı bırakmış olmalarına karşın, yaylacılık kültürünü modern araçlarla yaşatmaya çalışmaktadırlar. Artık ekonomiyi değiştiren hayvancılığın yerini, tarım ziraat ve seracılık almış durumdadır. Kent içerisinde de çağdaş ekonomik uğraşılara yer aldığı bir ekonomik ve sosyal yaşam içerisinde geçmiş kültürel izlerini bulunak neredeyse kaybolmaktadır.

Yörük yaşamının etkisinin yanı sıra, geçmiş kültürlerin etkisini de kent yaşamında yansıtmamak gerekir. Çünkü kent geleneğinin oluşumunda önemli unsurlardandır. Uygarlıklar üzerinde uygarlıklar kurulan bu yerleşimin, kentin asırlardır gelişen mimarisinin, antik yerleşim yerlerinin ve şehre bıraktığı kültürel ve sosyal gelişmesine önemli etkileri olmuştur, bu da devam etmektedir.

Toplumsal yapının şekillenmesinde bir diğer unsur da, muhacir olarak gelişen kent içerisinde ve civarına yerleştirilen topluluklardır. Bu topluluklar geçmişte Kalkan ve Girit göçmenleri olurken bugün de hızlı iç göç alan kentlerimizden olan Antalya'da, toplumsal yapı da hızlı bir değişim sürecindedir. Son 20-30 yılı ekonomik gelişmeleri, turizme açılması, d11nya ile bağlantı olması, köyden kente göçü hızlandırdığı gibi kültürel yaşamda da etkili bir değişim süreci yaşanmaktadır. Ülkemiz sorunlarına paralel hızlanan iç göç, kentin kültürel, sosyal, toplumsal yapısında önemli değişikliklerin olmasını gerektirmektedir. Ama yine de geleneksel yapı korunmakta aile yaşamı, toplum düzeni, yaşamdaki uygulama ve pratikler geleneklere bağlı olarak devam ettirilmektedir. Aile Ve Konut o Antalya ve çevresinde aile yapısı Türk aile yapısından çok farklı değildir. Ataerkil, büyük ve çekirdek aile yapılaşma sahiptir. Kent merkezinde daha sık rastlanan çekirdek aile tipi, kırsal kesimde büyükbaba, büyükanne, evli çocuklar ve onların çocuklarından oluşan büyük aile tipine dönüşür. Aile tipi de, geçmişle bağlantılı olmamakla beraber sıklıkla görülür. Kırsal kesimde değişmeyen aile yapısı ve aile içi roller, kent merkezinde ekonomik değişim ve genel gelişmeler doğrultusunda değişmektedir. Yani anne ve

baba artık ortak roller üstlenmekte, her ikisi de çalışmakta ve evdeki işlerde paylaşılmaktadır .

Çocuk, ailenin mutluluğu, birliğini sağlayan en önemli unsurdur . Ülkenin genel gelişmesine paralel olarak doğum ve ölüm arasındaki dengesizlik geçmişe göre gelişme kaydetmiştir .Bunda en büyük etken sağlık hizmetlerinin köylere hatta mezralara kadar ulaştırılması ve de doğum olaylarının modern sağlık kuruluşlarında yapılmak istenmesinin önemi çok büyüktür .Kırsal kesimde çok çocuklu aileler yine çoğunluktadır .Ancak kent merkezindeki ailelerde 2- 3 çocukla sınırlandırılmak düşüncesi daha yaygınlaşma eğilimindedir .Evlenen çocuklar için yeni ev açılması uygulaması günümüzde yaygınlık kalmakta olan bir adettir .Daha çok zorlayıcı nedenler olmadıkça yani ekonomik zorluk, aile bireylerinden birisinin kaybedilmiş olması gibi sebeplerin dışında genellikle yeni evlenenler kendi evlerini açarlar . Kent içi yaşamda artık çok katlı apartman dairelerinde oturulurken kırsal kesim dediğimiz köylerde ve hatta varoşlarda tek katlı bahçeli evlerde oturulur Genellikle apartman daireleri 11ç oda bir salonu ve genellikle 80- 140 m kare arasında değişen konutlardır .Maddi durumuna göre daha küçük veya daha büyük konutlarda da yaşayanlar bulunmaktadır. Tek katlı konutlarda bir standardı olmakla birlikte iki oda ve salondan oluşanlar geneli oluşturur. Köylerde geleneksel yapı özellikleri ile inşaat yapılırken, özellikle kentin dış mahalleleri olan gecekondu bölgelerinde briket duvarlı ve kiremit çatılı evlerde oturulmaktadır .Diğer konutlar ise inşaat tekniğine ve malzemelerine uygun olarak inşa edilmiş ve ahşap binalardan oluşan Kale içi ve Balbey mahalleleri eskinin simgesi gibidir .Bu semtler site alanı olarak ilan edilerek koruma altına almıştır.

Kale içi Evleri

Antalya Evlerini tanımak için çevre ilçelerini ve köylerini de görmek hepimizin bildiği kale içi Evleri, Akseki-İbrada, Kaş Kalkan, Alanya Evleri kendilerine has mimari us lüp ve malzeme farklılığı arz eder .Malzemesinde ancak ortak bir us lüp vardır ki o da iklim koşullarına uygun yapılaşma tekniğidir .Bu nedenle tümünün Akdeniz mimarisi özelliği taşıdığını söyleyebiliriz

Antalya ' da günümüze gelebilmiş yaşayan evlerin en eskilerinin tarihinin 19 yy .sonuna rastladığı kitabelerinden, bazı ahşap süsleme elemanlarından anlaşılmaktadır. Daha erken döneme ait olan evlerin yıkılmaları ve yok olmaları nedeniyle günümüzde ancak müzelerimizde bulunan tavan süslemeleri, kapı ve kepenk elemanları miras kalmıştır . Yaşayan Kale içi evlerinde, büyük konaklar az sayıdadır. Anadolu'nun diğer yöresindeki evler

haremlik, selamlık bölme yerine ataerkil ailelerin barınabileceği avlulu geniş evler olarak bazen de mülteviz iki odalı iki katlı yapılar olarak günün malzemesi ile yaşayan bu evlerin bir çoğu harap durumdadır . Ancak bu evlerde güzellik ve huzur veren havası harap olmalarının verdiği ile de olsa teneffüs edilmektedir. Ailenin ekonomik durumu her ne ise yaşam biçimlerinde özgürlük rüzgarı esmekte, bazen komşusu ile yaşam biçimini paylaşabilmektedir .

Bahçe kapısından veya yapıya ait ahşap tablalı kapılardan girmektedir .Binaların cephelerinde sadelik esası göze çarpar .Ancak mimarlar kendilerine has bir us lûp ile mimariyi şekillendirir .Kimin de giyotin pencere önünde ahşap kafesler veya kısa torna korkuluk ve çift veya kapaklı kepenkler ve dudak formunda parapetler ile dövme kapılardan yapılmış kuşaklar ve aksesuarlar alışagel detaylardır.

Binalarda çatalı süslemeli ahşap saçaklar bağdadi konsol üzerine çıkmış demir ve bazen de demir veya ahşap ferforje taşıyıcı cumbalar binalara evlerine ayrı ayrı bir özellik katmaktadır .Kiremit mahyalar binalardaki yılan dili şeklinde son bulan kiremit örtü çatılar , yapıların her katında isimsiz ustaların birer imzalarıdır. Bina duvarları genel olarak min katlarda çamur ve saman karışımı harçla moloz taştan ahşap hatıl olarak örülmüştür. Üst katlar ise ahşap taşıyıcı dikmeler arasında tahta kapılarının gelişigüzel kesilerek, koparılarak yapılmış sıvalı bağdadi duvarla elde edilen üst kat çıkmalı yapılmış ve bina yükü hafifletilmiştir .Bahçe cephesinde ise boyaları genel olarak 8-10 metreye ve kalınlıkları 30 cm olan sedir ağacından son derece düzgün tek parçalı ahşap direkler ve bunları bağlayan ahşap kirişler kullanılmıştır .Bunların birçoğu üzerinden 100 yıl geçmesine rağmen taşıyıcı vasfını yitirmemişlerdir .Antalyalıların , Antalya 'ya gelen tomruk sedirler şimdiki Mermerli parkından Kale içi Limanına yuvarlanıp uzun süreler denizde beklettirilmiştir .Bu Limanda kaynak sularının da oluşunu ağacın empenyesinde rolünün olduğu düşünülmektedir.

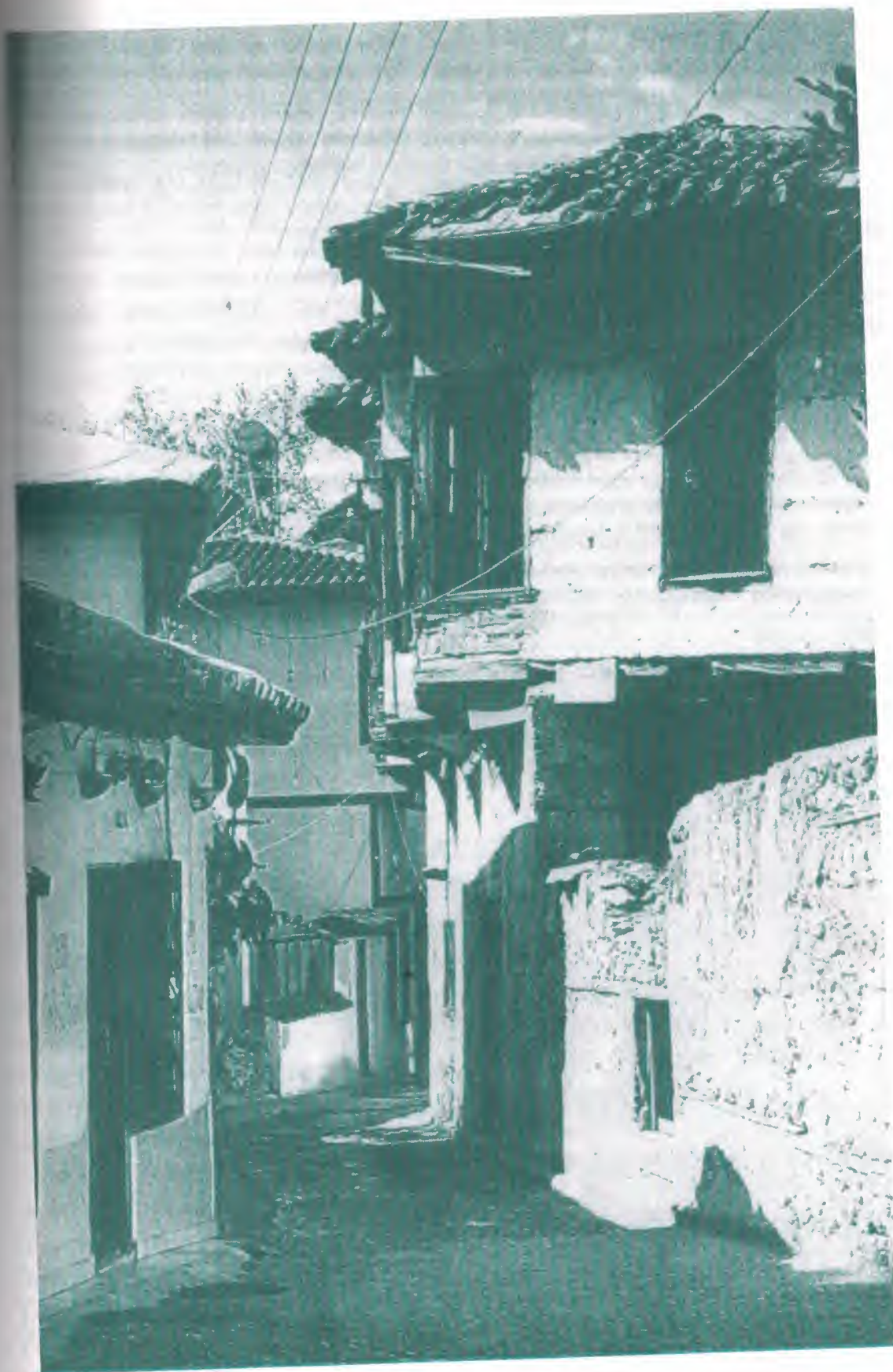
Bu katta bahçe ile birleşen sofalarda bulunan Podume çakılı ile yapılmış olan döşemeler, yurdumuzun diğer yörelerinde bu kadar sıklıkla kullanılmamaktadır .Bu teknik döşemeler Ege adalarındaki aynı dönem yapılarında da görülmektedir. Bitki ve geometrik motifli olarak yapılan çakıl döşemeler, tatlı kireç harç üzerinde el ile tek iki veya Uç renkli olarak yapılmıştır .Yaz aylarında ıslanmaları halinde bu açık sofalarda taşlar arasında kalan ıslaklık nedeniyle serinlik uzun süre korunabiliyordu. Bu da malzemenin hem estetik hem de fonksiyonel belirlenmesini göstermektedir .

Binaların bir çoğunda bahçe bulunmaktadırlar. Yüksek duvarlarla çevrili bahçelerde Portakal, Limon, Turunç, Keçiboynuzu ve Palmiye ağaçları bulunan bu bahçelerde sarnıç şeklinde kuyular vardır. Taş bilezikli kuyular

üzerinde dövme demirden yapılmış çıkırıklar dikkati çekmektedir .Bu kuyruklu Antalya evlerinin yaşamında vazgeçilmez öğelerdir. Sokaklarda ev duvarlarına paralel bulunan su arkları da bahçe sulamasında kullanılacak suyun temin edilmesini sağlaması yanında bu arklardan sokaklar boyunca akan suyun sesleri de ayrı bir melodi fısıldamakta idi. Bahçe ile birleşen açık sofalarda günlük yaşamın devam etti-i kullanım alanları mevcuttur. Bu mekanlar yazlık oturma odası, mutfak ve kiler olarak kullanılan mekanlardır .Zemin kattan üst kata çıkan çoğunluğu ahşap merdivenlerin orta sahanlığına kapıları açılan ara katlar bulunmaktadır .Basık tavanlı ahşap dâşemeli ve küçük pencerele olan ara kat odaları, ev halkının yaşama ilişkin erzaklarının depo landığı, muhafaza edildiğı yerlerdir .

Antalya evlerinin üst katları günlük yaşamın sürdüğü mekanlardır . Genellikle odalar sofaya açılmaktadır. Bu odaların bir tanesi baş odadır. Baş odalarda, ahşap davlumbazlı başmakların sağında ve solunda ahşap gômme dolaplar ve tembel nişler görülebilir .erken dönemde yapılan bazı yapılarda kafesle pencere önlerinde alçak şekil ler vardır .Baş odalar daha çok misafir l kabul odalardır. Odaların içlerindeki dolaplara gusülhane olarak fonksiyon verilmiştir .

Kaleiçi'ndeki evlerin üst katlardaki sofaların düzeni evlerin plan tipini belirlemektedir .Sofaların her iki kenarına sıralanan odaların oluşturduğu düzene "Karın yarık Plan Tipi" denilmektedir. Bunun dışındaki ailenin ekonomik durumu ve büyüklüğüne göre "Y an Sofalı Plan Tipi", "L

"Sofalı Plan Tipi" ve "U Sofalı Plan Tipi" Kale içi evlerinde görülen genel tipleridir .Evlerin bulunduğu sokaklar ise zemin katlar parsel sınırındaki düzensizlik ile biçimlendirirken, üst katlarda cumbalar ve çıkmalarla yapılan düzenlemeler hem parseldeki düzensizliği gidererek düzgün bir mekan oluşturmuş hem de sokaklara ayrı bir profil kazandırmış.

Kaleiçi'nde sokaklar diğer tüm eski kent dokularında gözlendiği gibi taşıta-
cılar, insan ve atlı trafiğine yetecek genişliktedir .Genellikle dar olan sokakların köşelerine rastlayan yapılarda kesme taştan birçoğunun üçgen
genliğinde bitki motifli rölyef desenler ile bir sanat eseri olarak yapılmış
köşeler görülür .Kale içi sokaklarında yürürken bir çok sürpriz ile karşılaşabiliriz. Dar bir yoldan birden meydana açılabilir veya bir yol
gökemli bir binayı kullanarak çatal yola dönebilir. Bu sokaklarda yürürken portakal çiçekleri ve yasemin kokulan sizi takip eder .Elirtli;
mekeden veya bronzdan yapılmış kapı tokmaklarına uzanmak ister .Bu
değerler yakın geçmişteki kültürümüzün sonucudur .Bugün yaşama biçimimiz ktlıtlırtımtıltz ve teknoloji-
deki değişimin Kaleiçi'nde bu kültür değerlerinin bir bir kaybolmasına engel olamadığı gibi çabuklaştırmaktadır.
Bugün sokakların birçoğu bar ve pansiyonlarla dolmuştur. Restorasyon
yapılan birçok binaya karşın Yıkılmak üzere olanda çok az sayıda bina
bulunmaktadır .Koruma altında bulunan Kale içi, Geleneksel kent dokusu ve
ev örneklik eden Safranbolu örneğinden sonra en iyi korunabilmiş,
Antalya'nın sembolü olan bir yerdir.

GELENEK-GORENEK, ORF VE ADETLER

Doğum V e Çocuk İLE İlgili Gelenekler

Antalya ' da geleneksel usullerde doğum ve çocuk ile ilgili birçok uygulama ve pratik eskiye oranla terk edilmiştir .Örneğin kôy ebelerine veya ölçümcu denilen halk doktorlarına doğum yaptırmak artık yerini modem sağlık kuruluşlarında doğum yapmaya bırakmıştır .Yine de halk arasında şu inançlar hala yaşatılır;

-Hamilelik esnasında kadının bedeni 28.yıl olursa doğacak çocuğun kız olacağı tahmin edilir .

-Hamile kadın sağ bacağı sır ve biraz şişerse doğacak olan çocuğun erkek olacağına inanılır.

-Yeni doğan çocuk tuzlanmazsa bedeni ve ağzı kokar .

-Yeni doğan çocuk çabuk büyüsün diye yıkanırken bir kere bacakları yukarı getirilerek döndürülür .

Babasının başına al bağlanır.

Çocuğun adı konurken bir kurban kesilir. Kadınlar çağrılır, yemek verilir. Bu davete gelenler çocuk için çamaşır getirirler .

Doğan çocukları yaşamayan aileler yeni doğan çocuklarının yaşamasını için adını; Durmuş, Durdu, Dursun, Y aşar , Baki koyarlar .

Çocuğun dişi Çıktığı zaman annesi tarafından buğday ve mısır kaynatılarak buşu kadınlar davet edilir .Bu uygulamaya Antalya ' da "Diş Kölesi" adı verilir.

Besi güzel olun diye çocuğun göbeği uzun kesilir.

Çayır ve cılız çocuklar kuvvetli olsun diye cenaze önünden geçirir.

Çocuk altı aylık olana kadar tırnakları kesilmez. Ük tırnağı kesileceği gün, bu babasının cebine üç defa sokulur .

Altı aylık kız çocuklarının ellerine kına yakılır. Bu konu için kadınlar toplanıp eğlence yaparlar ve çocuğun kınalı avucuna para koyarlar .

EVLENME – DUGUN GELENEKLERİ

KIZ İSTEME

Evlenme çağına gelen oğlu için anne ve baba önce çevresinde kız aramaya karar verir. Butun akrabalarının da fikrini alarak genç kızı olan eve tanışsın tanışmasın kız görmeye gidilir. Bir günde 2-3 kız görmek için ziyaretler yapılır. Butun görülmüş olan genç kızla içinde bir tanesi üzerinde karar verilir. Artık kızı isteme işlemine geçilir. Erkek evinin sözculugunu alan kimse, kızı anne ve babasından İster .Bu İsteme daha ziyade Perşembe, Cuma günlerine denk getirilir.

Kız ailesinden İstenir ve söz almak için belirli bir gün kararlaştırılır .Bu aradaki zaman içinde kız ailesi karşı taraf hakkında soruşturma yaparak evet veya hayır der .Evet cevabı verilince her iki tarafın akraba ve dostları toplanarak "söz kesimi" veya "şerbet içme" denilen tören yapılır. Belirlenen günde erkek evi tarafından masrafı görülerek ve kız için "nişan kofası" hazırlanır .Hazırlanan bu hediyeler kızın evine gönderilir .Gelen hediyeler kızın arkadaşlarına ve tanıdıklarına bir masa üstüne serilerek gösterilir .İki taraf arasında kararlaştırılan bir günde de; yalnız erkekler toplanarak dini yônden de duası yapılarak "söz kesme" töreni yapılır .Sonunda limonata ikram edilir .İkram edilen limonatadan oğlan evine en önce kaçırarak

damada içiren kimse bahşiş alır. Tören dağılırken gelen misafirlerin bir kısmı özellikle damadın arkadaşları kız evinden bazı eşyaları gizlice alırlar. Kaçınılan bu eşyalar da damada bahşiş karşılığı verilir .Sonrada ev sahibine verilir .Bu olaylar çevrede geniş tepki yaratır. Gunlerce bu hususta konuşmalar devam eder .

NIŞAN ve Söz kesme töreni sonunda nişan töreni yapılır. Bu tören her iki tarafın anlaşmasına göre ayarlanır. Basit olarak aileler arasında sade bir tören yapılabileceği gibi bir nişan töreni de düzenlenebilir .Adete göre nişan için bir salon tutulur .Sadece kadınlar toplanır .Nişanı olacak kızı yüksek yere oturturlar .Her iki tarafın akraba ve dostları toplanırlar .Çalgı takım nişan salonunu gömmeyecek şekilde yerini alır .Özellikle bu tören gündüz yapılır. Herkes oynar; oyunlar genellikle hareketli ve tek olarak oynanan yerel oyunlardır. Bu arada yaşlı banüların oynadığı zeybek de oldukça ilgi çekicidir .Eğlencenin sonuna doğru nişan yüzüğünü ve kendi nişan hediyesini takar .Arkasından bütün oğlan evi kendi hediyelerini renk renk kurdalalar ile takarlar .Sıra kız evine gelir .Onlarda nişan hediyelerini takınca artık nişan takılan gen kızın oynaması gerekir .Bu arada bütün gözler üzerindedir. Çünkü bütün kolları, boynu, parmakları, göğsü çeşit çeşit altın zincirlerle dolmuştur. Ayrıca altın yerine para takanlarda bulunur. Bu merasim tamamlanınca tören biter , kız evine gidilir .Bütün bu takılan eşyaların saklanması gerekir. Takılan her hediyeinin kimin tarafından da takıldığı öğrenilir .Çünkü takılan bu hediyelere yeri ve zamanı geldiğinde karşılık vermek adettir .

KINA GECESİ

Düğün Antalya ' da üç gün sürer .Antalya ' da düğün, kız evinin büyük bir masrafa girmesi olarak kabul edilir. Çünkü kız evi bütün eşyayı yapmak zorundadır .Bunu karşılığında erkek evi sadece gelinlik kıyafeti ve çok az eşyayı yapar. Birinci gün kız evinin hazırlanmış olduğu çeyiz erkek evinin gönderdiği arabayla gelinin oturacağı eve götürülür .Bu da başlı başına bir törendir .Eşya taşımak için tutulan araba ve taşıyıcılara mendil, havlu, yazma gibi hediyeler verilir. Davul ve zurna önde olmak kaydı il caddelerden geçilerek gelin evine eşyalar indirilir .Aynı gün veya ertesi günü kız evinin yakınları kız çeyizini eve yerleştirirler .Bu tören hafta başına denk getirilir .çarşamba gün veya hafta ortası her iki tarafın akrabaları ve kızın arkadaşları hamama giderler. Buna "gelin hamamı" denilir. Hamamda yıkanılır ve renk renk mumlar yakılır. Törenle ilamamdan çıkarılan geline pullu yazmalar örtülür .Hamamın içinde ve dışında dolaştırılır .Aynı günün akşamı bu kına gecesi yapılır .Şimdilerde bu tören cumaya veya cumartesiye denk getirilir.

Kına gecesinde mahalli çalgılardan yararlanılarak bir eğlence yapılır .Bu eğlence kına hazırlanır .Y aşı bir kimse tarafından-sağ ise kızın anneannesi tercih edilir kınası yakılır .Kız ortaya oturtulur , basma pullu kırmızı bir yazma örtülür .Mahalli çalgılarla kıza ait maniler söylenir .Gaye kına ve yakınların ağlatmaktır .Bu anda kızın el ve ayaklanma çıkması beklenir. İstenirse yarım saat sonra yıkanır, değilse sabaha kadar öyle kalır .Bu eğlence kızın ağlatılmasını takiben biraz daha srdrldkten sona bitirilir .

DUGUN

Kına gecesinin ertesi günü düğün yapılır. Düğün genel olarak Perşembe ve Pazar gününe tesadüf ettirilir .Geleneksel olarak yalnız kadınlara yapılır Bazı aileler düğün yerine nikah töreni ile birlikte bİR kutlama yaparak olayı bir defada bitirirler. Bazı ailelerde düğünden birkaç gün sonra veya bir hafta önce her iki ailenin yakın fertleri ile kız evinde nikah töreni yaparlar .Düğün gecesini toplanan halkın bütün gözleri gelinlik kızdadır .Bu arada kıza dikilen gelinlik, neler alınmış, neler dikilmiş hep söz konusu edilir. Kız eyizinin oğlan evine gitmesinden hemen sonra, kız evine oğlan evinden "düğün kofası" gönderilir. Bunda gelinlik, mantodan, i çamaşır ve tuvalet takımlarına kadar her şey vardır .Nişan kofasında olduğu gibi sergilenerek halkın görmesine bırakılır .Nişan ve düğünden önce "urba görme" veya "asbab görme" olarak adlandırılan ve bir kısmı kofaya konulacak eşyalar birlikte arşı Pazar gezilerek alınır .Evlenecek ge kıza en az 3-5 takım elbise, ayakkabı, terlik ve i çamaşır alınır. Kofa gönderme içi geleneksel bir uygulamadır .Kofanın gönderileceği gün önceden haber verilir .Kız evi, komşu ve tanıdıklara haber verir .Gelen kimseler eşyaları görür. Kofa, geniş bir sepet içinde gayet süslü eşyalar yerleştirilerek üzeri kırmızı tlden rtlrek hazırlanır. Fakir bir kimse tarafından alınan bu kofa taksi veya bir arabayla kız evine Götürülür .Kız evine kofayı teslim eden kişiye hediye verilir. Aynı şekilde kız evi de damada ait hediyelerini bu şekilde bir kofa hazırlayarak erkek evine gönderir .Düğün, düğün salonlarında yapılır .

KINA GECESİNE AİT MANİLER

Altın tas içinde kına kesilsin
Görümceler etrafına dizilsin
Gelinim kınan kutlu olsun
Bundan dirliliğin taall olsun
Annesi kızsız kalıyor
Komşular ıssız kalıyor

Dağdan keserler ısıltı
Ham bu kızın yastığı
Gelinim kınan kutlu olsun
Bundan dirliliğin al olsun
Beni yolda eğleme
Testisi susuz kalıyor

Kızım bu bahçeler senin mi
İçinde gezen yarin mi
Yarın ayrılık günün mü
Gelinim kınan bol olsun
Annesi kızsız kalıyor
Komşular ıssız kalıyor

Binen atın alıcısını
Düşer yolun koncasına
Selam edin amcasına
A kızım kınan kutlu olsun

Geline bakın geline
Kınalar yakın eline
Mendiller sokun beline
Sürmeler çekin gözüne

Yakada pelit odunu
Yakamlar bilir odunu
Kız anasının kadını
Ağlama kızım ağlama
Annesi kızsız kalıyor

Biner atın iyisine
Düşer yolun kuyusuna
Selam edin dayısına
Ah kızım kınan kutlu olsun

Annesi kızın annesi
Elinde mumlar yaması
Yakıyor gelinin kınası
İşte budur bunun belası

Atladı gitti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gidiyor da evlerin yakışı
A canım da gelin oluyor

Elimi koydum taslara
Kolumu kesti testere
Mevla'm şirin gözlere
A canım gelin oluyor

Geline bak geline
Kınalar yakmış eline
Yarın gider kendi evine
A canım da gelin oluyor
Anne kızsız kalıyor
Komşular ıssız kalıyor

düğünü idare eden bir şahıs bulunur .Buna bazı ilçelerde "kahya" veya "kia" denir. Misafirler belli bir saatte toplanır. Çalgı eşliğinde oyunlar oynayarak düğün töreni eğlenceli bir şekilde devam ettirilir .Bu düğünü idare eden misafirleri sıra ile oyuna kaldırır .Gelin her arkadaşı ile ayrı ayrı çıkar .Damat ve gelin salondan ayrılarken başlarına para, şeker, leblebi gibi şeyleri avuç avuç atarlar .Salona gelmeden önce taksi ve otobüslerle her iki tarafın misafirleri şehir içinde dolaştırılır .Aynı şekilde salondan çıkarken de taksi ve taksi ve otobüslerle misafirlerle evlerine götürürler .Gelin ile damat miracakları eve götürülerek damadın arkadaşlarınca gerdeğe sokulur .Burada sırtına vurmak adettir .

Önemümüzde geleneksel kesimde bu adetler sürdürülse de özellikle kent kesiminde kendi evleneceği kişiyi kendinin bulması adetleşmeye başlamıştır. Böyle olunca anne-baba için bu geleneklerin, yerine getirilmesi gereken görev alınmaktan başka bir anlamı kalmamaktadır. Düğünlerde eskiye oranla daha çok salon düğünü şeklinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla kadın erkek bir arada eğlenir. Düğünün başlangıcında gelin ve damat dansa çıkarlar. Daha sonra diğer oyunlar ve yöresel oyunlar Teke zortlatmaları ve Zeybekler oynanır. Takı merasimi ayrı bir önem taşır. Gelin ile damada herkes takacağı hediyeği bu sırada takar veya verir. Düğün salonlarında kuru pata, yaş pasta ve meşrubat dağıtılır. Genellikle bir orkestra eşliğinde müzikler icra edilir. İsteyenler saz, davul, zurna gibi farklı sazları da kullanırlar. Teknolojinin gelişmesi ile düğünlerin video filme kaydettirilmesi adetleşmiştir. Bu yüzden düğün boyunca film çekimi yapan birisi düğüne gelenleri ve her türlü anı filme alırken gözetilir. Gece yarısı yani saat 24:00'de doğru düğün bitirilir. Ve yeni evliler evlerine aynı usulde götürülüp, bırakılır.

ÖLÜM-MEZAR GELENEKLERİ VE ADETLERİ

Antalya'da ölüm ve ölü gömme adetleri diğer bölgelerden çok farklı değildir. Antalya'da ölüm olayı meydana geldiği vakit en yakın camiden sela verilerek ölüm olayı duyurulur. Bunun üzerine cenaze defin işlemleri başlar .Cenaze eğer bir sağlık kuruluşlarında ise oranın gasalhanesinde yıkanarak kefenlenir .Evde cenaze yıkanacak olursa geleneksel usul ve adetlere göre yıkama ve kefelenme işlemleri yapılır .Buradaki uygulamalarda suyun kaynatıldığı kap birilerine verilir, ateşe buhur atılır, ölünün eşyaları dağıtılır gibi uygulamalar yer almaktadır. Yine cenaze kadınsa kadın erkekse de erkek erkek yıkayıcılar tarafından bu işlemler yapılır. Tabi ölü evinde yas ve matem tutulur. Ölüm olayı üzücü bir laydan dolayı meydana gelmişse "Yaklın" denilen ağıtlar yakılır. Cenaze camiye götürülür ve vakit namazı takiben namaz kılınarak cemaat tarafından alınır ve mezarlığa götürülür .Burada da hazırlanmış mezara İslimi kurallar gereğince defnedilir .Burada mezarın

herkes sırayla toprak Uç kürek atılarak tamamlanır .Bu arada hoca ve salavat getirir .Kurandan sureler okur. Cenaze defin işlemi bu şekilde tamamlandıktan sonra ölü yakınlarına herkes başsağlığı diler ve ölü evine gömülür. Bu şekilde eve gelen insanlara yemek vermek adettir. Ölümünün olduğu günden sonraki 3. 7 .40. ve 52. günlerinde mevlit okutularak yemek verilir. Geçmişte bu yemek sulu yemekler olurken günümüzde genellikle kıymalı pide ve ayran şekline dönüşmüştür .

Antalya Kent merkezinde iki adet mezarlık bulunmaktadır .Bunların eski olan Murat paşa Mahallesi Eski Otogar karşısında yer alır, diğer mezarlık ise birkaç yıllık kuruluşa sahip ve Dur aliler Kôyil'nde yer almaktadır .Defin işleminin üzerinden en az bir yıl geçtikten sonra ilk zamanlarda konulan tahta baş ve ayak tahtalarının yerine mermer olanları yaptırılarak değiştirilir. Antalya ' da ki mezarlıklarda mermer mezar taşı yaptırma geleneği daha yaygındır .Kôylerde de bu adetlere uygun olarak bu işlemler yapılır ve cenazeler her kôyün kendi mezarlığına gömülür .

SOFRA ADETLERİ VE YEMEKLER

Türk mutfağı; dünyada Fransız ve Çin mutfağından sonra üçüncü sırayı almaktadır .Bu haklı yeri almasında geleneksel mutfağımızın yapısının katkısı belirleyicidir. Antalya'nın narenciye ve sebze yetiştiriciliği gelişmiş olduğundan, yemek türünde de sebze ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Kırsal kesimde ise hububat ve hayvansal gıdalardan yapılan yemekler ağırlık kalmaktadır .Yemeklerde kullanılan yağ da yakın zamana kadar sadece ayçiçek yağı iken son yılların gelişmeleri doğrultusunda yağ tercihlerinde değişiklik toplumsal değişiklik boyutundadır .

Antalya merkezinde en bilinen yemek, diğer yörelerde meze olarak yapılan piyazdır .Ancak Antalya ' da yapılan piyaz diğer Minelerden farklı olarak taratorla hazırlanır ki özelliğini de bu oluşturmaktadır .Dolayısıyla TATATORLU PİYAZ veya ANTALYA USÜLÜ PİYAZ demek daha doğru olacaktır. Bazı sofras ve yemek adetleri de şöyledir:

- Yemek sofrasına yakın oturmayanlar hasretine kavşamazlar .
- Sofrada ekmek kırıntılarını toplayanlar zengin olurmuş.
- Su Uç yudumda içilmeli.
- Ayakta yemek yenirse evin bereketi kaçarmış.
- Sofrada ekmeği çok kırıntılı yanın çocuğu çok olunmuş.
- Sofrada lokmasını bırakan, kısmetini kaçırmış.
- Yemek arasında su içmek çok iyiymiş, çünkü içimizdeki kapılar açılmış.

Sofra ve yemek adetlerine ilişkin bu türden inançların yanı sıra genel olarak sofraya adaplarına da uyulur .Örneğin Büyükle başlamadan küçükler başlamazlar, sofrada misafir var ise misafirden önce kalkılmaz, eller yıkılmadan sofraya oturulmaz, sofradan kalkınca "Yarabbi şükür" denilir.

Antalya'nın kendisine has yemek örneklerini şöyle sıralayabiliriz.

Taratorlu Piyaz: Haşlanmış kuru fasulye konulan servis hazırlanacak tabağa yeter ölçülerde soğan, domates, haşlanmış yumurta doğranır, üzerine zeytinyağı ve hazırlanmış tarator dökülerek servis yapılır. Limon, sirke ve baharatlar eklenerek yenilir.

Köle: Buğday, fasulye, nohut, bakla suda kaynatılır. İçine kırmızı biber, karabiber, tuz konur üstüne ceviz, badem ezmesi ekilerek yenir .Bu yemek kış, ilkbahar ve gece vakti yenir . Köle, özel anma günlerinin yemeği ve toplanti aracıdır. çocuğun ilk dişi çıktığında yapılan köle, "DİŞ KÖLLESİ" adını alır. Bu sebepten toplanan misafirlerin yanında çocuğun önüne makas,,tarak, ayna, kitap, pergel,kalem, tespih gibi eşyalar konur .Çocuk ilk hangi eşyayı alırsa o meslekten olacağına inanılır. Yine çocuğun sünnetinde yapılan külleye "SÜNNET KÖLLESİ" ve düğünde yapılan külleye de "DÜĞÜN KÖLLESİ" adı verilir.

Arap Ası: Özellikle yayla bölgelerinde kış mevsiminde tavuk veya av hayvanlarının etinden yapılan bir pelte kıvamında sınıye dökülür ve soğutulur .Başka bir kaba etin suyu, et, baharat ve Sarmı SakJa hazırlanan Arap konulur .Arap aşısı veya ekşili hazırlanır , hamur ile birlikte yenilir .

Bir baş kadar sarımsak dövölüp sulandırılır. Bir kase tahine bu sarımsak ve 3-4 adet limonun suyu, kimyon, tuz ilave edilerek bir kıvamda karıştırılır. Tabağa konulan bu karışımın üzerine zeytinyağında kızartılmış acı biber dökülerek, maydanoz ile süslenerek servis yapılır . Hibeş, daha çok içki mezesi olarak hazırlanır.

ANTALYA EL SANATLARI, HALK SANATLARI

Antalya ülkemizin turizm merkezidir .Bu yönüyle ülkemizin dünyaya açılan penceresidir. Turizm merkezi olmasının yanı sıra, iç göç alan illerimizin de

şasında yer almaktadır. Dolayısıyla Antalya, toplumsal ve sosyal yapımı çok farklı değiştiği bir yerdir .

Yüzyılların birikimiyle genç kızlarımızın, yaşlı ninelerimizin ve usta ellerin meydana getirdiği el sanatlarımız; Antalya coğrafyasında geniş bir yer tutar. Bölgede konar-göçer yaşamın yüzyıllardır sürmesi, bu yaşama biçiminin üretim ilişkilerinin ortaya çıkardığı, özellikle dokuma türü el sanatları günümüze kadar yaşama şansı bulmuştur .

Şehir merkezinde çarıklık, semercilik, nalbantçılık, halıcılık, iğne oyacağı, nakırcılık, demirci ilk, bıçakçılık el sanatları ile karşılaşmaktayız. Bu el sanatları uğraşan birkaç usta olmasına karşın ekonomik koşullar, yaşlılıkları ve çirak yetiştirmeleri bu el sanatlarının yavaş yavaş kaybolmasına neden olmaktadır. Merkez köylerinden Döşeme altı düzlüğünde bulunan başta Kovanlık Köyü olmak üzere Aşağı oba, Ekşilİ, Killik, Yağca, çığlık gibi köylerde "döşeme altı Halısı" adı verilen yörenin en karakteristik halısı dokumaktadır. Varsak Köyü'nde çuval, torba, heybe dokumacılığı, Bademagacı Köyü'nde; üyacılık ve Üzerlik yapımı, Ak koç Köyü'nde; Kelan, çarpana dokuma, çuval, heybe ve halı dokumacılığı yanı sıra birçok köyde de çorap ve oyacılıkla karşılaşmaktadır .

Düğün Çorbası

Koyun, keçi gibi hayvanların içkembesinden yapılan çorba düğünlerin en has yemeğidir. Üzerine nane biber gibi baharatlar ekilerek, limon veya sirke dökülerek yenilir.

Öküz Helvası

Üzerine tereyağı dökülerek servis yapılır.

Antalya bölgesinde narenciye çeşitlerinin her ürünün reçeli yapılmaktadır .Hatta patlıcan, İncir , karpuz gibi sebze ve meyvelerin de reçelleri yapılmamaktadır .Bunların en başta gelenleri ise Turunç, Bergamot reçelleridir .

Turunç Reçeli Kalın kabuklu turunçlar soyulur .1plere dizilir ve soğuk su içerisinde birkaç gün bekletilir. Üç gün sonra sudan alınan turunçlar bir tencereye konularak kaynatılır .Kaynama işlemi tamamlanınca su iyice süzülür . Kıvamında haşlamış turunçlar üzerine 10 turunca yarım bardak su ve bir kilo şeker ilave edilir. Hafif ateşte bir miktar daha pişirilir. Soğuyunca kavanozlara alınır .

Patlıcan Reçeli Küçük patlıcanlar soyulup temizlenir. Üç-dört saat kadar kireçli suda bekletilir .

Temiz su ile birkaç kez yıkanır .Boş bir kaba yerleştirilir ve üzerine şeker dökülür .Bir gece bekletilir ve suyunu içine aldığından emin olduğunda

ateşte kaynatılır. Kaynarken içerisine karanfil atılır. Reçel kıvamına geldiğinde ateşten indirilir .Soğuduktan sonra kavanozlara alınır .

ANTALYA A (TEKE YÖRESİ) HALK OYUNLARI

Teke bölgesi; geçmişte Teke sancağım bulunduğu illeri kapsayan illerin adıdır. Bu bölgede Antalya, Burdur, Isparta, Afyon, Muğla ve Mersin illeri bulunmaktadır .

Teke yöresi, Akdeniz ikliminin hakim olduğu, bodur çalı, maki bitki örtüsü ve dağlık arazi yapısı ile tipik bir Akdeniz yöresidir .İç bölgeler her ne kadar karasal iklime sahipse de Bölgenin genel karakterini çok fazla değiştirmemiştir .

Yörede Yörük, Türkmen ve Tahtacı aşiretlerinden oluşan insan toplulukları yaşamaktadır .Ancak yöremizin oyun karakterini belirleyen Yörük aşiretleridir .Bunlar Karakeçili, Sarı keçili, Kara koyunlu, Ak koyunlu, Honamlı. Yeni Osmanlı, Hayta ve Çakal aşiretleridir .Bunların dışında da değişik isimlerle anılan Yörükler bulunmaktadır. Örnek Sülek Yörüğü, Kırahmetli Yörüğü, Töngüçlü Yörüğü, Saçı karalı Yörüğü gibi. Söz konusu Yörüklerin yaşamları da kışın sahilde yazın yaylada konar göçerdi. Bu nedenle yörenin kültürel yapısı. yukarıda saydığımız iller arasında büyük benzerlikler oluşturur. Bu nedenlerdir ki; Antalya Halk Oyunları da bu başlık altında ele alınmıştır .

Teke Yöresi Oyunları

Yörenin oyunlarının genel özelliği Zeybek olmasına karşın yörenin kendine has oyunları olan "Teke Zortlamaları" büyük bir özellik taşır.

Zeybekler; yiğitlik, kahramanlık, dürüstlük sembolü olmuş oyunlardır. Zeybeklerdeki eda, kasılma ve çalım oyunların genel tavrını çizer Ancak yöremiz zeybeklerinin kısmen yörenin yaşam tarzından etkilenmesi sonucu, tavır olarak kırık zeybekler havasındadır. Aynı zamanda yörenin geçim kaynağı olan hayvancılık, oyunları etkileyen unsurlardır .Yörede beslenen Tekenin hareketlerinin taklitlerine dayanan "zortlamalar" bu tür oyunlardandır .

Yöremiz zeybeklerini iki kısımda ele almak mümkündür. Ağır ve kıvrak zeybekler olmak üzere. Yöremizde oynanan hayvan taklitli oyunlardan olan teke zortlamaları. Yörük oyunlarının en karakteristik olanıdır. Oyunun genel hareketleri hoplama, zıplama, çökme ve diz vurmadır .Oyunlardaki bu figürler , çeviklik, hareketlilik, diz ve topuk vurma oyunlarının genel karakterini oluşturur. Bölgede oynanan aksak ritimli bir mizize ve figüre

sahtiptir. Bu, yöre oyunlarının genel özelliğidir. Atatürk karşısında bu oyunlar oynandığı vakit şöyle demiştir. "Bu oyunlar öyle yaman bir oyundur ki aynısını Ankara'nın kostak oyununda görmek mümkündür .,,

Oyun muziklerinin aksak bir tavırda olduğunu söylemiştik: 9/8, 9/16 ve 4/4'lük ritimlerin yanı sıra düz diye adlandırılan oyun müzikleri de 2/4 veya 4/4'ltk ritimle çalınıp söylenir.

Yörede kullanılan sazlar, cura saz, kabak kemane, sipsi ve deften oluşur. Ritim saz yerine dümbelek veya darbukanın kullanıldığı da görüür. Bu saz takımına "ince saz takımı" adı verilir .Bunlar kapalı yerlerde kullanılan sazlardır .Açık havada bu sazların yerini davul-zurna alır .

Yöre oyunlarımızı şu başlıklar altında toplayabiliriz.

1-Ağır Zeybekler

2-Kıvrak Zeybekler

3-Kırık Zeybekler

4-Kesinti Zeybekleri

5- Kadın Zeybekleri

6-Kaba ardıç

7-Teke Zortlamaları

8-Boğaz - Hada havaları

1-Ağır Zeybekler

Zeybek oyunlarının en karakteristik oyunlarından olup ağır bir tempoda oynanan cesaret ve sağlamlığın ifadesi olan oyunlardır. Ege zeybeklerine göre yörenin hareketliliği ve çevikliğini yansıtan bir tavırda oynanır .Al yazma, Çay , benim çeşme benim, Göl hisar , Tefenni ve Gaz Amat zeybekler bu türdendir .

2-Kıvrak Zeybekler

Daha hareketli bir zeybek türüdür. Bölgemize has bir karakteri vardır. Parmak şıklatma, diz ve topuk vurma en belirgin özelliğidir. Bir çeviklik ve ataklık vardır .Serenler zeybeği, Bucak serenleri bu tür oyunlardandır .

3-Kırık Zeybekler

Kıvrak zeybeklere benzer bir türdendir .Oyun içindeki eğilip, bükülme, diz kırma figürlerinden dolayı bu adı alır. Tefenni ve Denizli taraflarında kanal bir türdür. Karaağaç, Sarı zeybek, Kırık Tavas zeybeği bu türdendir .

4-Kesit Zeybekler;

Büzün veren acıklı havaların sonuna eklenen genellikle kırık veya kıvrak zeybek türleridir .Gurbet havalarının arkasından oynanması ile bu özelliği alırlar. Kazım zeybeği, Kazım ağıtının sonunda, Av şar zeybeği de Av şar Beyleri ' nin arkasından örneklerdir .

5-Kadın Zeybekler;

Kanal oyunlardır .Zeybek tavrından ziyade kırılma, sallanma ve omuz hareketleri ile kırık zeybek türü hızlı oynanan oyunlardır ." iğnem Düştü Yerlere" en belirgin kanall örneklerindendir .

6-Kaba ardıç

Kırık hava ttırUnde hareketli bir oyun türüdür .İki vuruşlu bir ritme sahip olması, diğer oyunlardan ayıran bir özelliktir. Yörede değişik tavır ve üslupta kanal bu oyun "Çoban Oyunu" olarak bilinir .Bu nedenle yöremizin tek oynan oyunlarındanr .Ancak günümüzde halk oyunları gruplarına toplu olarak oynatılmaktadır.

7-Teke Zortlamaları

Yörenin ilginç ve özellikli oyunlarındanr. Zortlama veya zortlanla; tün güme, sıçrama ve zıplama anlamına gelir .Bu Oyunlar yöredeki tekenin hareketlerinin taklidine dayalı oyunlardır .Ancak bu tekenin yaban keçisi olasılığını da göz önünde bulundurulmak gerekir .Çok hareketli ve kıvrak bir oyundur .Elmalı ve köylerinde "Cep gen Zeybeği" adı altında da oynanmaktadır. Akıcı bir tavrı ve üslubu vardır. Yayla yolları, Şu Dirmil'in Çalgısı bu tür oyunlardandır .Burada şunu söylemek gerekecek: yöremizdeki oyunların çoğunluğu çalınıp söylenilen türkünün adıyla isimlendirilir .

8-Boğaz-Hada

Havaları Ayrılık, acı, üzüntü, gurbetlik duyguları veren müzik parçalarıdır. Ölçüsü serbesttir. Bunlar yörede çobanlık yapan kızların baş parmaklarını gırtlak üzerine bastırarak kaval sesine benzer bir ses çıkartarak birbirlerine

seslenmelerinden doğmuş halk türküleridir. Teke müziği içerisinde özel bir önemi ve yeri vardır .Bu gün için boğaz veya hada havaları söyleyebilen kadınlar neredeyse yok denecek kadar azalmıştır .Ali Bey , Güllük Dağı, İmmi Kız bu türdendir.Yine birçok boğaz veya haranın isimleri günümüzde birlik de söyleyicileri tarafından yeri ve zamanı geldiğinde söylenmektedir. Teke yöresi halk oyunlarını bu şekilde sınıflandırdıktan sonra bu gün halk oyunları çalışmaları ve yarışmaları gününden günümüzde daha bir zenginlik arz eden SÖZ ve müzik repertuarı genişlenmektedir. Zaten genel yapı olarak oyun adları türkünün adıyla anılmaktadır. Aşağıdaki türkü isimlerini sayabiliriz.

<i>Dolana Ay Dolana</i>	<i>Tahtalıkta Kalbur Var</i>
<i>Kabaardıç</i>	<i>Karınom</i>
<i>Sarı Zeybek</i>	<i>Cemilem</i>
<i>Yayları Yolları</i>	<i>Dirmilcik</i>
<i>Kezhan Yenge</i>	<i>Ovalar Ovalar</i>
<i>İğnem Düştü Yerlere</i>	<i>Yaylalarda Gezersin</i>
<i>Serenler</i>	<i>Haynalı</i>
<i>Bahçelerde Bir Kuzu</i>	<i>Şişedeki Gül Yağı</i>
<i>Al Yazmam</i>	<i>Hanım Zühra</i>
<i>Çek Deveci Develeri</i>	<i>Damardı</i>
<i>Gel Gel Ayşe</i>	<i>Antalya'nın Mor Üzümlü</i>
<i>At Olur da Tepmez mi</i>	<i>Gemideyi Gemide</i>
<i>Mini Mini Metelik</i>	

Gibi türkü isimleriyle oynanan Teke Yöresi Halk oyunları yukarıda da söylediği gibi zengin bir repertuara sahiptir .

Ayrıca yöremizde bazı orta oyunları ve seyirlik oyunlarında da oynandığı bilinmektedir .Bunlar Zekir , Arap, Semah Çıkarma vb. oyunlardır .

Tüm bu saydığımız oyun ve müziklerin yanı sıra henüz derlenmemiş veya derlenmiş bile olsa sahnelenmemiş oyunlar bulunmaktadır. Bunların derlenmesi ve sahnelenmesi için çalışmalar devam etmektedir .

HALK OYUNLARI KIYAFETLERİ YÖRESEL GİYSİ

Antalya, Teke Bölgesi içerisinde yer alması nedeniyle bölgenin diğer illeri Burdur, Isparta, Denizli, Acıpayam ve hatta Konya-Ermenek ile benzer özellikler gösterir. Ancak Teke bölgesi dediğimiz bu bölge Yörük yaşamının yoğun olduğu bir bölgedir.

Bölgede yüzlerce yıl sosyal ve kültürel kimliklerini geliştiren Yörükler, yazın yaylada, kışında sahilde stırdırdıkları kona-göçer yaşamın etkisiyle çok fazla iç içe girmiş bir kültürel yapı gösterir.

Bölgemizde yeni yerleşmiş Sarı keçi Yörüklerinin yanı sıra; Kara koyunlu, Karakeçili, Yeniosmanlı, Eskiörük, Homamlı, Töngüçlü, Halka, Çakal, Yörük aşiretlerinin iskan ettiği bir bölge olması özelliği ile Yörük kültürünün etkin olması söz konusudur. Ancak, bölgede yaşayan "Tahtacı" adı verilen Ailevi Türkmenlerinin de yöre kültür üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Özellikle Kuzeybatı ve kuzeyde bulunan Elmalı, Kumluca ve Finike ilçelerine yerleşmiş bulunan bu Türkmen aşiretleri de kendilerine has yerleşmiş öğelerle bölge kültürüne önemli katkılarda bulunmuşlardır.

Bu nedenle halk oyunları kıyafetleri tespit çalışmaları Korkuteli, Elmalı, Kumluca, Finike ile Manavgat, Serik ve çevresindeki köylerde yoğunlaştırılmıştır. Buralarda yapılan derleme ve tespit çalışmalarına yörenin kaynak kişilerinin de verdiği bilgiler eklenerek aşağıda anlatacağımız bilgilere ulaşılmıştır.

Bu güne kadar bilinen kıyafet parçalarına ilave olarak; dizlik, iç yeleği, bağirtlak, gibi parçaların tespit edilmesinin yanı sıra giyim tarzı ve renginde de toplumsal statü belirleyen bazı tespitlere ulaşılmıştır. Bu yüzden kadınlarda kullanılan renkler evli mi, dul mu, nişanlı mı, kız mı olduğu göstermekle beraber bağlama şeklinden de bu anlaşılmaktaydı. Yine zenginliğin ve saygınlığın bir göstergesi olarak para çelgideki para dizisinin yedi sekiz sıraya kadar çıktığı ve alını bütünüyle kapladığı bilinmektedir. Erkek kıyafetlerinde daha ağır renkler kullanılırken kadınlarda renk seçiminde daha bir çeşitlilik görülmektedir. Yine erkek ve kadın kıyafetlerinde uygun olarak geleneksel biçimde nasıl kullanıldığına dair bir çizelgede oluşturularak halk oyunları kıyafet düzenlemesinde bunun dikkate alınmasını esas olacağı düşünülmektedir.

KADIN GIYSİLERİ

Başa Giyilenler

Kırmızı veya bordo renkli depme keçeden konik biçimindedir .

Para Celei: Bordo fes üzerine veya fes biçimindeki keçe üzerine altın ve gümüş paralarla bezenmiş etrafı renkli poşu veya yazmalarla bağlanmış bir başlıktır .

Boncuklu Calei Para çelgi gibi fes veya keçe biçimindeki başlığın paralar yerine boncukla bezenmiş yalnız uç kısmında bir veya iki dizi para dizilmiş bir başlıktır .

Pullu Yazma: Kare biçimindeki yazmanın etrafı pullarla işlenerek başlık üzerine kurulan bir örtüdür .

Ovalı Yazma: Kare biçimindeki yazmanın kenarına yöresel motiflerle işlenmiş, boncuk veya iğne oyası yazması başlık üzerine kullanılan bir örtüdür .

Kozalı Yazma: İğne oyası motifli, ancak biraz irice oya olan yanladır . Başlığın en üstünde kullanılan parçadır .

İğlik (Görünük): Eskilerde can fır ve melas kumaştan yarım yakalı, bağı açık yaka ağzına, göğüs kısmı pullu ve iğne oyası ile süslü bir iç giyim parçasıdır .Şimdilerde börümcek, şile bezi veya pamuklu kumaşlardan dikilmekte olup, yaka ve kol ağzlarına su taşıda motifler işlenmektedir.

Citari-Kutnu fücetek): Genellikle çitari veya kutnu kumaşlarından yapılmaktadır. Uzun kollu olup, kol ağzları yırtmaçlı ve düğmelidir. Önü açık, belden itibaren tlc parça eteklidir. Üçeteklerin kenarları dilimli olup, bu dilimlerin üzeri siyah kaytan işlidir .Arka parçasının alttan itibaren uç kısmında bir ardıç motifi gibi motifler kaytandan işlenir. Üçetek yapılan kumaşlar; kırmızı, mor, vişne renklerindenir. Yarım yakalı olup, ön üstten üç düğmelidir .Kutnu tlc eteklerin kenarları ise sarı veya siyah harçlarla işlidir .

Delme (Camadan) Yelek: Üçetek kumaşından yapılan delme yelek, kısa kollu bele kadar uzunlukta ve önü açıktır. İçi astarlıdır. Önünün kenarları oymaların üzeri siyah kantarla işlidir .

Kepe (Cepken): Yörenin cepkeni kadife veya çuhadan yapılmaktadır. Uzun kollu ve önden açıktır. Bele kadar uzunlukta olup, yarım yakalıdır. Cepken kenarları ve kol ağzları sarı veya beyaz sim veya harçla işlidir. Cepkenin ön ve arka yüzü beyaz veya sarı simle yöreye has motiflerle işlenir. Genellikle yörede kullanılan renkler; kırmızı, bordo, mor ve yeşildir.

Şal Kuşak: Renkli yün iplerden dokunan yaklaşık olarak 1 x 1 metre boyutlarından olan bir giysi parçasıdır. Bele sarılarak kullanılır.

Golan (Kolan): Renkli iplerden özel dokuma tekniği ile dokunan, genellikle 2-3 metre uzunluğunda 3-5 cm. enindeki ip kuşağıdır. Şal kuşak üzerine dökülerek kullanılır.

Öncek (Önücek-Pestamal): Eskilerde renkli dokuma kumaşlardan üzerinde geometrik motifler bulunan bir önlük çeşididir. Eskiden 2-3 renkli ipek dokuma kumaşlardan da yapılır idi. Şimdilerde ise değişik renk ve desende buldan bezinden yapılmaktadır. Genel olarak bordo, kırmızı, mor renklere hakimdir.

Döviündük {Bayır Yeleği): İçliğin kumaşından olan, yine yaka ve bağın altına oyali giysi yakasıdır. Arkadan bağcıklarla bağlanır.

Şalvar: Şalvar üçetek kumaşından yapılmaktadır. Eğer üçetek kutnu kumaştan yapılırsa, şalvar saten kumaştan yapılabilmektedir. Çitariden dikilen şalvarın içi astarlıdır. Uç kısmı ve parça kısmı astar kumaşından yani bez dokunan kumaştan yapılmaktadır. Ağı geniştir.

Ayağa Giyilenler

Çorap: El örgüsü yünden yapılan, düz beyaz çoraplar dize kadar uzunlukta olup, yanlarında değişik renklerdeki yünlerden yöre motifleri bulunur.

Çarık: Çarıklar yapılacak derinin rengine göre değişik ham deri rengine de olabilmektedir.

Yemeni: Dereden ve kısmen ucu sivri topuksuz düz ayakkabı biçiminde yapılmış ayakkabıdır. Genellikle kırmızı rengi tercih edilir.

Takılar

Altın Para: İpe veya zincire dizilmiş göğüse kadar inecek uzunlukta sıra altınlardan oluşan ve boyuna takılan bir takıdır.

Gerdanlık: Gümüş paralardan oluşan veya değişik gümüş işlemlerden oluşan altın para biçiminde dizilmiş ve boyuna takılan bir takıdır.

Gümüş Bağırlık: Gümüş gerdanlık gibi ucunda büyükçe para veya süs bulunan bir çeşit takıdır .

Zülûf Bastı (yanaklık): Başlığın iki yanına takılan üçgenimsi bir parça ve sarkan gümüş zincir ve paralardan oluşan bir takıdır.

Perişan: Zülûf bastı ve para çelgi birlikte başın bir yandan diğer yanına kadar uzanan aynı zamanda çenenin altında da dolaşan gümüş zincir ve paralardan oluşan bir takıdır .

Gıdıklık: Perişan gibi ancak daha çok para çelgi ve fesî çenenin altına tutturmaya yarayan gümüş süs veya boncuklarla süslenmiş bir çeşit bağ ve takıdır .

Aksesuarlar

Gümüş Tokalı Kemer: Genellikle bele takılan telkari gümüş işçiliği ile yapılmış ön tarafta jki adet gümüşten tokası bulunan bir çeşit kemerdır. Üçeteğin üzerine takılan bir tokadır.

Heybe: Renkli yün iplerden dokunmuş yöresel motitlerin bulunduğu bir çeşit azık torbasıdır. İpi genellikle çarpanadan olmakla beraber iple de örülebilir.

Kaşık üyün kaşığı olarak bilinen şimsir ağacından yapılmış tahta kaşıktır.

Golan Kuşak (Tokurcaklı): Golan kuşağın boncuklu olarak yapılmış bir örneğidir. Zaman zaman gölan kuşak yerine veya aksesuar olarak kullanılır. Uçlarındaki boncuklardan dolayı tokurcaklı kolan adını alır.

Erkek Giysileri Başa Giyilenler

Kırmızı veya bordo renkli keçeden konik biçimlidir.

Fes üzerine, renkli ipek ince bir dokuma olarak sarılan kumaştır. Sırtta Giyilenler

İlik(Gövnək-kaoalı mİntam): Alaca renkli dikine çizgili, hakim yakalı, ön1 kapalı, dokuma kumaştan yapılmaktadır. Ön üstten {iç veya beş düğme açık olabilir. Göymeğin kolları uzun olup, kol ağzları düğmelidir.

Kapalı mintan; yakası hakim yaka, sol yandan düğmeli, kolları uzun olup, kol ağzları düğmelidir. Alacalı veya pamuklu kumaştan yapılan göynüklerdir .

Camadan:_Çuha kumaştan kolsuz yelek biçiminde yapılmış olup, önü ve arka yüzü yöresel motiflerle siyah kaytanla işlenmiştir. Ancak ön{1 verev kesimli olup, düğmelerle bağlanmıştır.

Kebe (Ceoken):_Yörede daha çok açık mavi veya renkli çuha kumaştan yapılan ön{1 açık bel hizasında uzun kollu bir üst giysidir .Kenarları ve kol ağzları siyah kaytan işlemeli olup, ön ve arka yüzlerle, kol üstleri yöresel motiflerle siyah kaytanla işlemelidir .

Çağsır (Şalvar):_Çağdır keçi kılından dokunmuş kumaştan yapılmış ve açkurla bele bağlanan ağı geniş diz üstünde kalan, ayak bileklerine kadar inen bir giysi parçasıdır. Çağsır, içerisi astarlı olur. Yöremizde depme şalvardan da yapılmış dağ köylerinde kullanılan menevrek adı verilen şalvar da giyilir .

kiyafetler

takılar-mücevherler

bir başka örnek

Şal Kuşak: Renkli yün iplerden dokunan yaklaşık olarak L x L metre ebatlarında olan bir giysi parçasıdır. Bele sarılarak kullanılır.

Golao Kolao: Renkli iplerden özel dokuma tekniği ile dokunan, genellikle 2-3 metre uzunluğunda 3-5 cm eninde ip kuşağıdır. Şal kuşak üzerine dolanarak kullanılır .

Trablus Kusagi: El tezgahlarında dokunmuş renkli keten ve ipek karışımı dokuma kumaştan yapılmış bir çeşit kuşağıdır. Yöremizde Alanya kuşağı adıyla da kullanılmaktadır. 2-3 metre uzunluğunda 15-20 cm eninde koltuk altında başlayarak kalça üstüne kadar sarılarak kullanılmaktadır. Bu kuşak kullanıldığında şal kuşak kullanılmaz.

Dizlikte : Beş veya yedi parçalı kebe kumaşı olan ve çuhadan yapılan diz üstünde parçaları kalan kısa şalvara dizlik veya kısa podur denir.

Ayağa Giyilenler

Ğorao: Beyaz yünden, elle ve beş şişle örülen düz çorabın yanlarında siyah ve karışık renkli motifler veya işlemeler bulunur .Erkek çorapları dize kadar uzunlukta örülmektedir .Bu çoraplara dizleme çorapta denilmektedir . Şalvarın üzerine çekilerek giyilir .

nodama (Tozluk): Çorap gibi yünden örülmüş tabanı olmayan dizle ayak bileği arasında giyilen bir giysi parçasıdır .Y anlarda yöre motifleri işlenmiştir .

Çarık: Çarıklar yapılacak derinin rengine göre, değişik renklerde, ham deri rengine olabilmektedir.

Çizme (Körüklü v eva Düz): Deriden yapılmış tabanlı ve topuklu dize kadar uzunlukta olup, genellikle kôrüklü ve siyah renktedir. Bazı yerlerde de kôrüksüz siyah ve kiremit rengine bulunduğu bilinmektedir .

Yemeni: Deriden ve kısmen ucu sivri topuksuz düz ayakkabı biçiminde yapılmış ayakkabıdır .Genellikle siyah rengi tercih edilir .

Aksesuarlar

Gilahlık: Siyah deriden yapılan bir çeşit kuşak olmak üzere kişisel eşyaların konulduğu bir aksesuardır .

BURASI SAYFA 52

- Yağlık, mendil
- Köstekli saat

Bayan Kıyafeti

Aşağı Giyilenler:

- Kara çelgi
- alınlık
- Pullu yazma
- Kozalı yazı
- Poşu

Üste Giyilenler:

- İçlik
- Bağırtlak veya bağır yeleği (boyunluk ve sütlük)
- çitari üç etek
- Kebe
- Şal kuşak
- çarpana veya kolan kuşak
- Heybe (azık torbası)
- Peştamal (öncek, örücek veya önücek)

Avağa Giyilenler:

- Yün işlemeli çorap
- Çarık veya yemeni

ANTALYA TÜRKÜLERİ

ÇEKEMEDİM AKÇA KIZIN GÖÇÜNÜ

Hey, Hey

ekemedim akça kızın gn (Of gn)

Sırma salar bırak dsn, (dn a kız dn)

Glver de görem mercan dini (Of dini)

Yol ver bana ıbık belli geçeyim (Geeyim, ak kıza gideyim)

Hey, hey

Yaylaların yeli soğuk esmez mi? (Of esmez mi)

Sevdiğim de rüyalara girmez mi? (Girmez mi a kız girmez mi)

Girmesen de gönül sana ksmez mi? (Of ksmez mi)

Yol ver bana ıbık beli geçeyim (Geeyim Ak kıza gideyim)

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM

ay benim eme benim

Aman derdimi eme benim

Hakikatli yar isen

Aman önümden geçme benim

Al yazmam dalda kaldı

Aman gözlerim yolda kaldı

Yıkılalı meyhane

Aman sarhoum nerde kaldı

AK EMEDEN SULAR İÇTİM KANMADIM

(Sinanoğlu Zeybei)

Ak emeden sular içtim kanmadım hey

Sekizde dokuz yerimden kurşun da yedim efem lmedim hey

Sinanoğlu inip gider initen hey

Her yanları görünmüyor efem gmten

Sinanoğlu kale yapar taşınan

Gözlerim doldu kanlı kanlı efem yaınan hey

HARMAN YERİ YARILDI

Harman yeri yarıldı
Kaynanam bana darıldı
Ne darılırsın kaynana
Oğlun bana sarıldı

Bağlantı:

Harman yeri taş yeri
Usul baş yavaş yıldı
Ak gerdanın üstünde
Aman otuz iki diş yeri

Bağlantı:

Harmana kuyu kazdı
Yar okudu ben yazdım
Ak gerdanın üstünden
Ben düştüm öle yazdım

Bağlantı:

Harman yeri otlı olur
Bekar koynu tatlı olur
İhtiyara kız verme
Ölmez ama dertli olur

Bağlantı:

Dönüver kölelerin olduğum
Boşaymış benim sana yandığım

ADİLE'MİN ÜÇ BONCUKLU HASIRI

*Adile' min üç boncuklu hasırı
Adile' m olmuş düşmanların esiri
Hiç yok mudur abisinin hatırı*

*Gül mü sandın gül Adile m solacak
Sen ölürsen kara kara yerler dolacak
Adille'min saçına da altın takmalı
Takıp takıp cemaline bakmalı
Adile'mle bir odada yatmalı*

ŞU MAŞADIN KIZLARI

*Şu maşadın kızları
Baygın bakar gözleri
Gözlerine bakarken
Kaybettim öküzlere*

*Böyle mi olur asmaların direği
Bir oğlumu edemedim güveyi*

*Entarisi beyazlı
Geliyor nazlı nazlı
Bakmayın çalıma
Evinin üstü sazlı*

*Nerelisin kömür gözlüm nereli
Verem oldum sana gönül vereli*

*Ocak başı düz başı
Ben istemem yüzbaşı
Olursa paşa olsun
Dosta düşmana karşı*

*Böyle mi olur asmaların direği
Bir oğlumu edemedim güveyi*

BİRİNİ DE YAVRUM BİRİNİ

*Birini yavrum birini, birini
Öldüm de sürünü sürünü
Takıver de zilin birini birini*

*Öt benim garip bülbülüm palazım
Yine benim gönlüm sendedir sendedir*

*Çiftini yavrum çiftini, çiftini
Geliver de çiftetelli çiftetelli çiftetelli
Takıver de zilin çiftini çiftini*

*Öt benim garip bülbülüm palazım
Yine benim gönlüm sendedir sendedir*

*Üçünü de yavrum üçünü üçünü
Yaylada gördüm göçünü göçünü
Takıver de zilin üçünü üçünü*

*Öt benim garip bülbülüm palazım
Yine benim gönlüm sendedir sendedir*

GÖKTE YILDIZ YÜZALTMİŞ

*Gökte yıldız yüzaltmış (Gökte yıldız aman yüzaltmış)
Mevlâm neler neler (Aman) yaratmış
Anası güzel soydan (Anasını aman aman güzel soydan)
Kızını da huri melek yaratmış*

*Gökte yıldız ellidir (Gökte yıldız aman aman ellidir)
Ellisi de (Aman) bellidir
Küçükten yar sevenin (küçükten yar aman aman yar sevenin)
Gözlerinden (Aman aman) bellidir*

*Gökte yıldız sayılmaz (Gökte yıldız aman aman sayılmaz)
Çiğ yumurta (Aman aman) soyulmaz
Yari güzel olanın (Yari güzel aman aman olanın)
Yüreğinde (Aman aman) yağ olmaz*

AL YAZMA

*Al yazmam dalda kaldı
Gözlerim yolda kaldı
Yıkılası meyhane
Sarhoşum nerde kaldı
Aman da aman üç metrelik bir onluk
Bayram gelsin kestireyim bir donluk*

*Al yazmanın incesi
Gönlümün eğlencesi
Gündüz gelme gece gel
İlle Cuma gecesi*

*Al yazmamı düreyim
Aç kapıyı gireyim
Uyu uyan sar beni
Var olduğun bileyim*

MASAL VE EFSANELER

Yusufcuk Masalı

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, orta halli ne zengin ne de fakir bir köyün bir kızı birde oğlu varmış. İki kardeş her gün analarının hazırladığı azıqları bellerine sararak ayrı ayrı yönlerde koyun otlatmaya giderlermiş. İki kardeş birbirlerini çok severlermiş. Babaları da son derece kaba saba çabuk sinirlenen, en küçük kusurlarında bile dayak atan adamın biriymiş. Bir gün iki kardeş koyularını uzak yerlerde otlatırken, öğle zamanı gelince analarının hazırladığı azıklarını yiyerek pınardan da sularını içince kız olan kardeşin uykusu gelmiş, Yusuf demiş ben biraz uyuyabilir miyim? Yusuf da uyu demiş. Uzanıverince kaba ardıcın gölgesine hemen uykuya dalıvermiş.

Yusuf elinde bir kargı kendisine sipşi yapmak için uğraşıyormuş. Ancak iyi ses çıkarmayınca yeni bir kargı aramak üzere kuşanmış koyunların ve kardeşinin yanından. Uzaklarda bir kargı bulup onu İstedığı gibi yontup güzel güzel çalarak kardeşinin yanına geldiğine bir de ne görsün. Koyunların yerlerinde yeller esiyor .Kardeşini uyandırmış ve başlamışlar koyunları aramaya. Fakat nereye baktılsa bulamamışlar koyunları. Akşam olmaya başlatmış, iki kardeşi bir düşünce eve koyunsuz nasıl dönecekler .Bir kayanın başına oturup başlamışlar düşünmeye. Babaları onlara neler yapmaz ki? Bunun üzerine düşünüp taşıp ellerini açmışlar:

-Ey büyük Allahım bizi iki kuş yap. Hem babamızın dayığından kurtulalım hem de koyunlarımızı arayıp bulalım. Allah onların bu dualarını kabul etmiş. Hemen oracıkta iki kuş oluvermişler. İşte Yusufçuk diye bilinen kuş, kış gecelerinde öterek birbirine:

-Yusuf koyunları buldun mu? -Bulamadım, sen buldun mu? Diye seslenen o gündür bu gündür bu koyunların arayan iki kardeşten başkası değildir .

Kumru Masalı

Biri erkek birisi kız iki kardeş varmış. Anneleri bir gün bunlardan bakkala gidip zeytinyağı almalarını söylemiş. Elleri zeytinyağı şişesini almış bakkala gitmişler ancak gelirlerken zeytinyağı şişesini düşürerek kırmışlar. Zeytinyağları yollara sıvanmış kalmış. Eve gitmekten korkan iki kardeş Allaha yalvararak, Allahım biz eve gidersek annemiz bizi dövecek, ne olursun bizi kuş yap. Demişler. Duaları kabul olan iki kardeşi Allah hemen iki kumru kuş yapıvermiş. O gündür bu gündür Kumru kuşlarını kimse avlamaz, sapanla taş atan çocuklar bile bilirle ki bu kuşlara taş atılmaz. Çünkü bu masalı mutlaka birileri onlara anlatmışlardır .

Efsaneler

Antalya'nın Kurtuluş Efsanesi

İki bin yıl önce Bergama kralı 11. Attolos, akıncılarına "gidin bana yer yüzünün cenneti olacak bir yer bulun" demiş. Akıncılarda bu işin olmazlığını bile bile yola çıkıp böyle bir yer aramaya koyulmuşlar. Günlerce yol gidip bugün Çubuk Boğazı denilen yere gelip oradan Akdeniz'i ve ovayı görünceye kadar, oradan Torosların eteklerine inmeye başladıkça güzelliği

gören akıncılar krallarının istediği gibi bir yeri bulduklarını düşünerek Bugünkü Antalya Kentinin olduğu yere geldiklerinde eşsiz güzellikte karşılaştıklarına hemen Bergama 'ya krallarının huzuruna çıkıp istedikleri gibi bir yer bulduklarını söylerler. Bunun üzerine kral Attolos'ta kendi gözleri ile bu yeri görmek üzere ordusuyla hareket eder ve Antalya kentinin bulunduğu bu yere gelince o da buranın güzelliğine hayran kalarak evet yer yüzünün cenneti der ve bunun üzerine emir verir .Buraya büyük bir kent kurdurur. Kısa zamanda kurulan bu kentte de Kral Attolos'un adına izafen Attalia adı verilir .Daha sonra gelen uygarlıkların ve Türklerin sırayla Stelia, Stalya, Adalya, ,, şeklinde değiştirdikleri adı bugünkü adını alarak " Antalya ,, olmuştur .

Kadı Efsaneleri

Özellikle Akseki-İbradı ilçelerinde sıkça anlatılan kadı hikayeleri, geçmiş döneme ilişkin bilgiler verdiği gibi buranın siyasal, sosyal ve kültürel yaşamlarına ilişkin bilgiler içermektedir .Bunların bir kaçı şöyledir:

-İki avcı ava gitmiş; bir ördek, bir geyik ve bir kaz avlamışlar. Avcıların cins ve lezzeti başka başka olunca aralarında anlaşmazlık çıkmış. Anlaşmazlıklarını, son çare olarak kadıya götürmüşler. Konuyu anlatarak adetli bir paylaşım istemişler .Bunun üzerine kadı: "İki avcıya bir ördek" demiş ve ördeği avcılarının önüne itmiş. "Sen geyik şöyle dur" demiş, kazı da harç yerine ala koymuş.

-Çobanın bir köpeği varmış. Bir gün köpek, sürüye saldıran kurtları, herhangi bir zarar verdirmeden sürüden uzaklaştırmış. Bunun üzerine çoban köpeğe dişi bir koyun bağışlamış. Bir zaman sonra köpek ölmüş. Aradan geçen zaman içerisinde koyunun kuzuları olmuş, çoğalmış. Çobanı almış bir düşünce, bu koyunlar ne olacak? diye. Sonuçta kadıya gidiyor, olayı anlatıyor. Tabi koyunlar kadının oluyor. Çoban dönüp giderken "iyi ama kadı efendi: "bize saçağından bacağından bir şey kalmıyor mu?" diye sorunca, Kadı efendi kara kaplıyı açıp okuyor: "V. ela saçak veda bacak küllühüm kadının olacak".

Aspendos üzerine İki efsane:

Aspendos kralının Belkıs isminde güzelliği ile ün Salmış bir kızı vardır . Bu kızla evlenmek Aspendos kenti için en faydalı eseri kim yaparsa kızının onunla evlendireceği ilan edilir .Bunun üzerine sayısız eser içinden kral, bugünde kalıntıları duran "su kemerlerinin" kente sağlayacağı yarar

karşısında hayran kalır .Bu arada bugünkü Aspendos tiyatrosunu da gezerek yukarıdaki galerilerde bulunan kralın kulağına "kralın kızı benim olacak" diyen bir gencinde sahnede dolaştığını ve fısıltı ile bu sözleri söylemesine karşın sesin kulağına ne denli güçlü gelmesinden dolayı tiyatronun akustiğine ve mimarisine hayran kalır .Ancak her iki eseri de beğenen kral karar veremez ve kızı Belkıs'ı ikiye bölerek iki mimara paylaştırmak ister. Sonuyla ilgili iki rivayet vardır. Birinde tiyatroyu yapana direkt olarak verdiği. Diğerinde ise iki eseri de çok beğenmesinden dolayı iki mimar arasında paylaştırmak istemesi sonucunda su kemerlerini yapan mimarın kızın ikiye bölünmesi halinde öleceğini bilmesi ve hakkından vazgeçerek tiyatroyu yapan mimarla evlenmesini sağladığı yönündedir .Ancak bu efsanenin doğrusunu Aspendos üzerindeki bir taşta Bulunmuş Belkıs portresi doğrulanmaktadır .

2. Aspendos tiyatrosu hakkındaki efsane de Selçukluların burayı kervansaray olarak kullandıkları zamanlardan kalmalıdır.

O devirde yılanlar padişahı, arılar kraliçesine aşık olur .Arılar kraliçesi çam mersin kokulu ormanlarda yaşamaktadır .Yılanlar padişahının evlenme teklifini reddeder. Buna çok üzülen yılanlar padişahı, Torosların eteğinden şehre kadar uzanan bir köprü yaptırır. Anlar kraliçesini zorla kaçırarak, şehre getirir. Onunla zorla evlenir. Bir kızları olur adını "Belkıs" koyarlar. Anlar kraliçesi bu evliliğin zorla olmasından dolayı çok üzüldüğünden doğumdan hemen sonra ölür. Yılanlar padişahı bir saray yaptırır, üzerine de kızının kabartmasını koyar .Böylece Aspendos tiyatrosu meydana gelir . Kaçırmak için kullandığı köprünün bugünkü su kemerleri olduğu, sarayın da tiyatro olduğu söylenmektedir.

ATASÖZLERİ-MANİLER

Atasözleri

- Canı yanan eşek atı kor da geçer.
- Çocuğa iş buyuran ardınca gider.
- Düğün sesle, ölü yasla yakışır.
- Aç esner, tok geçirir.
- Kadın var ev yapar, kadın var ev yıkar.
- Ver Ömer'e yaz duvara .
- Eşeğe cilve yap demişler, çifte atmış.
- Aç at yol almaz, aç it av almaz.
- Tayfanın akıllısı, geminin dümeninden uzak kalır.
- Üç göç, bir yangın yerini tutar.
- Ben çalarım zurnayı, o toplar parsayı.
- Eğri geminin, doğru seferi olur.
- Kırk Arabın akli incir çekirdeğini doldurmaz.
- sahilde darısı olanın yaylada karı olmaz.
- Sen ağa, ben ağa bu ineği kim sağa.
- Züğürt olup düşünmektense uyuz olup kaşınmak iyidir.
- Zenginin horozu bile yumurtlar.

Maniler

Geline Alt Maniler

Bahçemiz çapa ister,
Çapacı para ister.
Çapacı şöyle dursun,
Şu gelin sopa ister.

Duvak takım başına
Getirin binek taşına
Gelin babası ile
Kardeşi yanı başına

Gelin gelin kapımıza
Altın dolu küpümüze
Çeyizi var hepimize
Gelin hoş geldin,
Hoş geldin.

Maşa bacaklı gelin,
Eli bıçaklı gelin,
Oğlan tenin, sen elin,
Ayağını kemir gelin.

Kaynanaya Alt Maniler

Ak karpuz kara karpuz
Kaynanalar çok arsız
Arsız olursa olsun
Oğlun durmuyor yarsız

Ak tavuk almadın mı?
Kümele salmadın mı?
Ah cadı kaynana ah,
Sen gelin olmadın mı?

Hop hop kaynana
Güp güp kaynana
Ben oğlunla yan yana
Sen dışarda kaynana

Kaynanam evde durmaz,
İşe elini vurmaz,
Bir köşede oturur,
Çenesi hiç durmaz.

Oluyor da oluyor,
Kız gelin oluyor,
Testisi susuz kalıyor
Annesi kızsız kalıyor.

Eli bıçaklı gelin,
Eteği saçaklı gelin,
Oğluma horamı geçtin,
Yengeç bacaklı gelin.

Ak yemiş kara yemiş
Dalları yere değmiş,
Güveyi namaz kılarken,
Gelin tavuğu yemiş.

Masa üstünde pekmez,
Bu pekmez bana yetmez.
Gelinin dediği laf,
Benim kulağıma yetmez.

Taştan duvar örülür mü?
Kaynana dövülür mü?
Kaynanayı döven gelin,
Mahallede dövülür mü?

Diğer Bazı Maniler

Karpuzun kökeniyim,
Dibine dökeyim,
Güzelle başım bozgun,
Çirkine tövbeyim.

Penceremiz cam cama,
Selam söyle amcama,
Amcam kızı vermezse,
Zehir koydum fincana.

Bir mendil işle yolla,
Ucunu gümüşle yolla,
İçine beş elma koy,
Birini dişli yolla.

Çarşıdan aldım lahana.
Kıydım koydum sahana,
Hiç ömrümde görmedim
Böyle cadı kaynana.

Kaynanayı ne yapmalı,
Kaynar kazana atmalı
Yandım Allah dedikçe,
Altına odun atmalı.

Portakalın dilimi,
Tut kaynana dilini,
Şimdi oğlun gelirse,
Kırar kambur belini.

Ben birer biberim,
Yuvarlanır giderim.
Çok söyleme kaynanam,
Oğlunu alır giderim.

Cevahirin hasıyım,
Has ova elmasıyım
Övünsem de yeri var,
Geninin anasıyım.

Gülistan da gül gerek,
Her güle bülbül gerek,
Sencileyin güzele,
Bencileyin yar gerek.

Saksılarda sarmaşık,
Sormadan oldum aşık,
Pek üstüme gelmeyin,
Hem sevdalıyım, hem aşık.

Denizde kara balık,
Okkahıktır okkalık,
Ana beni evlendir,
Yeter gayri bekarlık.

ANTALYA KÜLTÜR VE SANAT YAŞAMI Antalya Kültür Merkezi (A..M)

1992 yılında temeli atılan merkezin açılışı 1996 yılında yapılmıştır .9000 metrekare kapalı alanda;Perge ve Aspendos salonu olarak iki ana salona sahiptir .

Perge salonu: 348 kişilik bir salon olup; konferans, simültane, çeviri, seminer, panel, oda orkestrası gibi etkinlikler yapabilmektedir.

Aspendos Salonu: 817 kişiliktir. Her türlü tiyatro, çok sesli müzik, bale, konser, sinema ve konferans aktivitelerinin yapılmasına olanak sunar. Aspendos salonu, her yönüyle tam bir akustik salon olup mikrofonsuz wc gösteri yapabilmekte, orkestra çukuru sayesinde her türlü çok sesli müzikaller icra edilebilmektedir .

Ayrıca Antalya Kültür Merkezi'nde; sanatçı soyunma odaları, makyaj, dinlenme, idare ve sergi salonları da mevcuttur .

Cam Piramit Sabancı kongre Merkezi: Temeli 30 temmuz 1996 tarihinde atılmış olan Cam Piramit Sabancı Fuar ve Kongre Merkezi 1 Ekim 1997 tarihinde, Altın Portakal Film Festivali Etkinlikleri sırasında açılmıştır.

Av. Hasan Subaşı: Kültür Parkı içerisinde yer alan bu merkez 4500 metrekarelik bir alanda kurulu olup giriş katı ve alt kattan oluşmaktadır. Kare plana sahip olan giriş katındaki ana salonun üzeri uzay çatı ile örtülmüştür. Uzay çatının yerden yüksekliği 22. 76 m. Olup, renkli titanyum mavisi ısıcam ile kaplanmıştır .

Cam Piramit 2500 metrekare taban alanına sahip dört adet dairesel şekilli havuzlarıyla çevrilmiştir .Binaya havuz üzerindeki dört ayrı rampayı takiben otomatik kapılardan girilmektedir .Yapıda beş adet salon bulunmaktadır. Bunların en büyüğü Toros Salonu olmak üzere sırasıyla alt kattaki Meltem, Düden ve iki adet paralel toplantı salonlarıdır .

Toros Salonu: 2900 metrekare kullanım alanı olan giriş kattaki Toros Salonu, konferans ve sergi amaçlı organizasyonlarda kullanılmaktadır .

Konferans amaçlı kullanımında teleskobik tribünleri 2400 kişilik oturma kapasitesine sahiptir .Sergi amaçlı kullanımında ise 2050metrekarelik alanda fuar kurma imkanı vardır .Salon içerisinde her türlü organizasyonlara hizmet verebilecek şekilde donanmış ses, ışık ve görüntü sistemine mevcuttur .Salonda bulunan dev ekranda organizasyonlar sırasında çeşitli grafik, animasyonlar ve gösteriler sunulabilmektedir. Ayrıca seyyar simültane tercüme kabinle bulunmaktadır .

Meltem Salonu: Konferans ve toplantı amaçlı kullanılabilecek 417 metrekarelik salon, 440 sabit olmayan koltuk kapasitesine ve seyyar simültane kabinlerine sahiptir .Salon içerisinde toplantı ve konferanslarda kullanılmak üzere son sistem teknik ekipman mevcuttur .

Düden Salonu: Konferans ve toplantı amaçlı kullanılabilecek 307 metrekarelik salon, 340 sabit koltuk kapasitelidir ve dört adet sabit simültane tercüme kabini bulunmaktadır. Teknik ekipmanlar mevcut olup etkinlikler sırasında salonlar arasında ses ve görüntü aktarımı yapılabilmektedir.

Merkezinde 87 metrekarelik 50'şer kişi kapasiteli 2 adet salon mevcuttur .Bu salonlar ihtiyaca göre toplantı odası, sanat galerisi, basın odası ve kafeterya olarak düzenlenebilmektedir. Cam piramit içerisinde bedensel engelliler için

asansör, telefon ve tuvalet mevcuttur. Fuar, VIP odası, doktor odası, büfe, vestiyer, servis mutfak ve teknik bölümler bina içerisindeki diğer bölümlerdir.

Kral yolu adıyla anılan ve 15.000 metrekareye yayılan açık sergi alanında her biri 265 metrekare olmak üzere on adet toplam 2650 metrekarelik yarı açık sergi alanları bulunmaktadır. Piramit ' e bağlı olmak üzere 500 araba kapasiteli otopark, alk sergi alanı olarak da kullanılabilir.

Cam Piramit, Avrupa Çelik Birliği'nin 1999 yılı ödülüne layık görülmüştür. (Merkezi Brüksel'de olan Avrupa Çelik Birliği, tasarım ve uygulamadaki işlevsellik, teknoloji ve kalitede en başarılı çelik konstrüksiyon tasarımlarına ödül vermektedir .)

Anfaş-AEC (Antalya Expo Center) Anfaş Antalya Fuarcılık ve işletme ve yatırım A.Ş. tarafından fuarcılık sektörüne hizmet vermek amacıyla inşa edilen Uluslar arası Fuar Merkezi AEC (Antalya Expo Center), Nisan 1999'da fuarlarla hizmete girmiştir. 60 ortaklı olan bu işletme, toplam 60.000 metrekare üzerine inşaatı yapılan fuar merkezinde 20.000 metrekare kapalı fuar alanı, bu alan içerisinde 15. 750 metrekare brüt stand alanına sahiptir. Fuar ve kongre merkezi olarak inşa edilen AEC, 1999'da açılmıştır. Temel olarak ortada kolonları olmayan tıç ayrı salondan oluşması, gerekirse hepsinin ayrı veya beraberce kullanılabilirliği, AEC 'nin çok amaçlı hizmet vermesi olanak sağlayacaktır. AEC (Antalya Expo Center) bünyesinde, organize edilecek olan ihtisas fuarlarının, panel ve seminerler ile desteklenmesi için, uluslar arası standartlarda toplantı salonları, simültane ve komi5yon odaları da bulunmaktadır .

AEC, uluslar arası fuarlara daha kolay hizmet vermesi açısından hava alanına 2 km uzaklıkta inşa edilmiştir .AEC ' de, 2 adet kafeterya, 1 restaurant (200 kişi kapasiteli), 1 kongre salonu (tiyatro düzeni 600 kişi kapasiteli), 7 adet komisyon odası, özel sergi salonu, 400 araçlık kapalı-300 araçlık açık otopark, VIP , kokteyl salonu ve basın odaları mevcuttur .

Ayrıca Antalya Bölgesi'nde bulunan belgeli turistik tesislerde de toplantı salonları mevcuttur .Antalya ' da bu salonların yanında henüz inşaat bitmemiş bir kültür merkezi de Elmalı kültür merkezidir .1800 metrekare inşaat alanı üzerine toplam 6163 metrekare olarak inşa edilen kültür merkezi tıç katlı olacak ve içerisinde tiyatro salonu, toplantı salonu, sergi salonları ile kütüphane bulunacaktır .Elmalı kültür merkezi yakın zamanda açılacaktır . Yine Manavgat, Akseki kütüphane binaları da kültür merkezleri gibi kullanılmaktadır .

Alkışlar ve Kargışlar

Alkışlar (Hayır Duaları)

- Allah'tan sıska, ne yapsın Musa
- Allah dirlik d zenlik versin
- Babanın hayrına
- Allah g nl ne g re versin
- Yağ bal olsun
- Çıran devamlı yağlı kalsın
- Kemg zden ırak olasın
- Naha Allah senden razı olsun

Kargışlar (Beddua)

- Kıranlar girsin
- Adım batsın
- Yer çeksın
- S rt m s rt m s rt n
- Başın tenesire gelsin
- Yağlı kurşun  nl ne gel
-  lmece çek
-  l c ğ n kalksın inşallah
- Ciğer evinden yanasıca
- K yşeytancığ ndan bulasıca

Argolar

- Agobun kazı gibi durma
- Birşeyden  akmaz, y znumaraya inzibat yazılır.
- Baston yutmuş kaz gibi durma
- Bahriye kovası (Vurdum duymaz)
- Eskitmek (Harcamak)
- Fette (Beleş yemek, Davet)
- Traşlama (Gevezelik etmek, boş konuşmak)
- Habeci (Aptal)

Yerel ağız ve deyimler

- Aç..... Yemek
- G nek, Mintan..... G mlek
-  te yaka.....  te taraf
- Mancar..... Pancar
- Fistan..... Entari
- Zıbm..... Don
- Gari..... Artık
- Ene..... Hayret, şaşkımlık ifade eder
- Diyecik..... şura, şurası
- Partadan..... Ansızın, aniden

Antalya Müzesi Heykel

ANAT GALERİLERİ

imiz de çok sayıda sanat galerisi bulunmaktadır .Bunların birçoğu son larda açılmışlardır. 11 Kültür Bölümlüğü'ne bağlı Devlet Güzel Sanat alerisi'nin yanında, Antalya Müzesi Sanat Galerisi, Tömer Sanat Galerisi, ana-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Enstitüsü sanat Galerisi, iyükkşehir Belediyesi Kültür Salonu gibi resmi kurum ve kuruluşların lonların yanı sıra özel ve demek çatısı altında hizmet veren sanat galeri de lunmaktadır. ANSAN Sanat Galerisi (Antalya Sanatçılar Demegi), Fal ez nat Galerisi, Orkun-Ozan Sanat Galerisi ve Karikatür Sokağı (Yalmzca rikatür sergilerinin yapıldığı bir galeri) bunların başta gelenleridir .

Devlet Güzel Sanatlar Galerisi

ivli Minare Külliyesi içinde yer alan Mevlihane de 1963 yılında hizmete mliş ve bugüne kadar bu binada hizmet vermektedir .İki kapalı salonu ve ık teşhir salonu bulunan galeride, resim, heykel ve diğer güzel sanatlar aliyeti slırdırlılmaktadır .Antalyalı bir çok sanatçı burada sergi vb. aliyetlerde bulunmaktadır .

KUTUPHANELER

Tekeli oğlu İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Antalya'da Teke Sancağından kalan Yazma ve Arap Harfli Basma Eserler Mtlsellim Camiinde toplanarak nuhafaza edilmiştir .Daha sonra bu kıymetli kitaplar 1924 yılında iskeledeki GOrtlk Binasında Sıtkı Tekeli'nin çalışmalarıyla Kütüphane haline gelmiştir.

Kütüphane 1924 'ten 1993 yılına kadar çeşitli binalarda faaliyet göstermemiş, 21 Ağustos 1993 tarihinde Bugünkü modem binasına taşınmıştır. Bina 6 katlı olup, sanat galerisi, kültürel etkinlikler salonu, çocuk bölümü, müracaat eserler salonu, okuma salonu, ödünç verme bölümü, bilgi işlem odası süreli yayınlar okuma salonu, gör-ışit Mltlmtl, satranç odası, kafeterya ve büro gibi çeşitli bölümlerden oluşmaktadır. Bilgisayar sistemine 1998 yılında geçilmiştir .Merkez Kütüphaneye

bağlı Erenköy , Zerdalilik, Ahmet Sönmez , Dağ beli, Yeni köy ve Badem ağacı Şube,Kütüphaneleri ve Gezici Kütüphane hizmeti ile Antalyalıların hizmetindedir .

Kitap sayısı, 1999 yılı sonu itibariyle 53.593 adettir. El yazma eser sayısı da 2'dir.

ESKİ ESERLER

Antalya ' da Türkler

Bergama Kralı II. Attolos (İ.Ö. 159-138) tarafından kurulan Antalya şehrinde ilk Türk egemenliği Anadolu'nun alınması ile görevlendirilen Selçuklu komutanı Süleyman Şah zamanında, 1078 yılında olmuştur. Ancak daha sonra Bizanslılar Haçlı seferlerinden yararlanarak Anadolu'nun güney kıyılarını tekrar ellerine geçirmişlerdir.

Selçukluların bölgeye sağlam bir şekilde yerleşmeleri 12. YUZYılın ortalarını bulmaktadır. Selçuklu Sultanı 1. Alaaddin Keykubat'ın hükümdarlığının sonlarına rastlayan yıllarda artmış olan Moğol baskısına dayanamayan Anadolu Selçuklu Devleti~ ardından pek çok eser bırakarak 1300 yılında parçalanmıştır .Selçuklu Devletinin parçalanmasının ardından kurulan beyliklerden Hamit oğulları Beyliği sınırları içinde kalan Antalya ve çevresinde, Teke TURkmenleri yaşamakta ve bölge dolayısıyla Tek ili olarak adlandırılmaktadır .

Hamitogulları beyliğinin Antalya Uzerindeki hakimiyeti zaman zaman kesintiye uğramış ve 1361 yılında Osmanlılar almıştır .Ancak 1402 yılında Osman Çelebi Bey Antalya hariç olmak Üzere Korkuteli'ni merkez alarak eski beyliğini yeniden kurulmuştur .Osmanlı Sultanı II. Murat döneminde Osman Çelebinin Antalya 'yı almak istemesi sebebiyle Korkuteli'nde öldürülmesi sonucundan beylik tarihe karışmış ve bölgede tam bir Osmanlı egemenliği kurulmuştur .

Zengin bir arkeolojik kültür birikimi üzerine kurulan Anadolu Selçuklu, beylikler ve Osmanlı kültürünün mirasçısı olan, onlarla yaşayan halkın kültür birikimi de doğal olarak zengin olacaktır. Çoğunluk konar- göçer hayat sürdüren Yörük aşiretlerinden oluşan ve 1950'li yıllardan sonra hızlı bir şekilde yerleşik hayata geçen bölge balkı, günümüze kadar zengin bir kültür hazinesini de beraberinde getirmiştir .Ancak yerleşik hayata geçişle beraber konar-göçer yaşamın gereği olan kültür de yavaş yavaş terk edilmeye başlamış ve yerini yerleşik ekonominin ve dönem ekonomisinin gereği kültür ürünlerine bırakmıştır .

Bölgenin hemen hemen tamamında yaygı, deve kilimi, yüklük örtüsü, . namazlık gibi pek çok çeşidi olan köklü el dokuması geleneği yerini bugün, çoğunlukla ticarete yönelik ve bazen çeyiz amaçlı olarak yapılan dokumalara bırakmıştır .Günümüzde sadece "Y eşil Barak Kilimi" adıyla bilinen, Kaş ve ilçelerinde dokunan kilimleri ve Antalya ile özdeşleşen Döşeme altı Halılarını görmek mümkün olmaktadır .

Bölgenin el zanaatları da yine çağın gereği olarak kaybolmakta ve geriye sadece Antalya merkezde yer alan birer semerc bıçakçı ve nalbant ustası kalmış bulunmaktadır .Elmalı ilçesinde ise leblebicilik eski geleneği taşıyan donanımda hala devam etmektedir. Akseki'nin Bademli Kôyündeki tahta kaşık üretimi de turiste yönelik satış amacıyla yapılmaktadır.

Alanya'nın ünlü ipek dokumacılığı bugün birkaç aile ile sınırlı kalmıştır. Geçmişten günümüze kadar kullanılan gelen ve l.ö. 4 ve 5. yy. Likya mimarlığının izleriİİ taşıyan tahıl ambarlarının yapımına ve kullanımına tüm bölgede hala yoğun olarak devam edilmektedir. Bu da bizlere; bölge insanının, geçmişte kullandığı pek çok ürünün unutulmuş Müzelik değerde eser konumuna dönüştürülmesine karşı, köklü Anadolu'nun kültürü mirasçıları olma özellikleriİİ tamamen silmeyip bir taraftan da yaşattıklarını göstermektedir . Selçuklu Hanları Hanlar fonksiyonu ve planı ile Anadolu'ya Selçuklu Türklerinin getirdiği bir yapı tipidir. Bunlar ilk olarak, sınır boylarında önemli geçitlerde ve kavşaklarda bulunan savaşların barındığı dini ve askeri yapılar olarak kullanılmış ise de, zaman içinde ticaret yolları üzerinde olanlar hem askeri hem dini amaçlarla kullanılmış ve ilk kullanımda "Ribat" olan isimleri daha sonra kervansaray şekline dönüşmüştür .Y atacak yerler , Mescit, Aşhane, Hamam, Depolar, Ahırlar ve Revirleri olan Hanlar savaş 7Bmanları garnizon olarak kullanılmışlardır .

Antalya ve çevresinin Selçuklular devrinde önemli yol güzergahı üzerinde olması dolayısıyla bir günlük yol mesafesi olan yaklaşık 30-40 km de bir han yer almaktadır .

Evdır Han Selçuklu Sultanı 1. İzzettin Keykavs zamanında 1219 tarihinde yapılmıştır. Bugünkü Antalya-Korkuteli yolunun 1 km kadar doğusundadır. Antalya'dan kuzeye giden Selçuklu yolundaki hanlardan birincisidir. Yapı malzemesi moloz ve kesme taştır. Ortası avlulu, yazlık tip hanların güzel örneklerinden biridir .Kaleye yaklaşan dikdörtgen planıdır .Basık kemerli kapıdan girildiğinde dikdörtgenin sol tarafından tamamen yıkık ve kaybolmakta olduğu görülmüştür. Sağ taraf plan çıkarılabilecek kadar ayakta kalmışlardır. Doğu kesiminde ise beden duvarlarından başka bir şey görülmemektedir .

Kırk göz Han 2. Gıyaseddin Keyhusrev zamanında 1247 tarihinde yapılmıştır. Antalya-Burdur yolu üzerinde Antalya'ya 30 km mesafede bulunan Kırkgöz'deki Pınarbaşı mevkiindedir. Moloz taş ile yapılmıştır. Sade yapıllı bir handır .Planı, ortası bir avluya, bir salonu dar cephede bir portale sahip olan hanların planına güzel bir örnektir. Arkada bulunan salon bütün yapıya hakimdir. Gerek arkadaki kışlık kısım gerekse yan mekanlar oldukça sağlamdır .

Kargı Hanı 13. yy. Selçuklu Hanı olduğu bilinmekle birlikte Kitabesi olmadığı için yaptırın ve yapım yılı bilinmemektedir. Antalya (Manavgat), Beyliğin Köyü, Alanya-Beyşehir yolu üzerindedir. Yapı kuzey glney istikametinde ulBnmakta ve kaleye yakın bir plan göstermektedir. Ortası avlulu plan tipinde olan Kargı Hanı, Kuzeyinde bulunan kışlık kısmı ile Kırk göz Hanı'nın planı ile benzerlik göstermektedir. Halen bütünüyle sağlam ve onarılabilecek bir haldedir .

Şarapsı Han

Alanya'ya 15 km mesafededir. Alanya-Konya yolu üzerinde doğu-batı istikametinde yüksekçe bir tepe üzerinde kurulmuştur .Dikdörtgen planlıdır . üstü kemerli ve kiremitle örtülü hanın iki kapısı vardır. Kapılar kesme taş duvarlar ise tamamen moloz taşır. Kitabeden anlaşıldığı üzere Han II Keyhnsrev zamanında yapılmıştır .

Alara Han

Alanya ilçesi sınırları içerisinde Alanya 'ya 30 km mesafede Alara Çayı- Aiara Kalesi yakınında yer alır. Ulaşımı okurcular üzerinden 10 km asfalt yolla yapılmaktadır. 1231 tarihinden Alaaddin Keykubat tarafından yapılmıştır. Bugün oldukça harap durumdadır.

Antalya İçindeki Hanlar

Bir Kapılı Han

Bu han 20. yy. başında tipik bir Osmanlı devri şehir içi hanıdır. Kare şeklindeki bir avlunun etrafını küçük dükkanlar çevirmiştir .Ancak yapılan tamirat ve ilavelerle Hanın orijinal planı hemen hemen kaybolmuş durumdadır .

İki Kapılı Han

Han 19 .yy .sonlarında yapılmıştır ."L ,, şeklinde avlusu olan hanın alt katında dükkan ve depolar sıralanırken 2. Katta yolcuların kalması için

yapılmış basit odalar yer alırdı. Restorasyonu yapılmış olan Han günümüzde s merkezi olarak kullanılmaktadır.

Alanya Kalesi

Anadolu ' da yer alan yüzlerce kale arasında bugün ayakta kalmış ve iyi korunmuş olan Alanya Kalesi'nde, Hellenistik dönemden kalan duvarların bir kısmı hala görülmekte olup, bunların üzerine Selçuklular yeni sur duvarları inşa etmişlerdir .Kaleyi 1 221 yılında ele geçiren Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat burayı kışlık merkez o larak kullanılmıştır .

Alanya Kalesi; Kalealtı, Ortakale, İçkale olmak üzere üç bölümden oluşmakta ve üzerinde Kızıl kule, Akşebe Sultan Mescidi ve Türbesi,, Mecdnddin Sarnıcı, Hamam, Ehmdek Kompleksi, Sultan Sarayı, Askeri Kışla, Tersane gibi Selçuklu dönemi ve Süleymaniye Cami, Bedesten,Arasta gibi Osmanlı Dönemi yapıların bulundurmaktadır .Bu yapılar arasında yer alan 1226 yılında İnşa edilen Kızıl Kule ile 1227 yılında inşa edilen

1 tersanenin ayrı bir önemi vardır. Beş katlı olarak inşa edilmiş olan Kızıl kule, Alanya Kalesinin Kilit savunma yerinde olup, Tersaneyi ve Kaleyi konulan en önemli yapıdır. Devrin donanmasının yapılması düşünülerek 5 gözlü olarak inşa edilmiş olan Tersane ise Akdeniz'de yapılmış bir Türk Tersanesidir .

Pazar Hamamı

İçinde hem erkek, hem kadınlar bölümü olduğu için çifte hamam olarak da bilinen Pazar Antalya 'nın btlytlık bir mahallesine de adını veren Balibey tarafından 16. yy .Osmanlı devrinde yapılmıştır .Şehrin bu döneme ait günümüze kadar önemli ve Osmanlı klasik mimarisinin güzel bir örneğidir .

Adından da anlaşılacağı üzere çarşı içinde Vakıf İş Hanı'nın kuzey doğusunda bulunmaktadır. Hamamın her iki bölümünde kuzey-güney doğusunda yer almaktadır .V e "L ,, plan göstermektedir .Külhan ve Su Sarnıcı yakını kuzeyinde yer alır. Moloz taşıyla örülmüş duvarlar dıştan düzgün kesme taş, içten sıva ile kaplanmıştır.

Erkekler bölümünün kapısı İse doğuya bakmakta olup, erkekler bölümü daha büyüktür .

Antalya Vakıflar Bölge Müdürlüğünün mülkiyetinde bulunan hanın birkaç yıl önce özel mülkiyette çarşı olarak bulunmakta iken şu anda boştur.

Gıyaseddin Keyhüsrev Medresesi

Bu büyük kemerli bir giriş kapısı vardır .Kapı üzerinde sivri kemerli niş içinde altı satırlık kitabesi bulunmaktadır .Kitabeye göre medrese, Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılmıştır .Ancak, Selçuklu Medreseleri arasında Sultan Hanın adıyla anıldığından Gıyaseddin Keyhüsrev Medresesi diye adlandırılmıştır. 1239 tarihinde yapılan Medresenin Taç Kapı kısmından başka sağlam kalmış yeri yoktur .

Selçuklu Medresesi

Bu bazı kaynaklarda "İmarek" olarak belirtilmektedir .Gerçekte ise medredir. Ancak kitabesi çok harap olduğundan okunamadığı için "Selçuklu Medresesi" olarak adlandırılmaktadır. Cephesi batıya yöneliktir. Medrese taç kapısı porteli sağlam durumda olup, kitabesi taç kapı muhafaza edilmiştir .Dört eyvanlı medrese tipinde olup, dikdörtgen bir plana sahiptir. Önünde geniş bir avlusu vardır. Portal girişi güneyindedir.

Mevlevihane

Gıyaseddin Keykubat tarafından 1255 tarihinde yaptırılmıştır. Kalın duvarlı binada kubbe ve tavan sistemi kullanılmıştır. Enine dikdörtgen planlı olup, katlı şekilde yapılmıştır. İç kısımda da basamaklı yükseltileri vardır. Mevlevihane altta, mekan üstte, toplam 4 mekan bulunmaktadır. Alt orta giriş mekanının üstüne örten kubbeye altıgen kasnaklı bir kubbe feneri eklenmiştir. 18 yüzyılda Tekeli Mehmet Paşa tarafından Mevlevihane'ye yenilenmiştir . .Mevlevi hanenin hemen batısında yeni onarılmış bir Osmanlı mami vardır.

Karatay Medresesi

Bu doğu-batı istikametinde dikdörtgen planlı bir yapıdır. Anıtsal taç kapısı ile avlulu ve eyvanlı medreselerin Antalya ' daki tek ve en güzel örneğidir .Batıya bakan cephesinde anıtsal taç kapısı bulunmaktadır .Basık kemerli taç kapı sivri tonozla muhafaza altına alınmıştır. Kemerin üzerinde sivri kemerli niş içerisinde 9 satırlık kitabesi yer almaktadır . Karatay medresesi büyük tahrip olmuştur. Taç kapısı sağlam ve restore edilmiş olmasına karşılık diğer eyvandan başka sağlam yeri yoktur.

Seyh Süca Türbesi 1 Selçuklular devrinde 1238 yılında yapılmıştır .Kızıl İprak mahallesindedir. Kuzey-güney yönünde moloz ve kesme taşla inşa edilmiş olan yapı, kare sade görünüşlü ve küçüktür. Türbe diğer Selçuklu devri örneklerinde olduğu gibi, alt kat mezar odası, üst kat mescit olmak üzere iki bölümlüdür.

Zincir kıran Türbesi

Mevlevihane'nin doğusunda üst bahçededir. Türbe Selçuklu, Osmanlı sanatının geçiş döneminin özelliklerini taşır .Yani Beylikler dönemindedir . Türbe kare bir kaide üzerine sekizgen gövdeli olup, içten küre görünümlü, dıştan piramidaldir .Sekizgen yüzlerden yedi tanesi üzerinde kare birer pencere sekizinci yüzde ise kapısı bulunur .Kemerli kapının üzerinde sülüs yazı ile kitabesi bulunmaktadır .1377 yılında inşa edilen türbenin üzerinde bitkisel ve Rumi süsler bulunur .

Nigar Hatun Türbesi

1502 yılında Yivli Camiinin kuzey-doğusunda yapılmıştır. Şekil olarak Selçuklu kümbetlerini andırmaktadır. Altıgen plan üzerine klasik kiremit piramidal çatı örtülmüştür .Kubbe içten sivrice dilimlidir .Türbenin içinde lahit mezarının her iki taşı da yazıtlıdır .

Abdal Musa Türbesi

Abdal Musa, Hacı Bektaşî Velinin müritlerinden 14. yüzyılda yaşamış bir Anadolu erenidir. Elmalı'nın Tekke Köyü yakınlarında bugün türbesinin bulunduğu yerde kendi adını taşıyan tekkeyi kurmuştur. 14. yüzyılda yaşamış bir Anadolu erenidir. Elmalı'nın Tekke Köyü yakınlarında bugün türbesinin bulunduğu yerde kendi adını taşıyan tekkeyi kurmuştur .14 yüzyıldan 20. YÜZYıla kadar birçok kez tamir görmüş olan tekke yapısı ilk olarak, II. Mahmut döneminde, ikinci ve son olarak da 1925 yılında tekkelerin kapatılması ile ilgili çıkan yasa gereği kapatılmıştır .Günümüzde ziyaretgah olarak kullanılmaktadır .

Kesik Minare

Yapının aslı Roma mabedi olup daha sonra üzerine Bizans çağında Roma malzemeleri kullanılarak 5 nefli bir kiliseye çevrilmiştir .Beşik tonozlu olan kilise ortadan manastır tonozu ile ikiye bölünmektedir. Martek konumu

ariyle plan verecek kadar bellidir .Selçuklular devrinde onarım hatta ilave düğü bilinmektedir .Asıl camiye çevrilmesi Şehzade Korkut zamanında uştur. Bu onarımda cepheye yani batı kısmına portal yapılmıştır .Güney nına ise portal ile aynı yükseklikte kare planlı minarenin kursU kısmı ve aresi ilave edilmiştir .1314 yllında yangın geçiren cami 1974 yılında yeni onarım daha görmüştür. "Cumanın Cami" diye de bilinen Kesik Minare, se, olarak Meryem Anaya adanmış olup Panaglia Kilisesi olarak da andırılmaktadır.

li Minare Külliyesi

li Minare

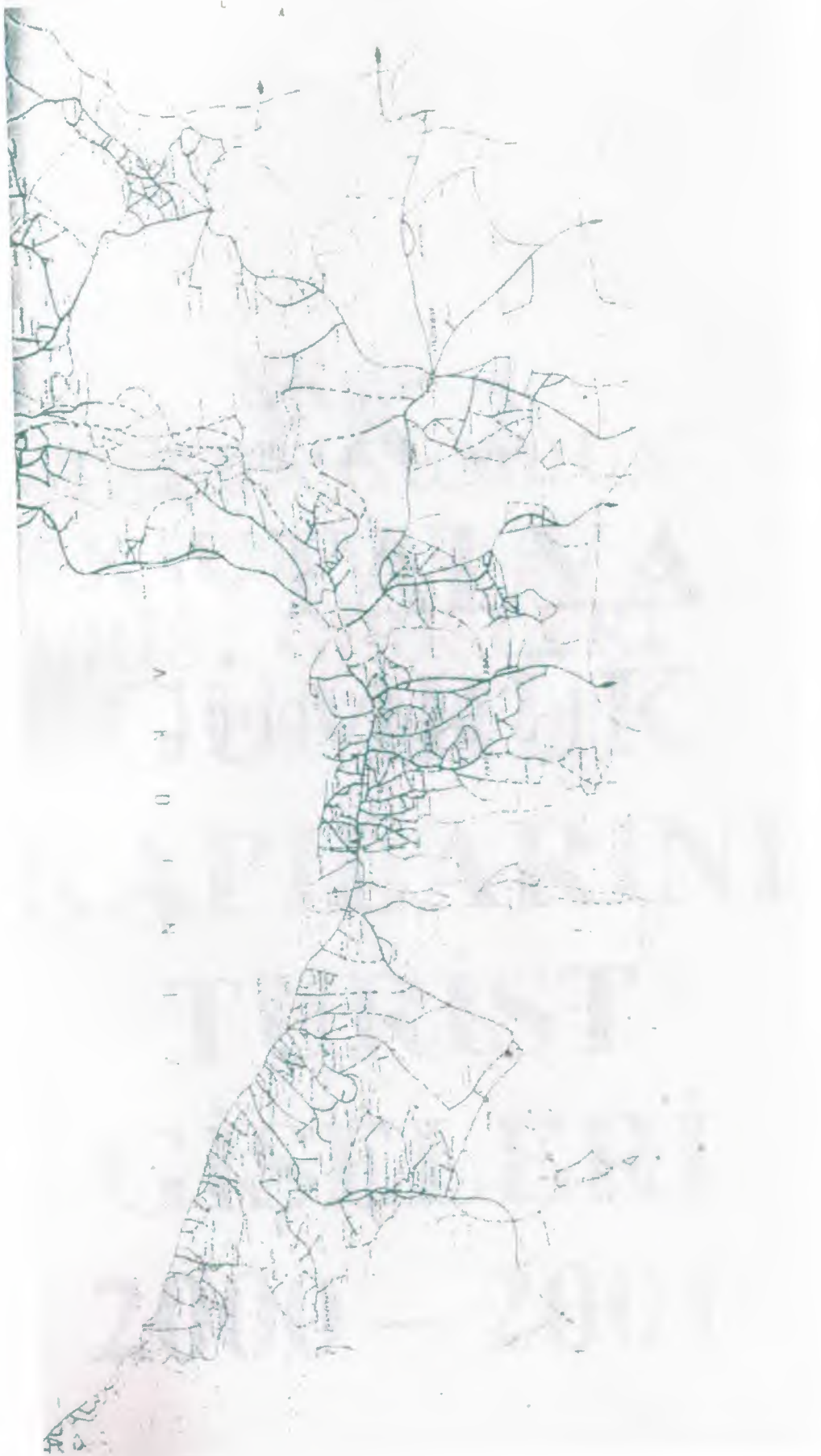
ile anılan külliye içerisinde caminin hemen güneydoğusundadır .1. addin Keykubat tarafından (1219-1238) tarhlari arasında yaptırılmıştır. re planlı bir kaidenin üstünde silindirik bir kısmı ve yarım sütun şeklinde iz yivli bir gövdesi vardır .Oldukça kalın olan görev bu yivli bir gövdesi dır. Oldukça kalın olan görev bu yivli bölümlerle zarif bir görünüm mamıştır .Sağlam durumdadır .Minarenin inşa malzemesi taş tuğla ve asan harcıdır .Minarenin kuzeydoğu tarafından giriş kapısı vardır .90 amak merdivenle çıkılır ilk on yedi basamak taş ve normal xsekliktedir .Diğerleri ise yüksekçe olup, 40-44 cm kadar yükselen amakları vardır .Minare gövdesi üzeri firuze çinili tuğla süslüdür . irenin yüksekliği tahminen 38 m'dir. Kaidenin güneydoğu kısmında kare niş içinde firuze çinilerle kufi yazılı bir pano bulunmaktadır .

EKLER

EK 1

ANTALYA'NIN

KROKİSİ

EK 2
ANTALYA
GÜMRÜK
KAPILARINI
TURİST
GİŞELERİ
2000 – 2001

EK 3
SAYIM
YILLARINA
GÖRE
ANTALYA
NÜFUSU

ayım Yıllarına Göre Antalya İl Nüfusu

YILI	NUFUSU
1927	206.270
1935	242.609
1940	256.366
1945	278.178
1950	311.442
1955	357.568
1960	416.130
1965	486.910
1970	577.334
1975	669.357
1980	748.706
1985	891.149
1990	1.132.211
1997	1.477.347

ANTALYA GÖNÜK KAPILARI TURİST GİRİŞLERİ 2000

AYLAR	YEREL LİNE	KAJ	YEREL	ALANYA	HAVA LİNE	TOPLAM	AYLIK T
Ocak	-	-	543	-	75861	76404	76404
Şubat	2	-	713	-	86423	87135	143.56
Mart	-	15	1298	-	77354	78660	342.42
Nisan	5	40	1428	-	64777	66251	308.43
Mayıs	24	43	1862	-	144378	146383	463.30
Haziran	102	147	2478	101	183797	186519	442.12
Temmuz	112	133	3486	373	244921	249223	891.34
Ağustos	120	130	3504	336	186441	309791	1201.1
Eylül	16	2368	118	41	217531	235199	1421.3
Ekim	50	2368	47	-	223447	226272	1447.34
Kasım	23	1327	9	-	40894	78433	1718.5
Aralık	7	1312	11	-	37304	40829	1798.48
Toplam	522	4897	13791	1291	1753100	1798289	11758.48

ANTALYA GÖNÜK KAPILARI TURİST GİRİŞLERİ 2001

AYLAR	YEREL LİNE	KAJ	YEREL	ALANYA	HAVA LİNE	TOPLAM	AYLIK T
Ocak	-	7289	4	-	43744	44533	44533
Şubat	10	1486	4	-	30187	31687	16428
Mart	5	118	9	-	81884	83016	179843
Nisan	28	289	44	-	224733	225975	463714
Mayıs	425	445	37	4402	291518	296807	708323
Haziran	272	351	179	213	347292	348299	104823
Temmuz	232	-	198	871	484346	495336	184914
Ağustos	92	437	148	2199	499317	503400	304464
Toplam							

ME ÖNCEKİ YILIN AYI DÖNÜŞÜNE GÖRE DURUM (2000)

OCAK : 3-41
 ŞUBAT : 40.92
 MART : 326.30
 NİSAN : 3-30.87
 MAYIS : 3-34
 HAZİRAN : 3-43.31
 TEMMUZ : 3-73.24
 AĞUSTOS : 3-70
 EYLÜL : 3
 EKİM : 3
 KASIM : 3
 ARALIK : 3

EK 4
ATATÜRK'LE
İLGİLİ
BİR ANI

‘ATATÜRK’ÜN
ANTALYA’YA
GELİŞİ’

ATATÜRK ANTALYA'DA

"Sesini enginlerden getirdi mavi sular, Mavi sular bu sabah bir cihan getiriyor. Sevinçinden ağlayan, gülen haykaran rüzgar. Kalelere bir umut ve inan getiriyor."

Baki Süha EDİPOĞLU

Onuruna verilen akşam yemeği sırasında Türk Ocakı'nı düzenlediği gösterileri izledi ve ilgilileri kutladı

7 Mart 1930 Cuma

Atatürk Antalya'da, Antalya'da Atatürk'te karşılıklı derin izler bıraktılar. Antalya Atatürk'ün üç kez teşrif ettiği mutlu beldelerden birisidir. O günleri yaşayan canlı tarih Hasan Rıza SOYAK:

Atatürk'ün Antalya'yı ziyaret günlüğüne şu notları düşer:

6 Mart 1930 Perşembe

Atatürk'ün Antalya'ya geleceği haberi kentte büyük sevinç yaratmıştı. Halkın da katkılarıyla sokaklar, yollar temizlenmiş, aydınlatılmış ve birçok yere zafer taktarı kurulmuştu.

Karayoluyla Burdur üzerinden belden büyük misafir 16.00'ya doğru kente girdiğinde halkın coşkusu, sevinci ve heyecanı artık doruktaydı. Vatan bulvarı üzerinde bugünkü Orman Bölge Müdürlüğü önündeki alanda, Atatürk otomobilini durdurup halkı selamladıktan sonra, tekrar kent merkezine doğru hareket edildi.

Yenikapı'daki valiliğe ait iki katlı köşk, Atatürk'ün ikâmetine ayrılmış ve baştan başa sade ama temiz eşyalarla donatılmıştı. Karşılama töreni bittiğinde köşke geçildi. Köşkün önünde biriken halkın bitmeyen sevgi gösterileri nedeniyle, Atatürk balkona çıkarak onları bir kez daha selamladı.

Tüm ilçelerden ve köylerden Gazî'yi görmek, saygıları sunmak üzere gelen heyetler köşkün etrafını doldurmuşlardı. Saat 15.30 sularında balkona çıkarak Antalyalılara kısa bir konuşma yaptı. Saat 17.00'de şehri çevresindeki park ve bahçelere otomobil ile bir ge: yapıldı. Ocak başkanı ocak kütüphanesini, sinema v diğer salonları gezdirip genel bilgi sundu. Saat 18.00'd köşke döndü.

Atatürk Antalya'da

Atatürk Antalya'da

8 Mart 1930 Cumartesi

Düzenlenen programa göre, saat 11.00'de Arapsuyu'nda karanın yapılan modern bir çiftlik gezildi. Burada öğle eği yenildi.

Deniz motorla geziye müsait olmadığından limanda anan Rüstemiye gemisine binildi ve Antalya kıyıları tan gezildi. Gün boyu doyumsuz güzellikler seyredildi onuşuldu.

Atatürk Lara civarında, meyve bahçeleriyle kaplı, çok endiği yemyeşil bir yerin adını yanındakilere sordu. unun Ruinkuş adıyla anıldığı öğrenince "Erenkuş olarak ştirin" dedi. Doğa bütünüyle onu çok etkilemiş olmalı önuşte yanındakilere "Hiç şüphesiz Antalya dünyanın güzel yeridir" diyerek duygularını dile getirdi. Rıhtıma çıkıldığında kalabalığın arasında nhurbaskanı'na yanan Kayıkçı Mustafa isminde bir uk, 9 kişilik bir aileyi beslediğini, yardma lhdıyacı uğunu söyledi. Gazi çocuğa nakdi yardımda bulundu.

9 Mart 1930 Pazar

Atatürk sabah köşkte, ilçelerden gelen heyetleri ve ok kişiyi kabul edip görüştü.

Bugün Serik Büyükbekis Köyündeki Unlü endos Antik Tiyatrosu gezilecekti. Öyleyse doğru mobillerle yola çıktı. Serik ve Belkıs'ta toplanan halon zi gösterileri arasında Aspandos Tiyatrosuna ulaşıldı. tronun önünde bir yörük çadırı kurulmuş, her taraf raktarla donatılmış. Tiyatro, Antalya Müzesi Müdürü eyman Fikri Bey'in rehberliğinde gezildi. Atatürk tronun dünyadaki benzerleri ile karşılaştırmasını arken sanat tarihi ve Arkeoloji alanında da geniş bilgi ti olduğu belliydi.

Tiyatro gezildikten sonra Atatürk'e yörük çadırında mlarda bulunuldu. Köylülerle sohbet etti, derdlerini edi ve topluca fotoğraflar çekirildi.

Dönüşte yol güzergahındaki bazı çiftlik ve bahçeler ldi.

Akşam Yenikapı'da halk tarafından Ata'nın onuruna nlar oynandı, türküler söylenidi.

10 Mart 1930 Pazartesi

Atatürk bugünü köşkte çıkmayarak dinlenmeye geçirdi. Antalya Müzesinden getirilen birkaç el yazması kitabı inceledi, Müz Müdüründen bilgi aldı. Özellikle nadi bir tarih kitabı üzerinde durdu.

11 Mart 1930 Salı

Atatürk yurt gezisine deni yoluyla devam edecekti. Ancak bi program değişikliği ile ertesi gün Burdur üzerinden dönüş için hazırlı başlanıldı.

12 Mart 1930 Çarşamba

Gazi, yanındaki heyetle birlikte saat 10.25'te büyük bir uğurlama töreni ile Ankara'ya doğru hareket etti.

Atatürk' ün Antalya' ya Diğer Gelişleri

Atatürk 1931 yılı Şubat ayı başında Ege gemisiyle İzmir'den başlayan bir yurt gezisine çıkarılır. Bu program içinde 10 Şubat 1931 Salı günü Antalya'yı ilinci kez ziyaret etmiştir.

Sabah, Vali ve resmi erkanı gemide kabul etti. Öğleden sonra motorla iskeleye çıldı. Doğruca karangaha giderek askeri birlikleri denededi. Daha sonra sırasıyla Valilik, Belediye ve Cumhuriyet Halk Fırkasını ziyaret etti. Bu ziyaretler sırasında kentin ticari ve tarımsal faaliyetleri üzerine bilgiler aldı. Ziraat Kredi ve Satış Kooperatiflerinin önemi ve örgütlenmesini anlattı.

Saat 18.00'de gemiye dönülerek Alanya'ya doğru hareket edildi.

18 Şubat Pazartesi

Atatürk yine bir yurt gezisi programı içerisinde 18 Şubat 1935 Pazartesi günü saat 14.00'de Adatepe torpidosunun refakatinde Zafer torpidosu ile Antalya limanına girdi. O sabah çok erken saatlerde Alanya'ya çıkmış üç saat kadar kalmıştı.

Antalya limanında büyük bir sevinç yaşıanıyordu. Balıkçıların denizde tertipli bir şekilde hazırladıkları dizi dizi sandallar arasında rıtuma çıkıldı. Askeri birlikler, okullar, bando ve halk tarafından candan selamlanan büyük misafir, hazırlanan faytona bindi ve kente hareket edildi.

Antalya'yı bir kez daha gezdi ve ilk gelişinde çok beğendiği Erenkuş'a giderek manzarayı seyretti. Yanındakilere kış aylarında Medisin Antalya'da toplanması hususundaki düşüncesini söyledi ve "Antalya'nın inar ve korunmasındaki hassasiyet ve gücümüzü İtalyanlara göstermeliyiz" dedi.

Akşam fener alayları düzenlendi, ulusal marşlar söylendi.

Ertesi gün saat 19.30'da o gece limana demirleyen Ege Gemisine geçerek kentten ayrıldı.

YNAKÇA

- Avcioğlu, Doğan. Mili Kurtuluş Tarihi.3 .Baskı, T ekin Y aymavi, 1 999 .
- Baykara, Tuncay .Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi
hi Araştırmalar.1990.
- Çimrin, Hüseyin.Antalya Folkloru. Tuğrul Y aymevi, 1984
- Erten, Süleyman Fikri.Antalya Vilayeti Tarihi.1940
- Üçlü, Muhammet.XIX. Vüzyılın İlk V arısında
Antalya. 1 997
- Kaya, Kemal.Antalya 'nın Eski Evleri. Türk Akdeniz Dergisi, 1 93 7 .
- Reşit, Ekrem. Antalya Notları. 1935.
- Selek, Sabahattin. Türk Savaşları Belgeseli 1912- 1922. Karataş Yaymları,
7.
- Özmen, Ünsal. Antalya. 1969.